

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA DİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MİKROKREDİLERİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ: BATMAN
İLİ ÖRNEĞİ**

MEHMET MELİH KOÇ

**MAYIS-2024
BATMAN**

**T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
İKTİSAT ANA BİLİM**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**MİKROKREDİLERİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ: BATMAN
İLİ ÖRNEĞİ**

MEHMET MELİH KOÇ

**DANIŞMAN
DOÇ.DR. MÜCAHİT ÇAYIN**

**MAYIS-2024
BATMAN**

T.C.
BATMAN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL VE ONAY

Doç. Dr. Mücahit ÇAYIN danışmanlığında Mehmet Melih KOÇ tarafından hazırlanan “MİKROKREDİLERİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ: BATMAN İLİ ÖRNEĞİ” adlı tez çalışması 22/05/2024 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oy birliği ile Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü İktisat Ana bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Başkan
Doç. Dr. Hamza ŞİMŞEK

.....

Üye
Doç. Dr. Mücahit ÇAYIN

.....

Üye
Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ

.....

Yukarıdaki sonucu onaylarım.

Dr. Öğr. Üyesi Ömer Murat ÖTKER
Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza
Mehmet Melih KOÇ
Tarih: 22/05/2024

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİKROKREDİLERİN YEREL KALKINMAYA ETKİSİ: BATMAN İLİ ÖRNEĞİ

Mehmet Melih KOÇ

Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

İktisat Ana Bilim Dalı

Danışman: Doç.Dr. Mücahit ÇAYIN

2024, 99 Sayfa

Jüri

Doç.Dr. Hamza ŞİMŞEK

Doç.Dr. Mücahit ÇAYIN

Dr. Öğr. Üyesi Semih Serkant AKTUĞ

Bu çalışmada özellikle son yıllarda birçok açıdan akademik çalışmalar konusu olan mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkileri incelenmiştir. Bu bağlamda Batman ilinde mikrokredi alan 126 kadın üyeden anket tekniği ile veriler toplanmış ve analiz edilmiştir. Frekans analizleri sonucunda söz konusu kredilerin başta kadınlara istihdam ve gelir oluşturmaya yanı sıra birçok açıdan Batman il kalkınmasında etkili olduğu görülmüştür. Bununla birlikte katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredileri miktar ve çeşitlilik açısından yetersiz görmüştür. Dolayısıyla bu tür mikrokredilerin çoğaltılması ve yaygınlaştırması ile başta kadın istihdamı olmak üzere yerel kalkınmaya birçok açıdan katkı sunması öngörülmektedir. Çalışmada frekans analizlerinin yanı sıra mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların katılımcıların tanımlayıcı özelliklerine göre istatistikî açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini sınamak için hipotezler oluşturulmuştur. Parametrik ve parametrik olmayan fark testleri ile sınanan hipotezlerin tümü reddedilmiştir. Çalışmada ayrıca verilerin normal dağılımına göre korelasyon analizleri gerçekleştirilmiş ancak değişkenler arasında herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Anahtar Kelimeler: Mikrokredi, Yoksulluk, Yerel Kalkınma,

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

THE EFFECT OF MICROCREDITS ON LOCAL DEVELOPMENT: THE EXAMPLE OF BATMAN PROVINCE

Mehmet Melih KOÇ

**INSTITUTE OF GRADUATE STUDIES OF BATMAN UNIVERSITY DEPARTMENT OF
ECONOMICS**

Advisor: Assoc. Prof. Dr. MÜCAHİT ÇAYIN
2024, 99 Pages

Jury

Assoc. Prof. Dr. Hamza ŞİMŞEK
Assoc. Prof. Dr. MÜCAHİT ÇAYIN
Assist. Prof. Dr. Semih Serkant AKTUĞ

In this study, the effects of microcredits for local development, which have been especially the main topics of academic studies in terms of many fields in recent years, have been analyzed. In this regard, the data collected from the 126-female member getting the microcredit in Batman with the help of questionnaire technique was analyzed. As a result of frequency analysis, it has been indicated that the related credits are efficient not only for establishing employment and income at the very beginning but also it is effective for developing Batman in terms of many other fields. However, most of the participants find the microcredits insufficient in terms of quantity and diversity. Consequently, it is anticipated increasing and extending such microcredits will contribute to local development in many aspects especially in female employment. In the study in addition to frequency analyses, hypothesis have been suggested to test whether the judgements related to advantages of microcredits, the obstacles of microcredits and the effects of microcredits to the local development in the aspect of some descriptive characteristics of the participants indicate statistically significant differences. All of the hypothesis tested by parametric and nonparametric gap tests have been declined. Moreover, correlational analysis has been made based on the normal distribution of the data but any relationship between the variables has not been found.

Keywords: Microcredits, Poverty, Local Development

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hayata geçirilmesi ve çalışmanın her sürecinde zaman fark etmeksizin bana yardımcı olan, beni doğru yönde yönlendiren ve değerli fikirlerini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Mücahit ÇAYIN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Anket ve veri edinme sürecinde destek sağlayan TGMP Bölge Koordinatörü Mehmet AY, Genel Müdür Halil ORHAN ve Batman Mikrofinans Sorumlusu Zeynep YILDIZ'a desteklerinden dolayı teşekkürlerimi sunar, beni yetiştiren babam Mehmet KOÇ, annem Zehra KOÇ ve her daim desteklerini yanımda hissettiğim değerli eşim Kübra ÇİFTÇİ KOÇ'a teşekkür ederim. Tez yazım sürecinde desteklerini benden esirgemeyen başta Yasin DURAN olmak üzere emeği geçen tüm arkadaşlarıma müteşekkirim.

Mehmet Melih KOÇ
BATMAN – 2024

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAY	i
TEZ BİLDİRİMİ	ii
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xv
1.GİRİŞ	1
2. TEORİK AÇIDAN YEREL KALKINMA VE MİKROKREDİLER	3
2.1.Ekonomik Büyüme Kavramı	3
2.2. Ekonomik Kalkınma Kavramı	4
2.3.Yerel Kalkınma Yaklaşımı ve Amaçları	7
2.4.Yerel Kalkınmanın Finansmanı	9
2.4.1. KOSGEB.....	9
2.4.2. Bölgesel Kalkınma Ajansları.....	11
2.4.3. Mikrofinans/Mikrokredi Sistemi.....	13
2.4.3.1 Mikrokredinin Tanımı ve Özellikleri	15
2.4.3.2. Mikrokredinin Tarihçesi ve Grameen Bank Uygulaması.....	17
2.4.3.3. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)	18
2.5. Mikrokredi ve Yerel Kalkınma İlişkisi	22
2.5.1. Mikrokredilerin Yoksulluğa ve Sosyal Problemlere Etkisi.....	22
2.5.2. Mikrokredilerin İstihdama/İşsizliğe Etkisi	24
2.5.3. Mikrokredilerin Girişimciliğe Etkisi	26

3. MİKROKREDİLER VE YEREL KALKINMA İLİŞKİSİNE YÖNELİK LİTERATÜR.....	27
3.1. Mikrokredilerin Etkilerine Yönelik Bazı Çalışmalar	27
3.2. Mikrokredilerin Ampirik Literatürüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme	34
4. SAHA ARAŞTIRMASI	36
4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	36
4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi	37
4.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	38
4.4. Araştırmada Uygulanan Testler	39
4.4.1. Frekans Analizi ve Bulgular.....	40
4.4.1.1. Mikrokredi Alan Katılımcılara ilişkin Tanımlayıcı Bilgiler	40
4.4.1.2. Mikrokredilerin Kullanılmasına İlişkin Bilgiler	44
4.4.1.3. Mikrokredilerin Avantajları ile İlgili Yargılar	45
4.4.1.4. Mikrokredilere İlişkin Problemlerin Belirlenmesi	48
4.4.1.5. Mikrokredilerin Yerel Kalkınmaya Etkileri İle İlgili Yargılar	52
4.4.2. Fark Testleri ve Bulgular.....	61
4.4.3. Korelasyon Testleri ve Bulgular.....	66
SONUÇ VE ÖNERİLER	69
KAYNAKÇA.....	73
EKLER.....	80
ÖZGEÇMİŞ	84

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1. Kalkınma süreci ile beklenen kurumsal ve bireysel değişimler	6
Tablo 2. 2. KOBİ finansman destek türleri ve miktarları	11
Tablo 2. 3. BKA'ların 2022 yılı finansman destek uygulamaları.....	12
Tablo 2. 4.BKA'ların 2022 yılı teknik destek uygulamaları	13
Tablo 2. 5.yerel kalkınma politika ve araçları	14
Tablo 4. 1.Araştırmanın hipotezleri.....	38
Tablo 4. 2.Alt Boyutlara ait cronbach alfa değerleri	39
Tablo 4. 3.Alt boyutlara ilişkin normallik dağılım testi	40
Tablo 4. 4.Mikrokredi alan kişilere ilişkin tanımlayıcı bilgiler-1	41
Tablo 4. 5.Mikrokredi alan kişilere ilişkin tanımlayıcı bilgiler-2	42
Tablo 4. 6.Mikrokredilerin kullanılmasına ilişkin bilgiler	44
Tablo 4. 7.Katılımcıların formalitelere ilişkin yargıları	45
Tablo 4. 8. Katılımcıların bürokratik engellere ilişkin yargıları.....	46
Tablo 4. 9.Katılımcıların mikrokredi faiz oranlarına ilişkin yargıları.....	46
Tablo 4. 10.Katılımcıların mikrokredilerdeki kefalet sistemine ilişkin yargıları.....	47
Tablo 4. 11.Katılımcıların geri ödemelere ilişkin yargıları	47

Tablo 4. 12.Katılımcıların eğitimlere ilişkin yargıları.....	48
Tablo 4. 13.Katılımcıların mikrokredilerin miktarlarına ilişkin yargıları	49
Tablo 4. 14.Katılımcıların mikrokredilerin çeşitlerine ilişkin yargıları.....	49
Tablo 4. 15.Katılımcıların mikrokredi sisteminde grup kurmaya ilişkin yargıları ..	50
Tablo 4. 16. Katılımcıların mikrokredilerin haftalık ödemelerine ilişkin yargıları .	50
Tablo 4. 17.Katılımcıların hizmet bedeline ilişkin yargıları.....	51
Tablo 4. 18.Katılımcıların eğitim ve danışmalık hizmetlerine ilişkin yargıları	51
Tablo 4. 19.Katılımcıların gelir artışına katkı sunma durumuna ilişkin yargıları.....	52
Tablo 4. 20.Katılımcıların tasarruf artışına katkı sunma durumuna ilişkin yargıları ..	53
Tablo 4. 21.Katılımcıların istihdam artışına ilişkin yargıları.....	53
Tablo 4. 22.Katılımcıların işlerin büyümesine ilişkin yargıları	54
Tablo 4. 23. Katılımcıların girişimcilik düzeyinin artışına ilişkin yargıları	54
Tablo 4. 24.Katılımcıların özgürlük düzeyinin artışına ilişkin yargıları	55
Tablo 4. 25.Katılımcıların kültürel faaliyetlerin artışına ilişkin yargıları.....	55
Tablo 4. 26. Katılımcıların yaşam kalite düzeyinin artışına ilişkin yargıları.....	56
Tablo 4. 27.Katılımcıların sosyal ilişkilerin artışına ilişkin yargıları	57
Tablo 4. 28.Katılımcıların güven düzeyinin artışına ilişkin yargıları.....	57
Tablo 4. 29.Katılımcıların birlikte hareket etme ve yardımlaşma artışına ilişkin yargıları	57
Tablo 4. 30.Katılımcıların finansal imkânların artışına ilişkin yargıları	58

Tablo 4. 31. Katılımcıların yoksulluğun azalmasına ilişkin yargıları	59
Tablo 4. 32. Katılımcıların kadınların konumunun güçlendirmesine ilişkin yargıları	59
Tablo 4. 33. Katılımcıların kadınların saygınlığının artmasına ilişkin yargıları	60
Tablo 4. 34. Katılımcıların kadın erkek eşitliğinin artmasına ilişkin yargıları	60
Tablo 4. 35. H_{1a} hipotezinin sınanması	61
Tablo 4. 36. H_{1b} hipotezinin sınanması	61
Tablo 4. 37. H_{1c} hipotezinin sınanması	62
Tablo 4. 38. H_{1d} hipotezinin sınanması	62
Tablo 4. 39. H_{1e} hipotezinin sınanması	62
Tablo 4. 40. H_{2a} hipotezinin sınanması	63
Tablo 4. 41. H_{2b} hipotezinin sınanması	63
Tablo 4. 42. H_{2c} hipotezinin sınanması	64
Tablo 4. 43. H_{2d} hipotezinin sınanması	64
Tablo 4. 44. H_{2e} hipotezinin sınanması	64
Tablo 4. 45. H_{3a} hipotezinin sınanması	65
Tablo 4. 46. H_{3b} hipotezinin sınanması	65
Tablo 4. 47. H_{3c} hipotezinin sınanması	65
Tablo 4. 48. H_{3d} hipotezinin sınanması	66
Tablo 4. 49. H_{3e} hipotezinin sınanması	66
Tablo 4. 50. Değişkenlere ait betimleyici istatistikler	67

Tablo 4. 51. Pearson korelasyon analizi bulguları.....	67
Tablo 4. 52. Spearman rho korelasyon analizi bulguları.....	68

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. 1. TGMP'nin yıllar bazında şube sayısı	19
Grafik 1. 2. Toplam mikrokredi miktarı	21
Grafik 1. 3. Mikrokredilerin sektörel dağılımı	22

KISALTMALAR LİSTESİ

BAKA : Bölgesel Kalkınma Ajansları

GSMH : Gayrisafi Milli Hâsıla

GSYH : Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla

KOBİ : Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

KOSGEB : Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

STK : Sivil Toplum Kuruluşları

TGMP : Türkiye Grameen Mikrofinans Programı

TİSVA : Türkiye İsrافی Önleme Vakfı

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

UNDP : Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

1.GİRİŞ

Bangladeş'te yaşanan yoksulluk ve sefalet durumunu azaltmaya yönelik Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından 1970'lerin başında başlatılan mikrokrediler, sonraki yıllarda dünyada yaygın hâle gelmiş ve birçok açıdan araştırma konusu olmuştur. Zira mikrokredilerin yoksulluğu ve sefaleti azaltmadan istihdama, kadının toplumdaki konumunu güçlendirmeden girişimciliğe kadar birçok konudaki etkileri ampirik çalışmalar konusu olmuştur. Bu çalışmaların genelinde bu kredilerin gelir, istihdam ve girişimciliği artırma, yoksulluğu ve sefaleti azaltma, kadının toplumdaki konumunu güçlendirme ve saygınlığını artırma gibi birçok konuda etkili olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla mikrokrediler özelde bireyler ve aileleri genelde ise yerel ekonomilerin güçlenmesi için önemli bir araç olarak kabul edilmektedir.

Öte yandan bu tür kredilerin genellikle bireylere ve küçük işletmelere girişimciliklerini desteklemek ve gelirlerini artırmak için gerekli finansmana erişimi sağladığı için yerel kalkınmada etkili olması beklenirken yapılan ampirik çalışmaların bazılarında bu etkiler pozitif olarak belirlenememiştir. Diğer bir ifadeyle mikrokredilerin yerel ekonomilere etkisi üzerine yapılan araştırmalar karmaşık ve çok yönlü bir tablo sunmaktadır. Bu nedenle mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkilerinin yakından incelenmesi önemli görülmüş ve bu çalışma yürütülmüştür.

Giriş bölümüyle birlikte dört bölüm olarak tasarlanan çalışmanın ikinci bölümünde yerel kalkınma ve mikrokrediler konusu kavramsal ve teorik çerçevede ele alınmıştır. Bu bağlamda önce yerel kalkınma kavramı ve bununla ilintili bazı konular üzerinde durulmuş akabinde ise mikrokredi kavramı ve mikrokrediler ile ilgili bazı konular incelenmiştir. Bölümde yerel kalkınma konusundan önce ise hem söz konusu kavramların kendisini hem de yerel kalkınma konusunu daha iyi anlamak adına ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma kavramlarından bahsedilmiştir. Bölümün son kısmı ise mikrokrediler ve yerel kalkınma ilişkisine ayrılmıştır.

Yerel kalkınma ve mikrokredi konuları kavramsal ve teorik çerçevede ele alındıktan sonra çalışmanın üçüncü bölümünde mikrokrediler ve yerel kalkınma ilişkisine yönelik bazı ampirik çalışmalar incelenmiştir. Bu bağlamda literatürde denk gelinen yerli ve yabancı bazı ampirik çalışmalar örneklem ülke/şehir, yöntem ve özellikle bulgular bağlamında detaylı

olarak irdelenmiştir. Bölümün son kısmında ise genel bir kanı oluşturma açısından incelenen çalışmaların değerlendirilmesi yapılmıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümü mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkilerini ortaya koymak için Batman ili özelinde yapılmış saha araştırmasını kapsamaktadır. Bu minvalde öncelikle çalışmanın amacı, önemi, kapsamı, yöntemi, hipotezleri ve çalışmada uygulanan test ve analizler hakkında gerekli bilgiler verilmiştir. Ardından uygulanan frekans ve yüzde dağılım analizleri, parametrik ve parametrik olmayan fark ve korelasyon testlerine ilişkin bulgular tablolar yardımıyla sunulmuş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonuç bölümünde ise bulgulara ilişkin genel bir değerlendirme yapılmış ve bazı politika önerileri sunulmuştur.

2. TEORİK AÇIDAN YEREL KALKINMA VE MİKROKREDİLER

Çalışmanın bu bölümünde yerel kalkınma ve mikrokrediler konusu kuramsal çerçevede ele alınacaktır. Bu minvalde ilk olarak yerel kalkınma kavramı ve bununla ilintili bazı konular üzerinde durulacaktır. Ardından mikrokredi kavramı ve mikrokrediler ile ilgili bazı konular ayrı başlıklar halinde incelenecektir. Yerel kalkınma konusuna geçmeden önce hem kavramların kendisini hem de yerel kalkınma konusunu daha iyi anlamak adına ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma kavramlarına değinilecektir. Nihayet mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkilerinden kısaca bahsedilerek bölüm sonlandırılacaktır.

2.1.Ekonomik Büyüme Kavramı

Genel anlamda kişi başına ya da çalışan başına reel çıktı olarak ölçülen ekonomik büyüme, uzun bir zaman için üretkenlik ve kişi başına yaşam standartlarındaki reel artışlar olarak ifade edilmektedir. Ekonomik büyüme arz yönlü bir kavram olup, bir toplumdaki emek, sermaye, teknoloji ve doğal kaynaklar olan üretim faktörlerinin kullanılması sonucu mal ve hizmet üretimindeki artış olarak da tanımlanmaktadır (Kasper, 2007, s.177). Yine Kasper (2007) ekonomik büyüme için “*verimlilik ve dolayısıyla tüm toplum içinde reel kişi başına gelirin sürekli artması-izafi olarak yeni bir beşeri tecrübedir.*” Şeklinde de bir tanımlama yaparak (Kasper, 2007, s.1) verimliliğe vurgu yapmaktadır.

Başka bir kaynakta ekonomik büyüme, “*makroekonomik açıdan belli bir zaman diliminde katma değerde değişim*” olarak ele alınmaktadır. Burada özellikle ekonominin bazen pozitif bazen de negatif büyüme göstermesinden dolayı “değişim” kelimesine vurgu yapılmaktadır (Gürak, 2016, s.20). Ekonomik büyüme sadece kişi başına gelir veya üretimin artmasıdır. Bu nedenle nitelikten ziyade nicelik olarak ortaya çıkan değişikliklerdir (Han ve Kaya, 2021, s.2).

Bir ülkenin milli gelirindeki artışlar ve ülke ekonomisinin temel değişkenlerindeki iyileşmeler sonucu kişi başına daha yüksek reel geliri sağlayacak genişlemeler şeklinde de ifade edilen ekonomik büyüme, uzun dönemli bir olgudur. Diğer bir ifadeyle ekonomik büyümeye neden olacak iyileşmeler, üretim kapasitesinin genişlemesi ya da mevcut üretimdeki verimlilik artışıyla sağlandığından ekonomik büyüme, uzun dönemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle ekonomik büyümenin gerçekleşmesi için hükümetlerin, üretim faktörlerinin verimliliğini arttırması, fiziki sermaye stokunu yükseltecek eğitim, teknoloji ve altyapı yatırımları ile ilgili politikaları yürütmesi

gerekmektedir (Cinel, 2014, s.15). Esasında pozitif büyümenin gerçekleşmesi yani çalışan başına düşen katma değerin yükselmesi için çok daha fazla öneri sunulmaktadır. Bunlardan bazılarını aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Gürak, 2016, s.20):

- Sermaye malları yatırımı artmalı,
- Beşeri sermaye artmalı,
- Gelir dağılımı adaleti sağlanmalı,
- Nüfus artış hızı yavaşlamalı,
- Serbest piyasa koşulları sağlanmalı,
- Serbest ticaret sağlanmalı,
- Sermaye-piyasalar gelişmeli,
- Siyasal özgürlük sağlanmalı,
- Ekonomik özgürlük sağlanmalı,
- Mülkiyet hakları güvence altına alınmalı,
- Yönetişim kalitesi sağlanmalı,
- Politik istikrar sağlanmalı,
- Altyapıda iyileştirmeler sağlanmalı,
- Fiyatlar ve döviz kurlarını piyasa belirlemeli,
- Doğrudan yabancı yatırımların ülkeye girişi sağlanmalıdır.

Ekonomik büyüme hem az gelişmiş hem de gelişmiş ülkeler ile ilgili bir konudur. Ekonomik büyümenin sağlanması için mutlak anlamda yapısal değişiklikler şart değildir. Çünkü yapısal değişiklikler, kalkınma konusunda da değinileceği üzere ekonomik kalkınma süreci ile ilgili olup bu süreçte ön plana çıkmaktadır (Han ve Kaya, 2021, s.2).

2.2. Ekonomik Kalkınma Kavramı

Literatürde ekonomik büyüme ve ekonomik kalkınma kavramlarının benzer ve farklı yönlerinin net bir şekilde ortaya konulmadığı söylenebilir. Nitekim kimilerine göre ekonomik büyüme gelişmiş ülkelerde, ekonomik kalkınma ise az gelişmiş ülkelerde milli gelirin artması şeklinde ele alınabilir. Kimileri ekonomik büyümeyi uzun dönemde ve tam istihdam kapasitesindeki üretim artışları şeklinde tanımlarken, kimileri üretimdeki uzun dönem artışlarını kalkınmanın sağlanması için vurgulamaktadır (Gürak, 2016, s.235). Yani kalkınma, günümüzde henüz tam anlamıyla açık ve anlaşılır bir tanımlamaya sahip olmayıp, kimi zaman sanayileşme, kimi zaman ekonomik büyüme ve kimi zaman ise gelişme gibi

farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Bununla birlikte kalkınma için birçok tanım yapmak mümkündür. Zira toplumun hayat standartlarında ve kalitesindeki iyileşmeler şeklinde ele alınabilen kalkınma, aynı zamanda üretimin artması ile birlikte kurumsal ve teknik yapıdaki değişimleri içeren durum olarak da ifade edilmektedir. Kalkınma ekonomik olmanın ötesinde sosyolojik, politik ve psikolojik boyutları da içerisinde barındıran karmaşık bir süreç şeklinde de tanımlanmaktadır. Ancak kalkınma için yapılan tanımlarda her ne kadar farklı boyutlar ön plana çıksa da bu tanımların ortak noktasında kalkınmanın bir değişim ve gelişim süreci olduğu anlaşılmaktadır (Tıraş, 2012, s.58-59).

Odak noktasında gelişim ve değişim olan kalkınma, sadece üretimin veya fert başına düşen gelirin arttırılması olmayıp, bunun yanında iktisadi ve sosyokültürel yapının yenilenmesi ve değişmesi sürecini içermektedir. Bu anlamda üretim faktörlerinin hem miktar hem de etkinliğinin değişmesi veya sanayinin hem milli gelir hem de ihracattaki payının yükselmesi gibi yapısal değişiklikler kalkınma açısından örnek gösterilebilir (Han ve Kaya, 2021, s.2).

Berber (2019) de kalkınmanın tanımını yaparken yapısal dönüşüm ve değişime vurgu yapmaktadır. Ona göre kalkınma, bir ülkede üretim ve gelir artışının yanı sıra sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel gibi birçok alanda yapısal değişim ve dönüşümün gerçekleştiği bir süreci ifade etmektedir. Kalkınmanın hem nicel hem de nitel yönü bulunmaktadır. Kalkınma kavramının kapsamında yer alan yapısal değişim ve dönüşümler kalkınmanın nitel yönünü oluştururken, gelir ve üretimdeki artışlar kalkınmanın nicel yönünü oluşturmaktadır. Kalkınmadaki bu yapısal değişimler kimi zaman sayısal olarak ölçülebilen kimi zaman ölçülememekte ve sadece iyileşme olarak hissedilmektedir (Berber, 2019, s.14). Aslında kalkınmanın hem nicel hem de nitel özellikleri barındırması onu, çoğu zaman aynı anlamda kullanılan ekonomik büyümeden ayırması açısından önemlidir. Çünkü ekonomik büyüme kişi başı gelirden meydana gelen sürekli artışları ifade etmekte ve bu yönüyle nicel bir özellik taşımaktadır. Oysa kalkınma bir ülkedeki insanların refah düzeylerindeki ve sosyoekonomik durumlarındaki iyileşmeleri temsil ettiği için nicel ve nitel değişimlerin her ikisini de barındırmaktadır (Çetin, 2014, s.5)

Kalkınmanın, ekonomik büyüme ile aynı anlamda kullanılmasının nedeni bu kavramın, önceleri Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla (GSYH) ve kişi başına düşen milli gelir gibi sayısal veriler ile ölçülmesine dayanmaktadır. Bu durum yani kalkınmanın GSYH artışı gibi

nicel özelliklerle anılması 1970'lere kadar devam etmiştir. Ne var ki nicel artışlarda hızlı gelişme göstermesine rağmen bazı ülkelerde suç oranlarının düşmemesi, işsizliğin azalmaması, politik istikrarın gerçekleşmemesi ve gelir dağılımındaki adaletin sağlanamaması gibi bazı toplumsal sorunlar devam etmiştir. Böylece ülkeler için salt ekonomik büyümenin yeterli olmadığı anlaşılmış ve kalkınmaya yeni bir bakış açısı getirmiştir. Artık kalkınma kavramı insani, sosyal, kültürel ve çevresel gibi birçok alandaki değişimler ile ele alınmıştır (Kubar, 2016, s.67) Kalkınma süreci ile özellikle az gelişmiş ülkeler için beklenen bu yapısal değişimleri aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Berber, 2019, s.14):

- Yaşam standardının ve kişi başına düşen gelirin yükselmesi,
- Yoksulluğun azalması ve gelir dağılımı adaletinin sağlanması,
- Üretim faktörlerinin miktar ve verimliliğinin yükselmesi,
- Üretimde yeni üretim tekniklerinin gelişmesi,
- Eğitim ve sağlık alanında iyileşmeler sağlanması,
- Kentleşme süreci ve demografik özelliklerin değişmesi,
- Demokratikleşme ve özgürlük konusunda gelişmelerin sağlanması,
- Sosyolojik olarak bireysel davranışların ve sosyal organizasyonların, yenileşmesi ve gelişmesi beklenmektedir.

Öte yandan Gürak (2016) da kalkınmanın değişim süreci olduğunu belirtmektedir. Ona göre, kalkınma da ekonomik büyüme gibi bir değişim sürecini içermektedir. Ancak kalkınma ile kurumsal, politik, sosyal, çevresel ve kültürel gibi birçok alanda değişim beklenmektedir. Örneğin kalkınma ile birlikte bireysel hak ve özgürlükler, okullaşma oranı, sağlık harcamaları, nüfus artışı, kişi başına düşen bilgisayar ve telefon, kentleşme oranı ve çevre bilinci gibi konularda değişim yaşanması öngörülmektedir. Dahası Gürak (2016) Tablo 2.1'de görüldüğü üzere bu beklentileri kurumsal ve bireysel bazda kategorize ederek daha geniş bir açıdan ele almaktadır. Çünkü zikredilen bu konularda gelişim ve değişimin yaşanması ister az gelişmiş olsun ister gelişmiş olsun tüm ülkelere arzulanmaktadır (Gürak, 2016, s.237-238).

Tablo 2. 1. Kalkınma süreci ile beklenen kurumsal ve bireysel değişimler

Kurumsal Beklentiler	Bireysel Beklentiler
1.İyi ve şeffaf bir yönetimin sağlanması	1.Bireysel hak ve özgürlüklerin artması
2.İktisadi politikaların doğru bir biçimde uygulanması	2.Eğitime fırsat eşitliğinin sağlanması

3. Karar alma sürecinde katılımın artması	3.Eğitimde kalitesinin artması
4.Yöneticilerin daha iyi ve şeffaf denetimi,	4.Cinsiyet ayrımcılığın yok edilmesi
5.Bürokratik kalitenin sağlanması	5.Gelir düzeyinin yükselmesi
6.Hukuk ve yargı sisteminde adaletin sağlanması	6.Tüketilen mal ve hizmetlerde kalitenin artması
7.Vergide adaletin sağlanması	7.Kent ve kır farklılıklarının azalması
8.Kredi vermede adalet ve fırsat eşitliği sağlanması	8.Herkesin erişebileceği adil ve kaliteli bir sağlık sisteminin oluşması
9.Gelir dağılımındaki adaletin sağlanması	9.Kan davası ve töre olayları şeklindeki olayların bitmesi
10.Kamu ihalelerinde rekabet şartlarının iyileştirilmesi	10.Daha temiz ve iyi bir havaya erişimin sağlanması
11.Çevre konularında hassas olunması	11.İyi ve yaşanabilir bir çevrenin oluşması
12. Rüşvetin engellenmesi	

Kaynak: (Gürak, 2016, s.238-239):

Sonuç olarak, birey veya toplumlar kalkınma süreci ile birlikte daha yüksek refah düzeyine ulaşmanın yanı sıra ekonomik, politik, sosyal ve uluslararası ilişkiler gibi birçok konuda daha özgür bir duruma gelmektedirler (Kaynak, 2014, s.77). Kalkınma, birey ve topluma maddi hayatın sürdürülmesinin ötesinde birçok şey kattığı için hep istenilen bir durumdur (Han ve Kaya, 2021, s.5).

2.3.Yerel Kalkınma Yaklaşımı ve Amaçları

Yerel kalkınma özü itibariyle mikro ölçekte ilerlemek, uzmanlaşmak ve uluslararasılaşmak amacıyla küçük işletmelerin, illerin ve yörelerin kalkınmasına odaklanan bir kalkınma yaklaşımıdır (Balkaya, vd., 2022, s.300). Farklı bir tanım ile yerel kalkınma, bir yörenin gerek ekonomik ve gerek ekonomik olmayan (Tarihi, sosyal, kurumsal, kültürel ve coğrafi gibi) tüm öz kaynaklarını kullanarak yörenin gelişmesini sağlayan kalkınma yaklaşımı olarak ele alınabilir. Yerel kalkınma bir topluluğun, mahallenin, ilin, ya da diğer küçük birimlerin öz kaynak ve potansiyellerinin kullanılmasına dayanan ve böylece oraların gelişmesini sağlayan bir kalkınma anlayışıdır. Ayrıca kamu, özel sektör ve yerel ajanslar iş birliğiyle yereldeki kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılarak yereldeki insanların hayat koşullarını iyileştirme süreci olarak da tanımlanabilmektedir (Çelik-Efşan ve Yılmaz, 2021, s.98-99).

Yerel kalkınma yaklaşımı yerelin sahip olduğu kaynak ve dinamikleri harekete geçirerek, buradaki bireylerin ya da toplulukların iktisadi, fiziki, kültürel, sosyal, politik gibi tüm alanlarda sürdürülebilir kalkınma standartlarına göre gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu nedenle bu kalkınma yaklaşımında nitelikli iş gücünü oluşturmak, modern altyapıları tesis etmek, yereldeki bireylerin veya toplulukların kendi problemlerine

özüm arayabileceği/sunabileceği bilinci oluşturmak, yereldeki entelektüel ve sosyal sermaye gelişimini sağlamak ve yereldeki tüm aktörlerin iş yapabilirlik kapasitesini geliştirmek büyük önem arz etmektedir (Alüftekin, 2007, s.26).

Dikkat edilirse yerel kalkınma yaklaşımında yerel kaynak ve potansiyeller ön plana çıkmaktadır. Çünkü yereldeki kaynaklar ile desteklenmeyen yani sadece ulusal kaynaklar ile sağlanmaya çalışılan yerel kalkınma girişimi başarılı olmayabilir. Dolayısıyla yerel kalkınma girişimi, yörenin yerel ve özel yetenekleri çerçevesinde olmaktadır. Aslında bu durum, yereldeki yetenek, kaynak veya potansiyellerin tam olarak belirlenmesini ve onlardan maksimum seviyede yararlanmasını gerektirmektedir. İşte bu yaklaşımla geliştirilen bir yerel kalkınma girişimi, homojen ve bütüncül bir kalkınmanın altyapısını oluşturmaktadır. Zaten yerel kalkınma yaklaşımı, kalkınma olgusunun yerel düzeyde gerçekleştirilen türü olarak da ifade edilmektedir. Bu anlamda bu yaklaşım ile yerel topluluklar ve bunların öncelikleri önem ihtiva etmektedir (Özcan-Korkmaz ve Öztürk, 2023, s.476-477).

Öte yandan yerel kalkınma yaklaşımı; yerel, kent, ana kent ve alt-bölge gibi farklı büyüklükteki toplulukların hayat kalitesini ve ekonomik faydasını artırmak amacıyla, yerel halk ve otoriteler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör gibi tüm kesimlerin ortak çalışmasına dayanan bir süreç şeklinde de ele alınmaktadır (Altınkaya-Özmen,2007, s.1). Yani bu yaklaşım, yörenin sahip olduğu doğal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gibi tüm kaynakları etkin ve verimli kullanılması ile yerel kalkınmayı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda örneğin, kırsal alanlardaki turizmin özendirilmesi, bir yöreye has ürünlerinin tanıtılarak ön plana çıkarılması ve yerel sanayinin güçlendirilmesi gibi girişimler yerel istihdamı arttırmakta ve yerel kalkınmayı sağlamaktadır. Bu nedenle yerel kalkınmanın sağlanmasında yerel yönetimler, yerel işletmeler ve kooperatifler, dernekler, vakıflar gibi sosyoekonomik kuruluşlar önemli yer tutmaktadır. Doğrusu yerel kalkınma yaklaşımının amacı, toplumun ekonomik ve sosyal refah önceliklerini ortaya koyarken yerel katılım ve uzlaşmayı sağlamaktır (Altınkaya-Özmen, 2007, s.6).

Bu kalkınma yaklaşımının özünde sosyal ve ekonomik faaliyetlerin karşılıklı olarak birbirini desteklediği bir ortam oluşturması ve bu nedenle ekonomik ve sosyal uygulamaların birlikte faaliyete geçirilmesi bulunmaktadır. Bunun için ise yerel kurumların kapasitelerini geliştirerek katılımcı bir süreç oluşturmaktadır. Yani toplumların ekonomik ve sosyal refah

düzeyinin yükseltilmesi için oluşturulan çabaların tasarlanması ve uygulanması da temel olarak yereldeki sosyal diyalogun özendirilmesine ve gerek kamu gerek sivil toplumun yönetsel kapasitelerinin güçlendirilmesine dayanmaktadır (Topkaya, 2015, s.648-649). Zira yerel kalkınma paydaşları veya aktörleri yerelde girişimciliği özendiren, yatırımların önünü açarak artmasını sağlayan, işsizliği engelleyen, yereldeki her türlü kaynağı planlayarak kalkınma sürecinde dâhil eden ve böylece yerelde yatırım sinerjisi oluşturan aktörler olarak ön plana çıkmaktadır (Yılmaz ve Çelik-Efşan, 2019, s.342).

Özetlenecek olunursa Boekel ve Logtestijn`in (2002) ifade ettiği gibi yerel kalkınma yaklaşımı, insana yakışır iş alanları oluşturmak ve ekonomik faaliyeti canlandırmak için, bir yöredeki özel ve kamu paydaşları arasındaki ortaklığa dayanan katılımcı bir kalkınma yaklaşımıdır. Yerel kalkınma, aynı zamanda yerel kaynaklardan ve küresel çaptaki rekabet avantajından yararlanarak ortak bir kalkınma stratejisi hazırlanmasını ve uygulanmasını sağlayan bir süreçtir (Boekel ve Logtestijn, 2002, s.5).

2.4.Yerel Kalkınmanın Finansmanı

Yukarıda yapılan tanımlardan da anlaşılacağı üzere yerel kalkınma hedeflerinin gerçekleşmesi için merkezi ve özel aktörlerin birlikte hareket etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda yerel kalkınmanın sağlanmasında merkezi aktörlerin yanında Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB), mikrofinans kurumları, sivil toplum kuruluşları (STK), kooperatifler, bölgesel kalkınma ajansları (BKA) ve kümeler gibi birçok kurum ve kuruluş önemli rol almaktadır (Balkaya, vd., 2022, s.301). Buradan hareketle özellikle yerel kalkınmanın finansmanında ön plana çıkan bazı kuruluşlar kısaca ele alınacaktır.

2.4.1. KOSGEB

Günümüzde az gelişmiş, gelişmekte olan ve gelişmiş ülke olması fark etmeksizin tüm ülkelerde küçük ve orta büyüklükteki işletmelerin (KOBİ) ekonomik büyümeden istihdama, sosyal birleşmeden yerel kalkınmaya birçok noktada önemli katkı sunduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle ekonomik ve sosyal hayatta oluşan değişimlere kolay adapte olabilen KOBİ'ler, ekonomik canlılığın temel bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Çünkü KOBİ'ler normal ekonomik koşullarda olduğu gibi kriz dönemlerinde de önemli bir denge unsuru olarak karşımıza çıkmakta ve küçük olmaları nedeniyle değişime

ve rekabete kolayca adapte olarak ekonomik canlılığa yol açmaktadır (Erdem ve Sakarya, 2021, s.82).

Gerek ulusal ve gerekse yerel ekonomilerde başta yatırım, üretim ve istihdam olmak üzere birçok açıdan etkili olan KOBİ'lerin en büyük sıkıntılarından biri de finansman sıkıntılarıdır. Dolayısıyla KOBİ'lerin finansman sıkıntılarını belirlemek ve bu sıkıntıları gidermeye yardımcı olmak onları hem daha etkin hem de daha sürdürülebilir kılmak için büyük önem arz etmektedir (Atalay ve Çayın, 2020, s.35). İşte burada önemli bir kuruluş olarak KOSGEB karşımıza çıkmaktadır. Zira KOSGEB, KOBİ'lerin sorunlarına çözüm bulmak, yeni teknolojilere ayak uydurmasını sağlamak, rekabet edebilirliklerini ve ekonomik katkılarını yükseltmek için çalışmalar sürdüren bir kuruluştur. Bu bağlamda finansman desteklerinden AR-GE desteklemelerine, işletme geliştirme, büyüme ve uluslararasılaşma desteklerinden rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine kadar birçok alanda KOBİ'lere destek sunmaktadır (Balkaya, vd., 2022, s.302).

KOSGEB'in temel amacı, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük rol üstlenen KOBİ'lerin payını ve etkinliğini yükseltmek ve rekabet edebilirliklerini artırmaktır (KOSGEB, 2023, s.3). Bu doğrultuda KOSGEB birçok açıdan KOBİ'lere destek sunmanın yanında aşağıda Tablo 2.2'de de görüldüğü üzere hızlı destek programı kapsamında finansman elde etme olanağını sunmaktadır. Diğer bir ifadeyle kurum, 2023 Yılı Faaliyet Raporu'nda belirttiği üzere *Ar-Ge, Ür-Ge ve İnovasyon Destek Programı, KOBİ Teknolojik Ürün Yatırım (Teknoyatırım) Destek Programı, Stratejik Ürün Destek Programı, KOBİGEL (KOBİ Gelişim) Destek Programı, İş Birliği Destek Programı, KOBİ Enerji Verimliliği Destek Programı, Yurt Dışı Pazar Destek Programı, İleri Girişimci Destek Programı, Geleneksel Girişimci Destek Programı, İş Planı Ödülü, Yaşayan Kültür Mirası İşletmeler Destek Programı, TEKMER Destek Programı, İşletme Geliştirme Destek Programı, Sebze ve Meyve Soğuk Zincir Finansal Kiralama Destek Programı, Yurt Dışı Hızlandırıcı Destek Programı, Deprem Sonrası İşletmelerin Canlanması Destek Programı, Yeşil Sanayi Destek Programı ile Mikro ve Küçük İşletmelere Hızlı Destek Programı* kapsamında birçok açıdan KOBİ'lere destek sunmuştur. Böylece KOSGEB, KOBİ'lere uygun şartlarda finansal destek sağlayarak bir taraftan onların finansman sıkıntılarını çözmeye çalışırken diğer taraftan onların üretim, kalite, istihdam ve uluslararası düzeyde rekabet edebilirliklerini artırmaya çalışmaktadır (KOSGEB, 2023, s.13-18).

Tablo 2. 2. KOBİ finansman destek türleri ve miktarları

İşletme Türü	Kredi Türü	Kredi Üst Limiti	Azami Kredi Vadesi
Girişimci İşletmeler*	İşletme Kredis	50.000 TL	18 Ay
	Makine Teçhizat Kredis		36 Ay
KOSGEB Girişimcileri	İşletme Kredis	300.000 TL	36 Ay
Teknolojisini Ticarileştiren İşletmeler	Makine Teçhizat Kredis	2.500.000 TL	36 Ay
Bölgesel ve Sektörel Öncelikli İşletmeler	İşletme Kredis	2.500.000 TL	36 Ay
Acil Destek Kredis	İşletme Kredis	Üst limiti ve oranı KOSGEB İcra Komitesince belirlenir.	36 Ay
*;Girişimcinin genç, kadın, engelli, gazi veya birinci derecede şehit yakını olması durumunda üst limit 70.000 TL olarak uygulanır.			

Kaynak: (KOSGEB, 2023, s.18).

2.4.2. Bölgesel Kalkınma Ajansları

Yerel kalkınmanın sağlanmasında rol alan yereldeki önemli araçlardan biri de BKA'lardır. Genel anlamda yerel kalkınma stratejilerine katkı sunan ve gelişmişlik düzeyini yükseltmeyi amaçlayan bu ajanslar; çok aktörlü, iş birlikçi, özendirici ve destekleyici özellikte olup, yereldeki iktisadi, sosyal ve kültürel problemleri belirleyen ve bunlara çözüm yolları arayan kuruluşlardır (Atmaca, 2020, s.67).

Günümüzde bölgelerarası gelişmişlik farkları sorunu neredeyse tüm ülkeleri tehdit etmekle birlikte Türkiye gibi bazı ülkelerde bu sorun çok daha büyük olduğu için büyük bir tehdit unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira bu sorun aynı zamanda sosyoekonomik, politik ve kültürel açıdan tehdit oluşturmaktadır. Bu nedenle bu sorunun ele alınması ve çözülmesi ülkeler için önemli/zorunlu görülmektedir. İşte BKA'ların da temel amacı, ülkeler için büyük bir tehdit unsuru olan bölgelerarası gelişmişlik farklarını azaltmak olduğu için burada büyük önem taşımaktadır (Badem, 2023, s.692). Bu bağlamda BKA'lar bölgelerin problemlerini ve potansiyelini dikkate alarak geliştirdikleri politikalarla, yöre halkının gelişmeye katılımını sağlamakta ve böylece bölge ve yöredeki ekonomik canlılığı sağlamaktadır. Esasında BKA'ların hedefleri ekonomik, sosyal ve çevresel olmak üzere üç temel kategoride ele alınmaktadır. Diğer bir ifadeyle uzun dönemli bölgesel kalkınma için uygun şartların oluşturulması BKA'ların ekonomik, bölgenin çekiciliğini arttırmak BKA'ların çevresel ve bölgenin sosyokültürel yapısını geliştirilmek BKA'ların sosyal hedefleri olarak değerlendirilebilir (Berber ve Çelepçi, 2005, s.148).

Kalkınma Ajansları 2022 Yılı Genel Faaliyet Raporu'nda da belirtildiği gibi BKA'ların en temel amaçlarından birisi de bölgenin kaynak ve potansiyelini belirlemek ve gerek ekonomik ve gerek sosyal kalkınmayı hızlandırmaya ve rekabet gücünü yükseltmeye yönelik analizler ve araştırmalar yapmaktır/yaptırmaktır. Tüm bu sayılan amaçları gerçekleştirmek için BKA'ların mali ve teknik olmak üzere iki temel destek programı bulunmaktadır. Burada mali destekler; *doğrudan finansman, fizibilite ve güdümlü proje destekleri ile finansman ve faizsiz kredi desteklerini* kapsarken, teknik destekler; *kurumsal kapasiteyi geliştirmeye yönelik eğitim, danışmanlık, lobi faaliyetleri ile geçici uzman/danışman teminini* kapsamaktadır. Rapora göre BKA'lar bu yılda kamu kuruluşları, özel sektör ve STK'ların sunduğu farklı programlar kapsamında toplam 1.307 projeyi desteklemiştir. Bu projelerin destek tutarı ise toplam 1,4 milyar TL olmuştur (KAGFR, 2022, s. 51-52)

Örnek olması açısından Türkiye'deki bazı BKA'ların 2022 yılındaki finansman desteği uygulamaları Tablo 2.3'te gösterilmiştir¹. Buna göre BKA'lar, bulundukları bölgede istihdamdan yenilikçiliğe, gıdadan turizme kadar birçok konuda destek sunmuştur (KAGFR, 2022, s. 53).

Tablo 2. 3. BKA'ların 2022 yılı finansman destek uygulamaları

Ajans Adı	Destek Programı Adı	Destek Tutarı (TL)	Eş Finansman Dâhil Destek Tutarı (TL)	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı
DAKA	Emek Yoğun Sektörler İçin Finansman Desteği Programı	7.079.453	42.507.436	14
DİKA	RİGE Finansman Desteği Programı	9.952.984	45.738.066	37
DOĞAKA	Osmaniye İlinde Gıda Sanayisinin Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı	3.116.109	10.387.032	7
FKA	Turizm, İhracat ve Tarımın Geliştirilmesi Finansman Desteği Programı	23.575.938	77.530.816	50
İKA	İmalat Sanayinde Teknolojik Dönüşüm Finansman Desteği Programı	4.868.031	35.280.283	6
KARACADAĞ	Stratejik Sektörlere Finansman Desteği Programı	36.533.282	192.575.149	79
KUDAKA	Sektörel Yenilikçilik ve İstihdam Finansman Desteği Programı	21.163.386	40.036.222	21

¹ Finansman destek uygulamaları, BKA'ların desteklediği mali desteklerden sadece biri olup, tüm mali destekler için ilgili Rapora bakılabilir (KAGFR, 2022, s. 52-56).

MEVKA	İmalat Sanayinde Verimliliğin Artırılması Finansman Desteği Programı	19.557.020	60.374.701	18
	İlçelerde Genç İstihdamının Sağlanması Finansman Desteği Programı	5.182.891	14.101.344	5
ORAN	İmalat Sanayi Finansman Desteği Programı	20.773.196	101.171.240	42
TOPLAM		151.802.290	619.702.289	279

Kaynak: (KAGFR, 2022, s. 53)

BAKA'lar mali desteklerin yanında bulundukları bölgedeki yerel aktörlerin kurumsal kapasitelerini güçlendirmek için eğitim, proje hazırlama, uzman personel görevlendirme, danışmanlık ve lobi faaliyetleri gibi birçok konuda teknik destekler de sunmaktadır. Nitekim Tablo 2.4'te de görüldüğü üzere BKA'lar 2022 yılında bu konular için yaklaşık 16 milyon TL tutarında teknik destek sağlamıştır (KAGFR, 2022, s. 56-57).

Tablo 2. 4. BKA'ların 2022 yılı teknik destek uygulamaları

Ajans Adı	İlan Edilen Toplam Bütçe (TL)	Destek Tutarı (TL)	Sözleşme İmzalanan Proje Sayısı
BAKA	2.000.000	141.929	33
BAKKA	2.750.000	1.418.092	25
ÇA	1.000.000	169.259	6
DAKA	600.000	683.642	19
DİKA	1.150.000	550.000	28
DOKA	5.900.000	1.875.417	52
FKA	1.500.000	1.044.637	24
GEKA	2.250.000	735.973	40
GMKA	500.000	1.350.552	57
İZKA	8.000.000	1.402.198	19
KARACADAĞ	800.000	-	3
KUZKA	2.000.000	790.187	33
KUDAKA	1.200.000	1.469.987	32
MARKA	2.500.000	17.464	38
MEVKA	3.500.000	1.284.365	56
ORAN	3.000.000	-	4
OKA	500.000	496.346	23
SERKA	1.500.000	1.259.307	32
TRAKYAKA	3.300.000	910.357	49
TOPLAM	43.950.000	15.599.713	573

Kaynak: (KAGFR, 2022, s. 53)

2.4.3. Mikrofinans/Mikrokredi Sistemi

Günümüz yerel kalkınma yaklaşımında bir taraftan yerel otoritelere daha fazla yetki ve kaynak verilirken diğer taraftan finansman ihtiyacının da yerelden karşılanması için yeni

finansman sistemleri oluşturulmaktadır. Bir başka ifadeyle az gelişmiş bölgelerin/ yörelerin kalkınmasında gerekli olan finansmanın devlet tarafından sürekli aktarılması yerine, yereldeki kesimlerin finans kaynaklarına ulaşmasını kolaylaştırmak ve yereldeki kaynakların/potansiyelin kullanılmasına yönelik sistemler meydana getirilmiştir. Bu sistemlerden birisi de mikrofinans/mikrokredi² uygulamalarıdır (Sakarya, 2008, s.98).

Öte yandan Boekel ve Logtestijn (2002) tarafından hazırlanan yerel kalkınma politikaları ve araçları çizelgesinden (Tablo 2.5.) de anlaşıldığı üzere krediler, garanti fonları, döner sermaye/fonlar, iş ortaklıkları, gençler ve kadınlar için verilen özel krediler yerel kalkınmanın finansmanında önemli bir yer tutmaktadır. Bu finansmanı sağlayan kuruluşlar ise yerel bankalar, mikrokredi kurumları, finansal araçlar ve kalkınma bankaları gibi kuruluşlardır (Boekel ve Logtestijn, 2002, s. 8-9). Mikrokrediler çalışmanın temel konusunu oluşturduğu için aşağıda farklı başlıklar altında detaylı bir şekilde ele alınacaktır.

Tablo 2. 5.Yerel kalkınma politika ve araçları

YEREL KALKINMA STRATEJİLERİ	Yerel Kalkınma Politika ve Projeleri	Yerel Kalkınma Araçları	Mevcut Uygulayıcılar	YEREL KALKINMA EYLEM PLANI
	Finans	-Kredi Programları -Garanti Fonları -Döner Sermaye/fonlar -Ortak girişimler -Gençler ve kadınlar için özel krediler	-Yerel Bankalar -Mikrofinans kurumları -Finansal araçlar -Kalkınma Bankaları vb.	
	İş geliştirme hizmetleri	-Pazarlama araştırmaları -İş başlangıçları -Veri bankaları -İnkübatörler -Danışmanlıklar -İhracat teşvikleri -Kümelenme destekleri	-Ticaret odaları -Yerel otoriteler -Özel sektör -Üniversiteler -Araştırma enstitüleri -İş inkübatörleri vb.	
	Eğitim	-Yönetim kursları -İş turları -Uzaktan eğitim kursları -Dezavantajlılar (kadınlar ve yerinden edinmiş gruplar gibi) için özel kurslar	-Araştırma enstitüleri -Özel/devlet okulları -Üniversiteler -Ticaret odaları -Özel hizmet sağlayıcıları	
	Altyapı yatırımları ve planlanması	Yerel kalkınma planı Çevresel plan	-Yerel otoriteler -STK'lar -Araştırma enstitüleri vb.	

² Bundan sonra mikrokredi kavramı kullanılacaktır. Çünkü Şiriner'in (2015) de belirttiği gibi mikrokredi ve mikrofinans aynı anlamda ve birbirinin yerine kullanılabilir. Bu kavramlar için farklı tanımlamalar yapılsa da literatürde ve uygulamada daha çok mikrokredi uygulamaları olarak anlaşılmakta ve bu kavram ön plana çıkmaktadır (Şiriner, 2015, s. 56-57).

Yatırım cazibesi oluşturma	Bölgesel pazarlama	-Yerel otoriteler, -Özel pazarlama ajansları -Ticaret odaları vb.
Network (Ağ oluşturma)	Merkezi otoriteler, Uluslararası kuruluşlar, Uluslararası yatırımcılar, STK'lar ve BKA'ların ağ oluşturması ve lobicilik faaliyetleri	-Yerel otoriteler -Ticaret odaları -BKA'lar vb.
Yerel kaynakların coğrafi koordinasyonu	-Bölgedeki yatırımların oryantasyonu ve Kümelenme stratejileri	-Yerel otoriteler -Ticaret odaları -BKA'lar vb.
Yerel kaynakların fonksiyonel koordinasyonu	-Kalkınma fonksiyonların en uygun paydaşlara devredilmesi	-Yerel otoriteler -Ticaret odaları -BKA'lar vb.

Kaynak: (Boekel ve Logtestijn, 2002, s. 8-9).

2.4.3.1 Mikrokredinin Tanımı ve Özellikleri

Özü itibariyle yoksul kişilerin gelirini arttırıcı veya yoksulluğu azaltıcı küçük hacimli krediler olarak ele alınan mikrokredi aynı zamanda *“mevcut finansal sistem içerisindeki kredi olanaklarının toplumdaki en yoksul kesimlere ulaştırılması ve onların kullanabilmelerinin önünün açılması/geliştirilmesi”* şeklinde de ifade edilmektedir. Bu bağlamda mikrokredinin en önemli özelliği düşük faizli olması ve bu kredileri alan kişilerin kendilerine yetebilmelerini sağlamasıdır (Şiriner, 2015, s.56-57).

Mikrokredi gelir getirici bir iş yapmak isteyen ancak bunun için küçük bir başlangıç sermayesine gereksinimi olan yoksullara olanak sunmaktadır. Bu krediler, yalnızca güvene dayanan, kefilsiz ve teminatsız küçük çaplı kredilerdir (Çiftçi vd, 2020, s.125). Diğer bir deyişle mikrofinans kavramına göre daha dar bir anlama sahip olan mikrokredi iş kurmak isteyen ancak küçük miktarda da olsa finansal kaynaklara ihtiyaç duyan kişilere gelir getirebilecek faaliyetlerde bulunma fırsatı vermektir. Başta resmi sistemin dışında kalan yoksul kadınlar olmak üzere düşük gelirli kişilere yönelik olan bu krediler, kefilsiz ve teminatsızdır. Bu nedenle bu kredileri, insanların kendilerini yoksulluktan kurtarmak için kullanabilecekleri bir finansman kaynağı şeklinde de değerlendirmek mümkündür. Her ne kadar bu kredilerin kadınlara yönelik olduğu bilinse ya da bu krediler için daha çok kadınlar ön plana çıksa da bu krediler, işsiz gençler, toprağı olmayan köylüler, küçük çiftçiler, sokakta yaşayan çocuklar gibi dezavantajlı gruplara da yönelik kredilerdir. Ayrıca bu krediler, mikrofinans kuruluşlarının küçük işletmelere veya kendi işini kurmak isteyen

bireylere, işletmelerde kullanılacak makine ve malzeme için kullandırdıkları kredilerdir (Yılmaz, 2022, s.15-16).

Benzer bir şekilde diğer bir kaynakta da mikrokredi için “*bir mikrofinansman kuruluşunca yoksul kişilere, başlangıç sermayesi olması veya işini geliştirmesi amacıyla verilmiş olan kredidir. Mikrokredi genellikle işletme sermayesi ihtiyacının karşılanması, hammadde ve malzeme alımı, imalat için gerekli sabit teçhizatın alımı gibi amaçlarla verilmektedir.*” (Sancak-Baktır, 2014, s.38) şeklinde bir tanım yapılarak burada da yoksul kesimler için gerek başlangıç sermayesi olmasına gerek mevcut küçük işletmelerin devamını sağlamaya yönelik olduğuna vurgu yapılmaktadır.

Mikrokredi, ticari bankalardan kredi gereksinimlerini karşılamayan yoksul kişilerin üretimde bulunmak ya da mevcut küçük işini büyütmek için küçük hacimlerde kredi aldığı bir sistemdir. Bu sistemde ipotek, kefalet ve icra takibi olmadığı için yoksul kesimler daha kolay krediye ulaşmakta ve bu yönüyle bu krediler yoksullukla mücadelede etkili bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır (Aydın, 2012, s.35). Bu tanım be değerlendirmelerden sonra mikrokredilerin temel özelliklerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Yılmaz, 2022, s.22):

- Mikrokredilerden başta kadınlar olmak üzere işsizler, köylüler ve çiftçi gibi kesimler faydalanmaktadır.
- Mikrokredi sisteminde icra takibi yoktur.
- Mikrokredi sistemi bireyler arasındaki güvene dayanmaktadır.
- Ödemeler düzenli yapıldığı takdirde ikinci defa kredilere sıkıntısız bir şekilde ulaşılmaktadır.
- İşletme sahibi olmak isteyen bireylere finansal destek sunulmaktadır.
- Krediler için okuryazarlık şartı bulunmamaktadır.
- 5 kişiden oluşan gruplara (aralarında kan bağı olmayan) mikrokredi verilmektedir.
- Verilen kredilerde geri ödeme miktarları bireyleri zorlamayacak düzeydedir.
- Mikrokreditinin nedeni veya hangi alanda kullanılacağı sorgulanmamaktadır.
- Mikrokredi alan üyelere belirli bir eğitim verilmektedir.
- Verilen eğitimde okuryazar olmayan üyeler için sıkıntılar oluşabilmektedir.
- Mikrokredi sistemindeki masraflar klasik bankalara göre daha azdır.

- Mikrokredi sisteminde günlük gereksinimlerin temin edilmesi için de hizmet sunulmaktadır.

2.4.3.2. Mikrokredinin Tarihçesi ve Grameen Bank Uygulaması

Genel anlamda küçük krediler biçiminde finansal destek sunan mikrokredilerin modern anlamdaki başlangıç tarihi 1970'lere dayanmaktadır. Zira bu tarihlerde Bangladeş'te Grameen Bank, Bolivya'da Prodem BankoSol, Latin Amerika'da Accion, Endonezya'da Bank Rakyat tarafından verilen mikrokredi uygulamalarına rastlanılmaktadır. Mikrokredi uygulamaları 1980'lerden sonra daha da yaygınlaşarak Afrika, Güney Amerika, Güney ve Doğu Asya ve Doğu Avrupa bölgelerindeki birçok ülkede uygulanmıştır. Günümüzde ise 1000'lerce mikrokredi kuruluşu ile dünyanın birçok yerinde bu uygulamaları görmek mümkündür (Sakarya, 2008, s.100).

Esasında mikrokredinin çeşitli uygulamalarının tarihi daha eskilere götürülebilir. Örneğin bu uygulamalar içinde çiftçilere destek sunan kredi kooperatifleri örnek gösterilebilir. Fakat ne var ki mikrokredi uygulamaları zamanla az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde faaliyetlerini devam ettirememiş ve gelişmiş ülkelerde ise bu uygulamalar daha çok büyük finans kurumlarına evrilmiştir. Bununla birlikte mikrokredi uygulamaları ile başarılı olmuş ve böylece dünyanın birçok bölgesinde model alınmış Grameen Bank ile mikrokrediler tekrar ön plana çıkmaktadır (Akbulaev vd., 2017, s.57).

Grameen Bank Chitagong Üniversitesi'nden Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından kurulan mikrokredi uygulamasına yönelik bir bankadır. Muhammed Yunus'u bu bankayı kurmaya iten temel neden; 1970'lerin başında Bangladeş'te yaşanan yoksulluk ve sefalet durumudur. Daha açık bir ifadeyle bir taraftan yoksullukla mücadele eden, diğer taraftan tefecilere mahkûm olan insanların durumu Muhammed Yunus'un bu sistemi kurmasına neden olmuştur. Yunus yaptığı gözlemler neticesinde, yoksul kişilerin tefecilerden yüksek faizle aldıkları küçük miktarlardaki borçlarını geri ödemekte zorlandıkları ve bu durum nedeniyle onların yoksulluktan çıkamadığını fark etmiştir. Böylece Muhammed Yunus yoksul köylüleri tefecilikten kurtarmak için yoksul kesimin resmi bir bankadan kredi alması için girişimde bulunmuştur. Hatta bankanın kredi vermesi için yoksul insanlara kefil olmuştur. Öte yandan Muhammed Yunus, banka yetkililerinin köylüleri ziyaret etmesi ve köylülerin geri ödemelerini kolaylaştırmak için geri ödemelerin haftalık küçük taksitler

halinde yapılması gibi bir sistem önerisinde bulunmuştur. Her ne kadar başlangıçta bu sistem başarılı olmuşsa da daha sonra uygulamada bazı zorluklar yaşanmıştır. Sistemin tıkanması sonucunda ise Muhammed Yunus yoksullar için Bengalcide "köy bankası" anlamı taşıyan Grameen Bank'ı kurmuştur. Böylece Muhammed Yunus dünyada büyük bir sorun olan evsizlik, açlık, işsizlik, hastalık ve eğitimsizlik gibi sosyoekonomik koşulları iyileştirecek bir girişimcilik türünü oluşturmuştur (Demir, 2016, s.61).

Muhammed Yunus'un girişimiyle kurulan Grameen Bank'ın temel amaç ve hedeflerini aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (Ağdaş, 2009, s.272-273):

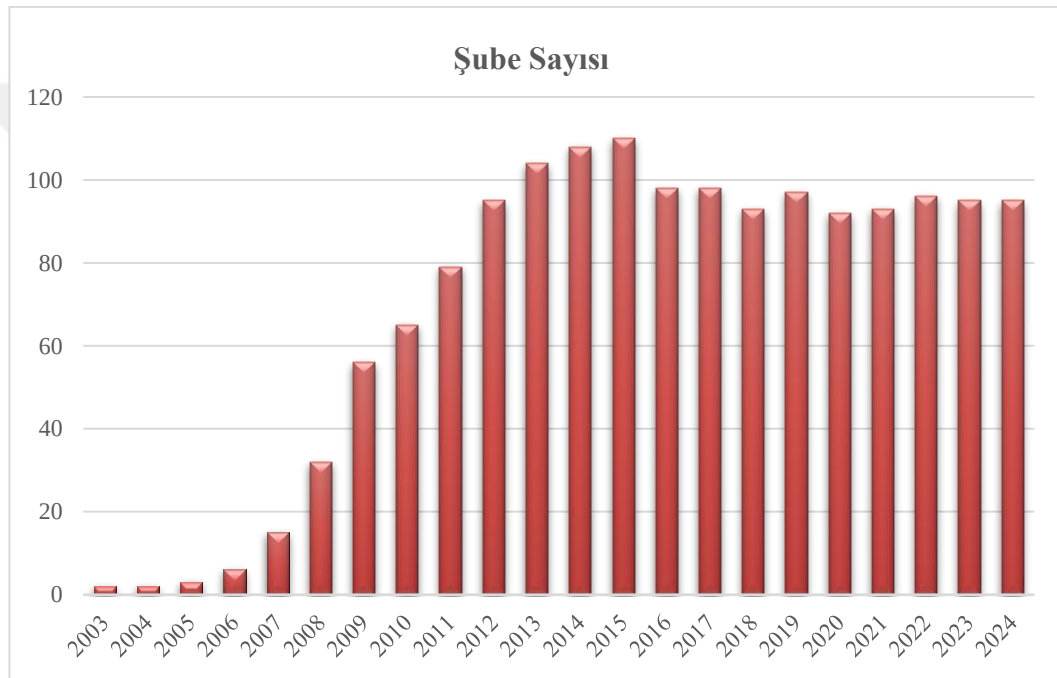
- Kent ya da kırsalda yaşayan başta kadınlar olmak üzere yoksul bireylerin, sahip oldukları yetenekleri üretime dönüştürebilmeleri için onlara gerekli kaynak ve olanakları sağlamak,
- Geleneksel finansal kurumlara ulaşamadıkları için mikrofinans ürün ve hizmetlerini alamayan yoksul insanlara mikrofinans ürün ve hizmetlerini sunmak,
- Yüksek faiz oranlarıyla kredi veren ve böylece insanları sömüren gayri resmi mikrofinansman sağlayıcıları (tefecileri) engellemek ve böylece bu yoksul insanları tefecilerden korumak,
- Kırsal alanlardaki insanlara kendi işlerini kurmalarını teşvik ederek onların ekonomik bağımsızlığını sağlamak,
- Kırsal alanlardaki insanlara istihdam oluşturma fırsatı sunarak kırsalda yaygın olan işsizliği azaltmak,
- Başta kadınlar olmak üzere, yoksul hanehalklarının gelir elde etmelerini sağlamak ve böylece gelir dağılımındaki eşitsizlikleri azaltmak,
- Yoksul insanları ekonomik, sosyal ve politik güç bulabilecekleri örgütler altında toplamak,
- Yoksulluk kısır döngüsünü kırarak ekonomik büyümeyi sağlamaktır.

2.4.3.3. Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)

Türkiye'nin ilk mikrofinans kuruluşu olarak bilinen TGMP 2003 yılında Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) tarafından kurulmuştur. Grameen Trust iş birliği çerçevesinde faaliyetlerini devam ettiren ve kâr amacı gütmeyen TGMP dar gelirli ve yoksul kadınlara

finansal hizmetler sağlamakla ön plana çıkmaktadır (TGMP, 2024'a). Temel hedefi yoksullara ulaşmak olan programın kurucusu Prof. Dr. Aziz Akgül'dür. Programın ilk uygulandığı il ise Diyarbakır'dır (Yılmaz, 2022, s.35).

Diyarbakır ardından mikrokredi programı farklı illerde de uygulanmış ve Grafik 1.1'den de görüldüğü üzere TGMP'nin şube sayısı 2015 yılına kadar sürekli artmıştır. 2015 yılında 110 olan TGMP'nin şube sayısı 2016 yılında bir düşüşle 98'e gerilemiştir. Ancak bu yıldan sonra şube sayısında ciddi bir hareketlilik gözlenmemiştir (TGMP, 2024b). TGMP hâlihazırda Türkiye'de 95 şubesiyle 68 ilde 40.000'den fazla mikrogirişimciye hizmet sunmaktadır (TGMP, 2024'a).

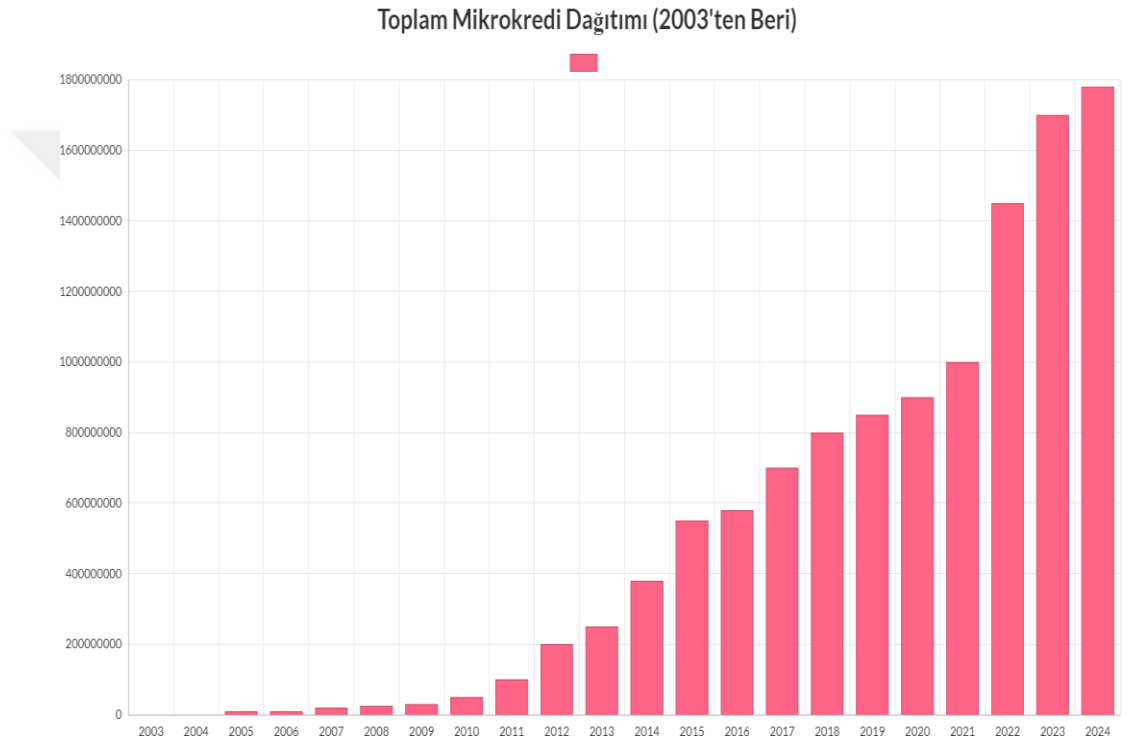
Grafik 1. 1. TGMP'nin yıllar bazında şube sayısı

Kaynak: (TGMP, 2024b).

TGMP'nin uzun dönemdeki hedefi ise Türkiye'de bulunan tüm yoksul ve dar gelirli kadınların uygun mikrofinans hizmetlerine erişimini sağlamaktır. Program aynı zamanda Birleşmiş Milletler'in 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi arasında ilk sırada yer alan, 2030'a kadar yoksulluğu bitirme amacı doğrultusunda insanlığa hizmet sunmaktadır. Bu nedenle de mikrogirişimcilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik farklı krediler vermektedir (TGMP, 2024b). Bu krediler; limitleri ve süreleri bağlamında aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır (TGMP, 2024c):

- *Başlangıç Kredisi:* Alt limiti 1.000 TL, üst limiti ise 5.000 TL olan bu kredi mikrokrediyle ilk kez tanışan ve bir iş yapma fikrine sahip yoksul ve dar gelirli kadınların bu sisteme hızlı alışabilmesini sağlamak için verilmektedir. Bu kredilerin tahsil süresi 30 haftadır.
- *Faaliyet Kredisi:* Kurumun sunduğu ana kredilerden olup, alt limiti 4.000 TL, üst limiti ise 8.000 TL'dir. Kredinin tahsil süresi 40 haftadır.
- *Temel Kredi:* Kurumun sunduğu ana kredilerden olup, alt limiti 1.000 TL, üst limiti ise 15.000 TL'dir. Kredinin tahsil süresi 45 haftadır.
- *Gelişim Kredisi:* Kurumun sunduğu ana kredilerden olup, alt limiti 10.000 TL, üst limiti ise 15.000 TL'dir. Tahsil süresi 40 hafta olan bu kredi, 5 yıl ve üstü düzenli bir biçimde kredi kullanan, gelir sağlayıcı faaliyetlerde bulunarak gerek aile ve gerek ülke ekonomisine katkı sunan mikrogirişimcilere verilmektedir.
- *Girişimci Kredisi:* Kurumun sunduğu işletme kredilerinden olup, alt limiti 1.000 TL, üst limiti ise 15.000 TL'dir. Tahsil süresi 48 hafta olan bu kredi vergi mükellefi olan dar gelirli mikrogirişimcilere kullanmış oldukları mikrokredinin yanında verilen kredi türüdür.
- *Büyüme/Hepitalist Kredisi:* Kurumun sunduğu işletme kredilerinden olup, alt limiti 15.000 TL, üst limiti ise 30.000 TL'dir. Tahsil süresi 48 hafta olan bu kredi, yoksulluk sınırı üstüne çıkmış ve ticari faaliyetlerini büyütmek isteyen mikrogirişimcilere verilmektedir.
- *Sosyal Kalkınma Kredisi:* Kurumun sunduğu sosyal işletmecilik kredilerinden olup, “İyilik İçin Sosyal İşletme” temel fikriyle verilen mikrokredilerin yanında mikrogirişimcilere, ek gelir sağlayıcı ticari faaliyetler sürdürmeleri için verilmektedir. Bu krediler; elektrikli ev aletlerinden beyaz eşyaya, temizlik ürünlerinden kozmetiğe kadar birçok ürün çeşidini kapsamaktadır.
- *Teknoloji Kredisi:* Kurumun sunduğu sosyal işletmecilik kredilerinden olup, yoksul ve dar gelirli kadınların iletişim araçlarına daha rahat ulaşması ve onların teknolojiye uyum sağlamaları nedeniyle verilmektedir.

Tüm bu mikrokredi çeşitlerinden yararlanmak için sadece nüfus cüzdanı yeterlidir. Diğer bir ifadeyle geleneksel bankacılık sektörünün aksine TGMP’de herhangi bir belge ya da teminat istenilmemektedir (TGMP, 2024c). Bu durum mikrokredi oranlarının yıldan yıla artmasına yol açmıştır. Zira Grafik 1.2’den anlaşılacağı üzere verilen mikrokredi miktarı 2003 yılından beri sürekli olarak artmış ve 2024 Haziran ayı itibarıyla 1.783.921.722,34 TL’ye ulaşmıştır (TGMP, 2024b).

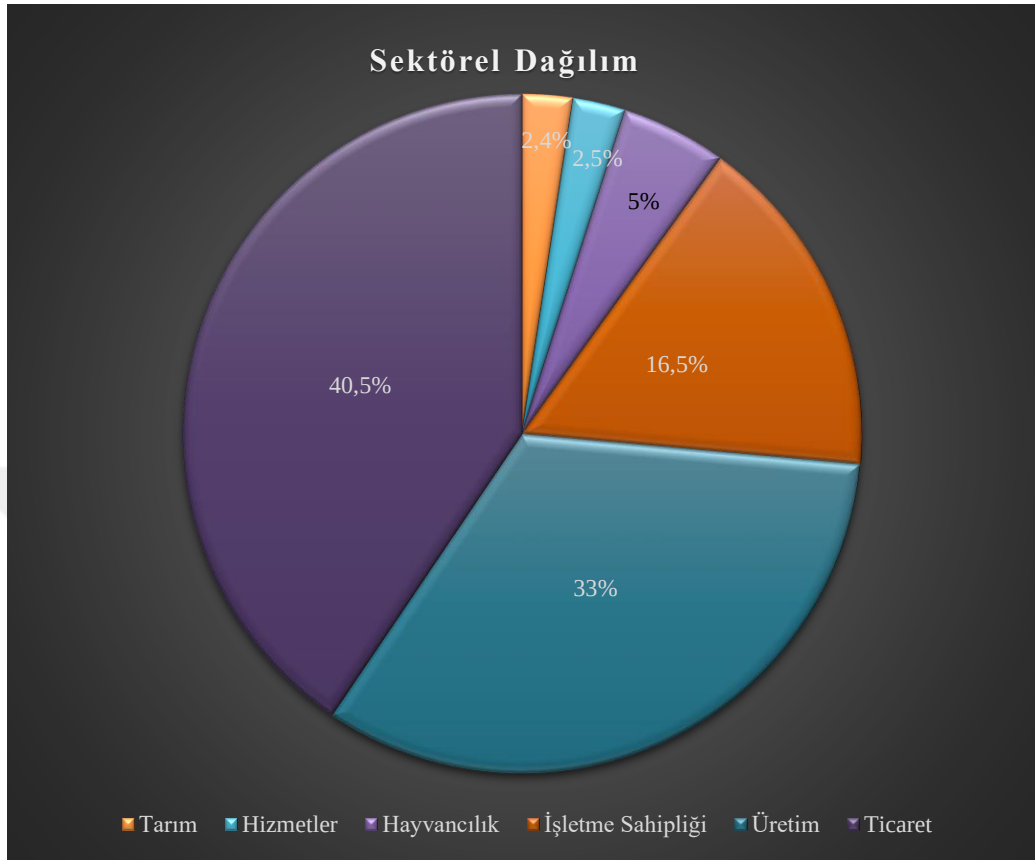

Grafik 1. 2.Toplam mikrokredi miktarı

Kaynak: (TGMP, 2024b).

Dikkat edildiğinde temel hedefi Türkiye’deki yoksulluğu azaltmak olan TGMP geleneksel “bağış” veya “sadaka” yerine, mikrokredi hizmeti vermektedir. Çünkü TGMP, bununla dar gelirli ve yoksul kadınların kendilerine gelir sağlayıcı faaliyetler yürütmesini ve böylece kendileri ve ailelerinin herhangi birine avuç açmadan onurlu bir biçimde yoksulluktan kurtulmalarını amaçlamaktadır (TGMP, 2024a; TGMP, 2024c). Nitekim Grafik 1.3’ten de anlaşıldığı üzere kadınlar TGMP’den aldıkları mikrokredileri farklı sektördeki işletme kuruluşlarında kullanmışlardır. Buna göre, alınan kredilerin %40,5’inin

ticaret, %33'ünün üretim, %16,5'inin işletme sahipliği, %5'inin hayvancılık, %2,5'inin hizmetler ve %2,4'ünün tarım sektöründeki işletmelerde kullandıkları görülmektedir.

Grafik 1. 3. Mikro kredilerin sektörel dağılımı

Kaynak: (TGMP, 2024b).

2.5. Mikro kredi ve Yerel Kalkınma İlişkisi

Konu ile ilgili literatürde mikro kredilerin daha çok yoksulluk, istihdam/işsizlik ve girişimcilik gibi konular bağlamında incelendiği görülmektedir. Bu nedenle mikro kredilerin yerel kalkınmaya olan etkileri bu konular çerçevesinde ele alınacaktır.

2.5.1. Mikro kredilerin Yoksulluğa ve Sosyal Problemlere Etkisi

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de üzerinde en çok tartışılan konulardan biri yoksulluktur. Zira yoksulluk konusu, önceleri sadece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler bağlamında tartışılırken günümüzde artık gelişmiş ülkeler için de tartışılmakta ve bununla ilgili çalışmalar yürütülmektedir. Bu nedenle yoksulluk problemi tüm ülkelerde görülebilen ciddi bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (Mancı, 2022, s.1).

Gelişmişlik düzeyi fark etmeksizin gelir dağılımı adaletsizliği tüm ülkelerde az veya çok bulunmaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizlik zamanla daha da artmakta ve bu durum farklı boyutlarda da olsa yoksulluğa yol açmaktadır. Temel olarak kişilerin temel ihtiyaçlarını elde edememe durumu olarak ifade edilen yoksulluk, ekonomik bir sorun olmanın ötesinde sosyal, ahlaki ve siyasal boyutları da olan bir kavramdır. Bu bağlamda yoksulluk olgusunu; açlık, yokluk, ihtiyaç sahibi olma, ekonomik bir varlıktan yoksun olma ve düzenli bir iş ya da gelire sahip olmama biçiminde de değerlendirmek mümkündür (Çiftçi vd, 2020, s.123).

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Oxford Üniversitesi tarafından hazırlanan Küresel Çok Boyutlu Yoksulluk Endeksi Raporu (2023) toplam nüfusu 6,1 milyar olan 110 ülkedeki 1,1 milyar kişinin ağır ve çok boyutlu yoksulluk içinde bir hayat sürdüklerini göstermektedir. Bu sayı bu ülkelerdeki nüfusun %18'den fazlasına tekabül etmektedir. Rapor aynı zamanda yoksulluğun kırsal alanlarda çok daha fazla olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü dünyanın tüm bölgelerinde, kırsal kesimin kentsel kesimden daha yoksul olduğu ve tüm yoksulların %84'ünün kırsalda yaşadığını belirtilmektedir (UNDP, 2023).

Öte yandan genel bir sorun olmakla birlikte özellikle son dönemlerde yoksulluktan en çok kadınların etkilendiği görülmektedir. Hatta kadınların giderek artan bir oranda yoksulluk sınırı altına düşmesi “yoksulluğun kadınlaşması” şeklinde değerlendirilmektedir. Kadınlar için gelir elde etme konusunda yeterli şartların olmamasının yanı sıra sosyal hayatlarındaki öz güven eksiliği de yoksulluk problemini onlar için bir dezavantaja dönüştürmektedir. Dolayısıyla başta kadın yoksulluğu olmak üzere yoksulluk problemiyle mücadele için farklı projeler geliştirilmektedir. Bu projelerden biri de mikrokredi uygulamalarıdır (Mancı, 2022, s.1).

Mikrokredilerin temel amacı, mikrokredi alanları üretim sürecine dâhil edip toplumdaki refah düzeyini en alt seviyeden başlanarak arttırmaktır. Dolayısıyla mikrokredi uygulamasının yoksulluğu azaltmadaki rolü, özellikle geri kalmış ülkelerde daha etkin ve yüksek olabilmektedir. Çünkü geri kalmış veya gelişmekte olan ülkelerde gelir sağlayıcı ekonomik faaliyetlere başlamak, gelişmiş ülkelere nispeten daha rahat olabilmektedir. Bu durum mikrokredi uygulamasından istenilen düzeyde verimin elde edilmesine olanak sunmaktadır. Diğer yandan Littlefield vd. (2003) tarafından da belirtildiği gibi yoksul

kişilerin mikrokrediyi elde etmeleri aslında onlar için yoksulluk açmazından kurtulmanın en önemli adımlardan biridir. Çünkü sürekli gelir sağlayıcı bir ekonomik faaliyette bulunmak bir taraftan tasarruf ve nakit birikimine katkı sunmakta diğer taraftan onların daha çok çocuğa eğitim sağlamalarına olanak tanımaktadır (Şiriner, 2015, s.65).

Mikokredi uygulamaları ekonomik ve sosyal açıdan faydalar sunmakta ve böylece yoksullukla mücadelede etkin ve kalıcı çözümler üretilmesi adına büyük önem arz etmektedir. Çünkü milli gelirden en az pay alan yoksul kesimlere verilen mikrokrediler, onların milli gelirden daha fazla pay almalarını sağlamakta ve böylece milli gelir düzeylerini yükseltmektedir. Diğer bir ifadeyle bu uygulamalar, gerek kişisel ve gerek bölgesel gelir dağılımındaki eşitsizliği azaltmada önemli katkılar sunmaktadır. Nitekim mikrokredi uygulamasının etkin bir biçimde yürütüldüğü ülkelerde Gini katsayısının sıfıra yakın olması gelirin daha adil bir biçimde dağıtıldığına işaret etmektedir. Böylece yoksul kesimlere verilen mikrokrediler sayesinde kişilerin yoksulluk şiddeti azalmaktadır. Bunların yanı sıra mikrokredi uygulamaları, yoksulların kendi işleri ile meşgul olmalarını sağladığı için onlara toplumun bir parçası olduklarını hissettirmekte ve böylelikle toplumdaki sosyal dışlanmalarını azaltmaktadır. Bu uygulamalar neticesinde yoksul kesimlerin çocukları da daha iyi bir eğitim alma şansını yakalayabilmektedir (Aydın, 2012, s.76-77).

Esasında tüm bunlar mikrokredilerin sosyal açıdan birçok etkide bulunduğunu göstermektedir. Nitekim TGMP'nin 2021 yılında yaptırdığı sosyal etki analizi sonucunda mikrokredi kullananların hayatlarında birçok açıdan değişiklikler olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada katılımcıların %78'i sosyal çevrelerinin genişlediğini, %79'u satın alma gücünde artış yaşandığını, %60'ı aile ilişkilerinde gelişme olduğunu, %67'si başkaları tarafından saygı görmede etkili olduğunu, %49'u sosyal yaşam kalitesinde artış olduğunu ve %72'si finansal sorunlarla başa çıkabilmede etkili olduğunu belirtmişlerdir. Yine %83'ü finansal okuryazarlıkta, %85'i duygusal esenlikte ve %76'sı mesleki esenlikte artış olduğunu ve böylece öz güvenlerinin arttığını dile getirmişlerdir (TGMP, 2024b).

2.5.2. Mikrokredilerin İstihdama/İşsizliğe Etkisi

Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin ortak sorunlarından biri de işsizliktir. Bu ülkelerin işsizlik oranları derinlemesine irdelendiğinde özellikle kadın işsizlik oranının işsizlik oranı içerisinde büyük bir pay aldığı gözlenmektedir. Yani kadınların iş gücüne

katılım oranı ile ülkelerin gelişmişlik düzeyleri arasında güçlü bir ilişkinin olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu ülkelerde kadınların iş gücüne katılım oranını artırmak büyük önem taşımaktadır (Altunöz, 2018, s.209). Nitekim Türkiye örneğine bakıldığında, işsizlik oranı 2024 yılı Ocak ayında bir önceki aya göre düşük bir oranda da olsa artmış ve %9,1 seviyesine yükselmiştir. Bu oran erkeklerde %7,7 kadınlarda ise %11,7 olarak gerçekleşmiştir. İstihdam oranı erkeklerde %66,0 iken kadınlarda %32,4 olarak gerçekleşmiştir. Yani kadın istihdam oranı erkek istihdam oranının yarısından bile az olmuştur (TGMP, 2024b; TÜİK, 2024).

Kadınların iş gücüne katılımının sağlanması veya kadın istihdamının artırılması için mikrokrediler önemli bir politika aracıdır (Altunöz, 2018, s.209). Kadınların iş gücüne katılımının sağlanmasında özellikle son yıllarda daha da önemli hâle gelen mikrokrediler, her ne kadar başlangıçta kırsalda yaşayan yoksul kadınlara destek olma amacını taşımışsa da bu uygulamalar zamanla kadınların kendi işlerini kurmasına ve böylece iş gücüne aktif olarak katılmasına yol açmıştır. Diğer bir ifadeyle mikrokredi uygulamaları, zamanla kurumsallaşmış dünyanın birçok farklı bölgesinde ve farklı dönemlerinde aktif bir istihdam politikası durumunu almıştır. Özellikle toplumun dezavantajlı kesimlerden biri olan kadınlar mikrokrediler sayesinde çalışma hayatında yer almıştır (Karadaş ve Arslan, 2022, s.140-141).

Mikrokrediler düzenli ve etkin bir biçimde uygulandığı birçok ülkede işsizliği azaltma etkili olmuştur. Zira mikrokredi alan kişiler üretime dâhil olarak işsizlikten kurtulabilmektedir. Mikrokredi alan aileler yeterli düzeyde ek gelir elde ettiklerinde çocuklarını çalıştırmak yerine okula gönderme imkânı yakalamaktadırlar. Bu da ileriki süreçte onların daha verimli bir iş hayatına katılmalarını sağlamaktadır. Yani eğitim alan birçok kişi istihdam olanağını yakalamakta ve böylece işsizlik çemberi kırılabilir. Özellikle kırsal kesimde ya da köylerdeki istihdam açısından büyük önem taşıyan mikrokrediler, tarım sektörü dışındaki sektörlerdeki istihdamı da artırmaktadır. Bu uygulamaların özellikle kadınları desteklemesi sayesinde aslında ekonomide mevcut olan fakat değerlendirilmeyen potansiyel katma değerlerin ekonomiye kazandırılması sağlanmaktadır. Keza kadınların kendi işlerini kurmaları o ülkedeki Gayrisafi Milli Hâsıla'ya (GSMH) katkı sunmanın yanında, artan farklı ekonomik faaliyetler ile istihdama da olumlu katkı sunmaktadırlar (Şiriner, 2015, s.64).

2.5.3. Mikrokredilerin Girişimciliğe Etkisi

Özü itibariyle girişimcilik, *“kar elde edebilmek için, bir işin veya işletmenin yönetimini üstlenme ve riske girme sorumluluklarını içeren bir kavram olarak”* tanımlanmaktadır (Pişkinsüt, 2011, s.97). Girişimcilik, bireylerin sahip oldukları sermayeleri ile risk alarak iş kuran veya daha geniş bir anlamda kaynakları değerlendiren, işi planlayan, ürünleri işleten ve işlenen ürünleri kâr sağlayacak şekilde tüketicilere sunma yeteneğine sahip olan kişiler olarak da ifade edilmektedir. Bu bağlamda girişimci ise kâr ve zarara bizzat dâhil olan ve üretim faktörlerine sahip olan kişidir (Erten, 2019, s.16).

Mikrokredilerin en önemli amaçlarından biri de bireyleri girişimciliğe teşvik etmektir. Çünkü bu uygulamaların asıl amacı, işsizlik ve yoksulluğu azaltmak/önlemek ile birlikte küçük girişimcilerin yeni bir işletme açmasına, var olan işletmelerine ham madde/malzeme alınmasına veya küçük işletmelerdeki ürün çeşitliliğini artırmaya yardımcı olmaktır. Böylece özellikle sistem dışına çıkarılmış ve daha çok kadınlardan oluşan yoksullara gelir sağlama, onların öz güvenlerini arttırma ve onların sosyoekonomik yönden güçlendirme amacı güdülmektedir (Erten, 2019, s.46).

Yani mikrokredi sisteminde temel amaç özellikle kadınları tüketici konumdan çıkarıp onları üretici konumuna getirmektir. Böylelikle hem onların sosyoekonomik açıdan güçlendirilmesi hem de ülkenin üretim kapasitesinin arttırılması hedeflenmektedir. Daha açık bir ifadeyle bu uygulamalar yeni yatırımları teşvik etmekte ve kadınların kendi işlerini kurmalarına olanak tanıyarak onları tüketici konumdan çıkarıp üretici durumuna getirmektedir. Bu durum kadın yoksulluğunun azalmasına, onların öz güvenlerinin artmasına, onların sosyal dışlanmışlık hissinden kurtulmalarına ve böylece daha sağlıklı bir toplumsal yapının oluşmasına yol açmaktadır (Çiftçi vd, 2020, s.137).

3. MİKROKREDİLER VE YEREL KALKINMA İLİŞKİSİNE YÖNELİK LİTERATÜR

Çalışmanın ikinci bölümünde mikrokredi ve yerel kalkınma konuları ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkileri kuramsal çerçevede ele alındıktan sonra mikrokrediler ve yerel kalkınma ilişkisine yönelik bazı ampirik çalışmaların incelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu nedenle çalışmanın bu bölümünde konuya ilişkin bazı ampirik çalışmalar kronolojik olarak irdelenecektir. Daha sonra irdelenen çalışmalardan hareketle genel bir değerlendirme yapılarak bölüm sonlandırılacaktır.

3.1. Mikrokredilerin Etkilerine Yönelik Bazı Çalışmalar

Mikrokredilerin etkilerini ampirik olarak test eden çalışmalardan biri Dunn (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı Bosna Hersek örnekleminde alınan mikrokredilerin 2002-2004 yılları arasındaki etkisini ölçmek için 2561 kişiye anket uygulayarak veriler elde etmiştir. Çalışmada yapılan kovaryans analizi (ANCOVA) sonucunda mikrokredilerin gelir, istihdam, yatırım ve iş kaydı gibi konularda olumlu etkiye bulunduğu tespit edilmiştir. Çalışmada elde edilen önemli bulgulardan biri de 2002’de %51 olan yoksulluk sınırının altındaki katılımcı hane sayısının 2004 yılında %46’ya düşmüş olmasıdır. Bu durum mikrokredilerin yoksulluğu azaltmada etkili olduğunu göstermektedir.

Konu ile ilgili diğer bir çalışma Hietalahti ve Linden (2006) tarafından yapılmıştır. Araştırmacılar mikrokredilerin kadın refahı üzerindeki sosyoekonomik etkilerini tespit etmek amacıyla yarı yapılandırılmış mülakat tekniğini kullanmışlardır. Güney Afrika’nın kuzeyinde 21 katılımcı ile gerçekleştirilen çalışmada mikrokredi uygulamasının kadınlara sosyoekonomik açıdan birçok olumlu etkiye bulunduğu ortaya çıkmıştır. Çalışmada ayrıca mikrokredilerin kadınların bir kısmını derin yoksulluktan kurtardığı bulgusu elde edilmiştir.

Döşeyen (2007) konu ile ilgili yaptığı çalışmada Diyarbakır merkezde TGMP kapsamında verilen mikrokredilerin kadınlar ve aileleri üzerindeki ekonomik ve sosyal alandaki bazı etkilerini araştırmıştır. Çalışma için 104 katılımcıdan anket yoluyla veri toplanmış ve analiz edilmiştir. Analizler sonucunda etkileri düşük, orta ve yüksek olmakla birlikte bu kredilerin hanehalkı gelirinden sağlık koşullarına, kâr ve ciro artışından ailevi ilişkilere kadar birçok açıdan pozitif etkiye bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Gana örnekleminde konuyu inceleyen Nanor (2008) ise Gana'nın doğusunda yer alan dört ilçede (Kwahu North, Manya Krobo, Yilo Krobo ve West Akim) 710 kişiye anket uygulayarak veriler elde etmiştir. Mikrokredilerin, katılımcı ailelerin hane gelirini, kâr düzeylerini ve çocukların eğitime yönelik harcamalarını nasıl etkilediğini tespit etmek için yapılan çalışmanın sonucunda ilçelere göre farklı bulgular elde edilmiştir. Nitekim çalışmanın bulgularına göre üç ilçede (Kwahu North, Yilo Krobo ve West Akim) programdan yaralanalar ile program dışı kalan ailelerin çocukların eğitime yaptıkları harcamalar arasında anlamlı farklılıklar söz konusudur. Yine mikrokrediler Manya Krobo ve Batı Akim ilçelerindeki ailelerin hane gelirini pozitif etkilerken, diğer iki ilçedeki ailelerin hane gelirinde herhangi bir etkide bulunmamıştır. Son olarak mikrokrediler Manya Krobo ve Batı Akim ilçelerinde kâr düzeyini olumlu buna karşın Yilo Krobo ilçesinde ise kâr düzeyini olumsuz etkilemiştir. Araştırmacıya göre mikrokredilerin hanehalkı üzerinde bazı etkileri söz konusu olsa da Gana'daki yoksulluk düzeyinde önemli bir düşüş sağlayamamıştır. Araştırmacı bu durumu mikrokredi programının toplumdaki en yoksul kesimlere ulaşmamasından kaynaklanabileceğini ve böylece mikrokredilerin tabanının genişletilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Olu (2009) ise çalışmasında mikrokredilerin girişimciliğin gelişimi üzerindeki etkisini incelemiştir. Nijerya'da mikrokredi alan ve almayan toplam 48 katılımcıdan anket yöntemiyle veriler elde eden araştırmacı ki-kare testi, varyans ve basit regresyon analizleri gerçekleştirmiştir. Çalışmada birçok farklı bulgunun yanı sıra mikrokredilerin girişimciliği pozitif yönde etkilediği ortaya çıkmıştır.

Nawaz (2010) ise mikrokredilerin yoksulluk üzerindeki etkisini Bangladeş örneğinde test etmiştir. Çalışma için mikrokredi alan bir köyde anket çalışması yürüten araştırmacı çalışma sonucunda kredilerin katılımcıların yoksulluğunda orta düzeyde bir azalmaya yol açtığını bulgulamıştır. Bununla birlikte köydeki çoğu yoksullun henüz mikrokredilere erişemediği tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmacı bu kredilerin yoksulluğu azaltmada daha etkili olması için eğitim, teknolojik destek ve sağlık gibi konuların da mikrokredi sistemine dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Ghalib vd. (2011) mikrokredilerin yoksulluk üzerindeki etkisini Pakistan'ın Punjab şehrine bağlı 11 ilçesinde anket çalışması yürüterek tespit etmeye çalışmışlardır. 1132 kişiden anket yoluyla alınan verilerin analizi sonucunda mikrokredilerin katılımcıların hane

geliri, refahı, sağlık ve giyim harcamaları gibi bazı göstergeler üzerinde olumlu etkide bulunduğu ve dolayısıyla yoksulluğu azaltıcı bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Thibbotuwawa vd. (2012) ise Sri Lanka için yapılan Hanehalkı Gelir ve Harcama Araştırması (2006/07) verilerini kullanarak mikrokredilerin etkisini incelemişlerdir. Araştırmada probit modeli kullanılarak Sri Lanka'daki mikrokredilerin hanehalkı geliri, sağlık, eğitim, gıda ve gıda dışı harcamaları üzerindeki etkileri tahmin edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda mikrokredilerin gelir, tüketim ve eğitim konusunda hanehalkı refahı üzerinde etkili olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca araştırmacılar mikrokredi hizmetlerinde siyasi müdahaleler olduğunu ve bu hizmetlerin tam verimli gerçekleştirilmediğini vurgulamışlardır.

Kabakçı ve Günsoy (2012) çalışmalarında Eskişehir ili TGMP yararlanıcıları olan 12 kadınla görüşerek konuyu incelemişlerdir. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak mikrokredilerin ekonomik, sosyal ve psikolojik yöndeki etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan nitel analizler sonucunda mikrokredilerin ekonomik, sosyal ve psikolojik açıdan olumlu etkilerinin olduğu görölmüştür. Ancak kadınların edindikleri mikrokredilerin onları yoksulluktan kurtarmaları için yeterli olmadığı anlaşılmıştır. Diğer bir ifadeyle kadınların yoksulluktan kurtulmalarında girişimcilik özellikleri, müşteri sayısının fazlalığı ve ürettikleri ürünlerin yenilikçi bir anlayışa sahip olması gibi diğer faktörlerin de etkili olduğu tespit edilmiştir.

Mikrokredi uygulamalarının etkileri ile ilgili diğer bir çalışma da Taşpınar'a (2013) aittir. Araştırmacı bu kredilerin gelir, istihdam, statü, yoksulluk, refah ve sosyalleşme gibi konulardaki etkilerini ölçmek için Afyon ilindeki TGMP yararlanıcılarından anket yöntemiyle veri toplamıştır. 150 kişiden elde edilen verilerin analizi sonucunda mikrokredilerin gelir ve istihdamı artırma, yoksulluğu azaltma ve sosyal yaşamı iyileştirme gibi birçok konuda olumlu etkide bulunduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte mikrokredi miktarının düşük olduğu, bu uygulamalarda henüz tam denetimin sağlanamadığı ve grup içindeki alınan mikrokredi miktarını adaletsiz olduğu gibi problemler sıralanarak bunların çözülmesi gerektiğı ifade edilmiştir.

Balkız ve Öztürk (2013) ise mikrokredi uygulamalarının kadınlar üzerindeki sosyal ve ekonomik açıdaki etkilerini tespit etmek için Diyarbakır örneğinde çalışma gerçekleştirmişlerdir. Çalışmada mikrokredi faydalanıcısı olan 100 kadın katılımcıdan anket yoluyla veriler elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda kredilerin daha çok var olan bir

iş i sürdürmek, acil ihtiyaçlarını karşılamak ve borçlarını ödemek için alındığı ortaya çıkmıştır. Kredi kullanılarak yapılan işlerin daha çok geleneksel ev üretimine dayandığı yani kredilerin, kadınları ev dışında daha güvenceli ve sürekli gelir getiren veya onları kamusal yaşama sokan işlerde kullanılmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla küçük ev işlerinden sağlanan gelirin de düşük düzeyde kaldığı anlaşılmıştır. Bu krediler, kadınların hane gelirini az da olsa arttırmış fakat kadınların sosyal konumunu önemli ölçüde değiştirmeye yetmemiştir.

Öz ve Çolakoğlu (2014) tarafından yapılan çalışmada ise Sakarya’da 90 mikrokredi kullanıcısı ile yapılan anket verileri analiz edilmiştir. Analizler sonucunda mikrokredi alan kadınların üçte biri (%33,3) mikrokredilerin hayatında herhangi bir değişiklik oluşturmadığını belirtmişse de kadınların sistemden büyük ölçüde memnun kaldıkları ve bu kredilerin kadınlara sosyoekonomik açıdan olumlu katkılar sunduğu tespit edilmiştir.

Modi vd. (2014) mikrokredilerin kadınların güçlendirmesindeki etkilerini ölçmek için Hindistan’ın Kuzey Gujarat bölgesindeki 19 köy örnekleminde araştırma yapmışlardır. Çalışmada 205 kişiden anket yöntemiyle veriler elde edilmiş ve analizler gerçekleştirilmiştir. Yapılan korelasyon ve çoklu regresyon analizleri sonucunda mikrokredilerin kırsal kesimdeki kadınların güçlendirilmesi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir. Çünkü mikrokredilerin kadınların sosyoekonomik konumunu yükseltmesi, kadınların aile ve toplumdaki konumunun yükseltmesi, yaşam seçimlerinde özerkliği sağlaması ve kadınların çocuk gelişimine olumlu yaklaşımı gibi birçok açıdan katkı sunduğu ortaya çıkmıştır.

Aşkın ve Barış (2015) tarafından yapılan çalışmada Tokat ili özelinde mikrokredilerin kadın istihdamına olan etkisi incelenmiştir. Çalışma kapsamında TGMP’den mikrokredi alan 225 katılımcıdan anket tekniğiyle veriler temin edilmiş ve analiz edilmiştir. Analizler sonucunda kadınların iş kurmak veya işlerini geliştirmek yerine daha çok ailelerinin tüketim ve acil ihtiyaçları için mikrokredi aldıkları ortaya çıkmıştır. Araştırmada en dikkat çekici sonuç, mikrokredi uygulamalarının kadınların istihdam durumlarına bir katkı sağlamadığının tespit edilmiş olmasıdır. Hatta araştırmaya göre; “...mikro kredi uygulaması; kadınların istihdama katılmasında, onların ev içi iş yüklerine ek bir de parasal borç yükünü artırmakta, sosyal güvencesiz, düşük gelirli işlerin yapıldığı korunmasız istihdamdaki yerlerini pekiştirmektedir.”

Tömen ve Sarvan (2015) mikrokredilerin kadın yoksulluğuna ve kadın girişimciliğine olan etkilerini tespit etmek için nitel ve nicel analiz tekniklerini kullanmışlardır. Antalya'daki TGMP'den mikrokredi alan 67 kadın katılımcı üzerinden yapılan çalışma sonucunda katılımcıların açlık sınırı ile yoksulluk sınırı arasında oldukları, temel gıda ürünlerini bile temin edemedikleri ve bu kredileri evde el becerisine dayalı ürünlerin üretiminde ya da hazır ürünlerin satışında kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bu kredilerin olumlu etkileri görülmüşse de kadınları girişimci yapmada ve onları yoksulluktan kurtarmada yetersiz kaldığı anlaşılmıştır.

Ay (2015) ise konuyu Gaziantep ili örnekleminde incelemiş ve bu bağlamda TGMP'den mikrokredi kullanan 389 kişiye anket uygulamıştır. Yapılan analizler neticesinde mikrokredi kullanan kadınların büyük bir kısmının el emeğine dayalı üretimle uğraştığı kazançlarının çoğunu ailenin geçimi için harcadıkları ve mesleki bakımdan dükkân ya da küçük üretim tezgâhları gibi sınırlı/küçük alanlarda çalıştıkları belirlenmiştir. Bununla birlikte mikrokredilerin kadınların gelirlerinde ve refah seviyelerinde artış sağladığı, yoksullukla mücadelede ve istihdamda etkili olduğu ve onlara sosyal çevreleri açısından fayda sağladığı tespit edilmiştir.

Konu ile ilgili 2015 yılında yapılmış diğer bir çalışma da Apaydın'a (2015) aittir. Araştırmacı Muş'ta mikrokredi kullanan 200 katılımcıdan anket tekniğiyle veri toplamış ve analiz etmiştir. Araştırma sonucunda mikrokredilerin kadınlara istihdam, gelir, harcama, tasarruf, statü, ekonomik özgürlük ve öz güven gibi birçok konuda olumlu etkide bulunduğu tespit edilmiş ve mikrokredilerin yoksulluğu azaltmada etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Çolakoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada ise Sakarya'daki TGMP'den alınan mikrokredilerin etkinliği ölçülmüştür. Bu bağlamda mikrokredi alan 70 kişiye anket uygulanmış ve veriler toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda mikrokredilerin gerek kadınlara ve gerekse ailelerine ekonomik açıdan katkı sunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kadınların mikrokredilerden beklentilerinin daha çok ekonomik olduğu, sosyal ve kültürel beklentilerin ise geri planda kaldığı belirlenmiştir.

Al-Shami vd. (2016) Konuyu Malezya örneğinde incelemişlerdir. Çalışmada nicel ve nitel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Nicel analiz kapsamında ülkenin bazı kırsal ilçelerinde mikrokredi kullanan 500 kadına anket uygulanarak veriler toplanırken, nitel analiz kapsamında ise 20 katılımcı ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ile veri elde edilmiştir.

Nicel ve nitel analizler sonucunda mikrokredilerin kadınları güçlendirdiği ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini azalttığı tespit edilmiştir. Mikrokrediler kadınların finansal sermayeye erişmesini, küçük işletmelerini kurmasını ve hanehalkı harcamalarını sağlayacak bir gelir elde etmelerine imkân sunmuştur. Ayrıca mikrokredilerin kısmi de olsa karar alma, kaynakların kontrolü elinde bulundurma ve öz güvenlerini arttırma gibi birçok sosyal açıdan da katkı sunduğu ortaya çıkmıştır.

Datta ve Sahu (2017) mikrokredilerin kadınları güçlendirmesindeki etkisini ölçmek için Hindistan'ın Batı Bengal eyaletinde araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma kapsamında mikrokredi kullanan 220 kişiye anket uygulanarak birincil veriler elde edilmiştir. Sıralı lojistik regresyon analizinin uygulandığı çalışma sonucunda mikrokredilerin kadınları psikolojik, ekonomik ve sosyal açıdan güçlendirdiği tespit edilmiştir.

Literatürde konu ile ilintili yapılmış çalışmalardan biri de Korkmaz ve Çobanoğlu'na (2018) aittir. Araştırmacılar Aydın ili özelinde mikrokredi alan ve almayan toplam 120 kişiye anket uygulayarak veriler elde etmişlerdir. Yapılan analizler sonucunda mikrokredi kullananların, kullanmayanlara göre gerek bireysel ve gerek hanehalkı geliri ve sahip oldukları mal varlıklarında artış sağlandığı ortaya çıkmıştır.

Sultakeev ve Bayrak (2018) ise mikrokredilerin yoksulluk üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla Kırgızistan'ın bazı bölge ve şehirlerinde 521 kişiye anket uygulamışlardır. Araştırmacılar logit regresyon analizinin kullandığı çalışmanın sonucunda mikrokredilerin yoksulluğu azaltmada etkili olmadığını tespit etmişlerdir. Araştırmacılar mikrokredilerin yoksulluğu azaltmada etkili olmamasının birçok nedenini sıralamışlarsalar da en önemli nedenlerinden birinin fahiş faiz oranları olduğunu belirtmişlerdir.

Bağcı-Doğan (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada mikrokredilerin kırsal kalkınmaya olan etkisi araştırılmıştır. Bu bağlamda Karaman'da mikrokredi alan 158 kişiye anket uygulanmış ve istatistiki analizler gerçekleştirilmiştir. Çalışmada mikrokredi kullanan kadınların ekonomik durumlarında iyileşme olduğu, sosyal durumlarında gelişme yaşandığı ve kadınların daha girişimci ve öz güvenli hâle geldikleri bulgulanmıştır. Dolayısıyla genel anlamda mikrokredilerin kırsal kalkınmaya olumlu katkı sunduğu tespit edilmiştir.

Yu vd. (2020) ise mikrokredilerin etkisini Çin için araştırmışlardır. Araştırmacılar Çin'in üç şehrindeki 20 ilçeye bağlı 200 köyde topladıkları anket verileriyle çalışmayı

yürütmüşlerdir. Mikrokredi kullanan ve kullanmayan kişilerden toplanan ve geçerli 4198 anket verisi ile yapılan logit regresyon analizi neticesinde mikrokredilerin, sermaye eksikliği nedeniyle yoksul olanlar ve kadın reisi olan yoksul haneler de dâhil olmak üzere yoksul hanelerin üretim gelirini pozitif etkilediği tespit edilmiştir.

Umar (2021) mikrokredilerin yoksulluk üzerindeki etkisini Elazığ ili örnekleminde incelemiştir. Çalışmada TGMP'den mikrokredi alan 172 kadın katılımcıya anket uygulanmak suretiyle birincil veriler elde edilmiştir. Araştırmacı gerçekleştirilen analizler sonucunda mikrokredilerin kadın yoksulluğuyla mücadelede etkili olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Ancak mikrokredilerin kadınların yaşam kalitelerinde ve toplumsal saygınlıklarında ise herhangi bir etkiye bulunmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmaya dâhil olan kadınlar mikrokredilerin yetersiz olduğu ve krediyi geri ödemede bazen sorunların yaşandığı gibi problemler de belirtmişlerdir.

Goldszmidt vd. (2022) yaptıkları çalışmada mikrokredilerin etkisini Brezilya için incelemişlerdir. Çalışmanın verileri Brezilya'nın Güney ve Kuzeydoğu bölgelerinde mikrokredi kullanan 2107 kişiye uygulanmış anket verilerine dayanmaktadır. Regresyon analizlerinin yapıldığı çalışmada mikrokredilerin gelir, istihdam, krediye erişim ve işi kayıt altına alma üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Yıldız ve Özbey (2022) mikrokredilerin kadın girişimciliği üzerindeki etkisini ortaya koymak için İzmir ilinde TGMP'den mikrokredi alan kadınlara anket uygulamışlardır. 66 kadın katılımcıdan alınan anket verileri ile yapılan analizler neticesinde mikrokredilerin kadınların ekonomik ve sosyal yaşantılarına önemli katkılar sunduğu saptanmıştır. Mikrokrediler özellikle kırsalda yaşayan kadın girişimcilere istihdam sağlaması, kendi işlerinden gelir temin etmeleri ve onların sosyal hayatlarına olumlu katkı sunmaları nedeniyle faydalı görülmüştür. Bununla birlikte verilen kredi miktarının yetersiz olması ve pazarlamada sıkıntı çekilmesi gibi bazı problemler de tespit edilmiştir.

Yıldız-Sağlam (2023) Eskişehir ili örneğinde yaptığı çalışmada mikrokredilerin kadın girişimciliğine ve kadın girişimcilerin sosyoekonomik hayatı üzerindeki etkisini incelemiştir. Çalışma TGMP'den mikrokredi alan 250 kadına uygulanmış anket verileri ile yapılan nicel analizlerin yanında 50 kadın ile yarı yapılandırılmış mülakat ile gerçekleştirilen nitel analizleri de kapsamaktadır. Analiz bulguları mikrokredilerin kadınların ekonomik açıdan öz güvene kadar birçok noktada fayda sağladığını göstermiştir. Bununla birlikte kırsal

kesimde el işi, örgü ve çeyizlik eşya gibi küçük işler yapan kadınların kendilerini girişimci olarak tanımlama oranının düşük olduğu saptanmıştır.

Lal vd. (2023) konu ile ilgili yaptıkları çalışmada Pakistan'ın Mirpurkhas bölgesinde verilen mikrokredileri ele almışlardır. Araştırmacılar anılan bölgede 300 kişiye anket uygulamak suretiyle birincil veriler elde etmişlerdir. Yapılan analizler neticesinde mikrokredilerin gelirin artmasında ve yoksulların yaşam standartlarının iyileştirilmesinde etkili olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla mikrokredilerin yoksulluğun azaltılmasında etkili olduğu bulgusuna ulaşmışlardır.

3.2. Mikrokredilerin Ampirik Literatürüne İlişkin Genel Bir Değerlendirme

Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından Bangladeş'te yaşanan yoksulluk ve sefalet durumunu azaltmaya yönelik 1970'lerin başında başlatılan mikrokredilerin sonraki yıllarda dünyada yaygın hâle gelmesi konu ile ilgili ampirik çalışmaların da yapılmasına/artmasına neden olmuştur. Genel bir kanı oluşturmaya açısından bu bölümde konu ile ilgili yerli ve yabancı literatürde yer alan bazı ampirik çalışmalar kronolojik olarak irdelenmiştir. Bu çalışmalardan hareketle aşağıdaki değerlendirmeleri yapmak mümkündür.

- Mikrokrediler sadece ekonomik açıdan değil sosyal açıdan da araştırma konusu olmuştur. Zira mikrokrediler her ne kadar yoksulluk, gelir, istihdam ve girişimcilik gibi ekonomik açıdan ön plana çıkmış ve araştırma konusu olmuşsa da birçok çalışmada kadınlara kazandırdığı statü, çevre ve öz güven gibi konularda da ampirik olarak çalışma konusu olmuştur. Bu durum şayet etkin ve sürdürülebilir bir şekilde uygulandığında mikrokredilerin birçok açıdan fayda sağlayabileceğine işaret etmektedir.
- İncelenen ampirik çalışmalarda mikrokredilerin etkileri bağlamında farklı bulgular mevcuttur. Zira mikrokredilerin sosyoekonomik açıdan faydalarının olduğunu ortaya koyan çalışma sayısı daha fazla olsa da bu kredilerin herhangi bir etkisinin olmadığı şeklinde sonuç çıkan çalışmaların da olduğu görülmektedir. Ayrıca olumlu sonuç çıkan çalışmaların bir kısmında bile bu kredilerin yoksulluğu azaltmada tek başına yeterli olmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum mikrokredilerin her zaman ve her durumda sosyoekonomik değişkenleri olumlu etkilemeyeceğini göstermekte ve mikrokredilerin daha

etkin ve verimli kullanılmasına ilişkin politikaların gerekliliğini ortaya koymaktadır.

➤ Mikrokrediler konusu Türkiye’de de epeyce ampirik çalışma konusu olmuş ve birçok il için araştırılmıştır. Nitekim sadece 2015 yılında farklı yazarlar tarafından Tokat, Antalya, Gaziantep ve Muş illeri için yapılmış çalışmalara denk gelinmiştir. Ayrıca tıpkı uluslararası literatürdeki çalışmalarda olduğu gibi ulusal literatürdeki bu çalışmalarda da farklı bulgular elde edilmiştir. Nitekim sadece 2015 yılında yapılmış dört çalışma üzerinden bile bu durumu görmek mümkündür. Çünkü Aşkın ve Barış (2015) tarafından Tokat ili ve Tömen ve Sarvan (2015) tarafından Antalya ili için yapılan çalışmalarda mikrokredilerin istihdamı ve girişimciliği artırma ve yoksulluktan kurtarma açısından yetersiz kaldığı şeklinde bulgular elde edilmişken, Ay (2015) tarafından Gaziantep ili ve Apaydın (2015) tarafından Muş ili için yapılan çalışmalarda mikrokredilerin yoksulluk ve istihdamda etkili olduğu şeklinde sonuçlar elde edilmiştir. Diğer taraftan ampirik çalışmalarda mikrokredilerin etkileri bağlamında farklı bulguların ortaya çıkması konunun daha araştırılması gerekliliğini de ortaya koymaktadır.

4. SAHA ARAŞTIRMASI

Bu bölüm mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkilerini ortaya koymak için Batman ili özelinde yapılmış saha araştırmasını kapsamaktadır. Bu bağlamda ilk olarak çalışmanın amacını, önemini, kapsamını, yöntemini ve hipotezlerini de kapsayacak şekilde çalışma hakkında genel bilgiler sunulacaktır. Ardından tablolar yardımıyla saha araştırmasında elde edilen bulguların değerlendirilmesi ve yorumlanması yapılacaktır.

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

İkinci bölümde değinildiği gibi mikrokrediler yoksullukla mücadele, gelir ve istihdam artışını sağlama, kadın girişimciliğini teşvik etme, sosyal açıdan kadınlara destek sunma gibi birçok açıdan bir politika aracı olarak kullanılmaktadır. Günümüz dünyasında daha da yaygın hâle gelen bu politika aracı akademik çalışmaların da konusu hâline gelmiştir. Nitekim mikrokredilerin etkilerini ortaya koymak için birçok ampirik çalışma yapılmıştır. Ne var ki ikinci bölümde de ifade edildiği gibi bu ampirik çalışmalarda mikrokredilerin etkileri için tam bir konsensüs sağlanamamıştır. Buradan hareketle konunun saha çalışması kapsamında ampirik olarak test edilmesi gerekli görülmüş ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkileri Batman ili özelinde ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Çalışmada Batman ilinin yeğlenmesinde iki temel faktör etkili olmuştur. Bunlardan ilki ampirik literatür incelendiği kadarıyla Türkiye’de birçok il için yapılmış çalışmaya rastlanırken yakın zamanda konu ile ilgili Batman için yapılmış nicel bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Esasında Arı ve Diner tarafından 2012 ve 2016 yıllarında nitel değerlendirmeler ile konu Batman için araştırılmıştır (Arı ve Diner, 2012; Arı ve Diner, 2016). Fakat bu çalışma güncel veriler ve nicel analizlere dayanması nedeniyle söz konusu çalışmalardan farklılaşmaktadır. Kaldı ki ampirik literatürde ortaya çıkmıştır ki Türkiye’nin farklı illeri için yapılmış çalışmalarda farklı bulgular çıkabilmektedir. Aslında bu durum mikrokredilerin her zaman ve her koşulda sosyoekonomik açıdan olumlu etkiler göstermeyeceğinin bir kanıtı olarak değerlendirilebilir. Dolayısıyla çalışmada mikrokredilerin etkilerini güncel veriler ile somut olarak ortaya konulması özelde Batman için uygulanacak politikalar açısından önem ihtiva ederken genelde de literatürdeki diğer çalışmalara kıyas oluşturma açısından ilgili yazına katkı sunması bağlamında önemli görülmektedir.

Batman ilinin yeğlenmesinde etkili olan ikinci temel faktör ise Batman ilinin sosyoekonomik durumudur. Zira Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre Batman istidamdan kişi başı düşen gelire, girişimcilikten eğitime birçok sosyoekonomik göstergede geri sıralardadır (TÜİK, 2023) Bu nedenle söz konusu mikrokredilerin etkilerini sosyoekonomik açıdan geri kalmış bir il olan Batman özelinde ortaya koymak literatüre katkı sunmanın yanı sıra merkezi ve yerel politika yapıcılarına/uygulayıcılarına rehber olacağı düşüncesiyle önemli görülmektedir.

Öte yandan çalışma mikrokredilerin etkisini ortaya koymanın yanında mikrokredi alan kadınların sosyoekonomik ve demografik yapısını ortaya koyma açısından da önem arz etmektedir. Katılımcıların eğitim durumu, yaş aralığı, geliri, çocuk sayısı, mesleği ve sosyal güvencesi gibi sosyoekonomik ve demografik durumları belirlenerek değerlendirmeler yapılacaktır. Son olarak çalışmayı önemli kılan diğer bir husus ise mikrokrediler ile ilgili problemlerin ortaya konulmasıdır. Çünkü şayet varsa mikrokrediler ile ilgili problemlerin belirlenmesi ve bunlara çözüm yollarının sunulması mikrokredilerin etkin ve sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

4.2. Araştırmanın Kapsamı ve Yöntemi

Araştırmanın anakütlesi TGMP kapsamında Batman ilinde mikrokredi alan kadınlardan oluşmaktadır. TGMP Batman Mikrofinans Şubesi'nden alınan bilgilere göre Batman'da mikrokredi alan mikrogirişimci kadın sayısı 165'dir. Bu anakütle üzerinden örneklemin belirlenmesi için örneklem hesaplama aracı kullanılmış olup, %95 güven seviyesi ve %5 hata payı için yeterli örneklem 116 kişi olarak hesaplanmıştır (Https1). Araştırma için yeterli örneklemden daha fazla kişiye anket uygulanması hedeflenmiş ve bu bağlamda kadın katılımcılardan geçerli 126 tane anket alınmıştır. Özetle araştırmanın verileri 126 kadın katılımcıya yüz yüze uygulanan anket verilerinden oluşmaktadır.

Araştırmada kullanılan anket formu ise Apaydın'ın (2015) Muş, Ay'ın (2015) Gaziantep, Bağcı-Doğan'ın (2019) Karaman, Çolakoğlu'nun (2016) Sakarya, Umar'ın (2021) Elazığ ve Yıldız-Sağlam'ın (2023) Eskişehir ilinde TGMP kapsamındaki yararlanıcılar için yapmış oldukları çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Araştırmanın EK-1'inde de sunulduğu üzere anket formunda katılımcılara ait bazı tanımlayıcı/demografik bilgilerden sonra mikrokrediler ile ilgili ifadeler dört gruba ayrılmıştır. Mikrokreditinin kullanılmasına ilişkin 5 ifadeyi içeren genel bilgilerden sonra

mikrokredilerin avantajlarına yönelik 6 yargıya, mikrokredilerin problemlerine yönelik 6 yargıya ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkilerine yönelik 16 yargıya yer verilmiştir. Hazırlanan anket formu için EK-2’de de görüldüğü üzere Batman Üniversitesi’nden etik kurul izni alınmış ve sonrasında saha araştırmasına çıkmıştır.

4.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmada mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların katılımcıların tanımlayıcı değişkenlerine göre istatistiki açıdan farklılık gösterip göstermediği sınanmak istenmiştir. Bu minvalde Tablo 4.1’de görüldüğü üzere **H₁**, **H₂** ve **H₃** olmak üzere üç temel hipotez oluşturulmuştur. Daha sonra söz konusu bu yargıların ortalamalarını medeni durum, yaş, eğitim, meslek ve gelir değişkenlerine göre istatistiki açıdan sınamak üzere her temel hipotez için beş tane alt hipotez oluşturulmuştur.

Tablo 4. 1.Araştırmanın hipotezleri

H₁: Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar tanımlayıcı değişkenlere göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermektedir.	
	H_{1a}: Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{1b}: Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{1c}: Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{1d}: Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{1e}: Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₂: Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar tanımlayıcı değişkenlere göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermektedir.	
	H_{2a}: Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{2b}: Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{2c}: Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{2d}: Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{2e}: Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H₃: Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar tanımlayıcı değişkenlere göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermektedir.	
	H_{3a}: Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{3b}: Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
	H_{3c}: Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H_{3d}: Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.
H_{3e}: Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

4.4. Araştırmada Uygulanan Testler

Araştırmada öncelikle hazırlanan anketin güvenilirliği test edilmiştir. Çünkü “ölçeğin taşınması gereken özelliklerden birisi olan güvenilirlik, bir ölçme aracıyla aynı koşullarda tekrarlanan ölçümlerde elde edilen ölçüm değerlerinin kararlılığının bir göstergesidir...” Yazında güvenilirliği test etmek için yaygın kullanılan araçlardan biri Cronbach (1951) tarafından geliştirilen alfa katsayısıdır. Belirlenen Cronbach alfa katsayısı ≥ 0.9 olduğunda “mükemmel”, $0.7 \leq \alpha < 0.9$ değer aralığında olduğunda “iyi”, $0.6 \leq \alpha < 0.7$ değer aralığında olduğunda “kabul edilebilir”, $0.5 \leq \alpha < 0.6$ değer aralığında olduğunda “zayıf” ve $\alpha < 0.5$ değerinde olduğunda ise “kabul edilemez” şeklinde yorumlanır (Kılıç, 2016, s.47-48).

Bu bilgiler ışığında ölçeğin farklı alt boyutları için SPSS programından Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır. Tablo 4.2’de sunulan bu katsayı değerlerine göre anket formundaki mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar alt boyutun Cronbach alfa değeri 0,93 ile “mükemmel”, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar alt boyutun Cronbach alfa değeri 0,78 ile “iyi” ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar alt boyutun Cronbach’s Alfa değeri ise 0,93 ile “mükemmel” olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4. 2.Alt Boyutlara ait cronbach alfa değerleri

Alt Boyutlar	Cronbach Alfa Değerleri
Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar (6 yargı)	0,93
Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar (6 yargı)	0,78
Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar (16 yargı)	0,93

Güvenirlik analizinden sonra alt boyutlar bağlamında verilerin normal dağılım gösterip göstermediği test edilmiştir. Çünkü yukarıda oluşturulan hipotezlerin sınanması ve araştırmada yapılacak diğer bazı testler için verilerin normal dağılım gösterip göstermediği önem arz etmektedir. Diğer bir ifadeyle veriler normal dağılım sergilediğinde parametrik testler, tersi durumda ise parametrik olmayan testler kullanılmaktadır. Verilerin normal dağılım sergileyip sergilemediğini belirlemek için ise çeşitli yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemlerden biri de çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılarak karar verilmesidir. George

ve Mallery (2016) gibi araştırmacılara göre bu değerlerin +1 ile -1 arasında olması istenilen mükemmel bir burum olsa da bu değerlerin +2,0 ile -2,0 arasında olması da verilerin normal dağılımı için kabul edilebilir bir aralıktır (Güdelci, 2019, s.103).

Tablo 4.3 anket formundaki alt boyutların normallik dağılım test sonuçlarını göstermektedir. Buna göre mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar için skewness (çarpıklık) değerinin -1,579 ve kurtosis (basıklık) değerinin 1,370, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların skewness (çarpıklık) değerinin -1,230 ve kurtosis (basıklık) değerinin ise 1,009 olduğu görülmektedir. Bu durum bu iki alt boyut verilerinin normal dağılım sergilediği şeklinde değerlendirilebilir. Ancak mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar alt boyutun skewness (çarpıklık) değeri -2,575 ve kurtosis (basıklık) değeri 8,442 olduğu için normal dağılım sergilemediği anlaşılmaktadır.

Tablo 4. 3.Alt boyutlara ilişkin normallik dağılım testi

Alt Boyutlar	Normallik Analiz Sonuçları			
	N	Skewness	Kurtosis	Karar
Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar	126	-1,579	1,370	Normal
Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar	126	-1,230	1,009	Normal
Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar	126	-2,575	8,442	Normal Değil

Güvenirlilik ve normallik gibi ön testlerden sonra araştırmada tüm ifade ve yargıların frekans (n) ve yüzde (%) dağılım analizleri gerçekleştirilmiştir. Ardından normallik dağılımlara göre parametrik ve parametrik olmayan fark testleri (Anova ve Kruskal-Wallis) ile korelasyon analizleri (Pearson korelasyon ve Spearman korelasyon) gerçekleştirilmiş ve bulgular yorumlanmıştır.

4.4.1. Frekans Analizi ve Bulgular

Araştırmanın bu kısmında katılımcılara ilişkin sosyoekonomik ve demografik durumu belirlemek için bölümler bazında frekans ve yüzde dağılım analizleri yapılmıştır. Akabinde ölçekteki alt boyutlardaki yargılara ilişkin frekans ve yüzde dağılım analizleri gerçekleştirilmiş ve yorumlanmıştır.

4.4.1.1. Mikrokredi Alan Katılımcılara ilişkin Tanımlayıcı Bilgiler

Mikrokredi alan katılımcıların bazı tanımlayıcı bilgilerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 4.4 ve Tablo 4.5’ te sunulmaktadır. Tablo 4.4. incelediğinde; veri setinde

tüm medeni durumları temsil eden katılımcıların olduğu görülmektedir. Ancak evli bireylerin oranı (%77,8) belirgin bir şekilde yüksek iken bekâr, dul ve boşanmış katılımcıların oranları daha düşüktür. Katılımcıların büyük bir kısmı 36-45 yaş aralığındadır. Bu da mikrokredi alan kişilerin genellikle orta yaş grubuna mensup olduğunu göstermektedir. 26-35 yaş aralığındaki katılımcılar da önemli bir orana (%23,8) sahiptir.

Katılımcıların çoğunluğu ilköğretim düzeyinde eğitim almıştır. Veri setinde lise düzeyinde eğitilmiş üyeler ve sadece okuryazar olan katılımcılar da önemli bir oranı temsil etmektedir. 4 yıllık fakülte mezunu olan katılımcı sayısının sadece 1 kişi olması dikkati çekmektedir. Tüm bunlar mikrokredi alan kişilerin genellikle düşük eğitim seviyelerine sahip olduğunu göstermektedir. Katılımcıların meslek durumuna bakıldığında ise veri setindeki katılımcıların çoğu ev hanımıdır. Emekli katılımcılar ikinci büyük meslek grubunu oluşturmaktadır. Bu durum kadınların emekli olduktan sonra da çalışmak zorunda kaldıkları şeklinde değerlendirilebilir. Meslek grubu olarak en düşük frekansa sahip 1 kişi ile iş arayan veya işsiz katılımcıdır.

Tablo 4. 4. Mikrokredi alan kişilere ilişkin tanımlayıcı bilgiler-1

Tanımlayıcı Bilgiler		Frekans (N)	Yüzde(%)
Medeni Durum	Evli	98	77,8
	Bekâr	14	11,1
	Dul	9	7,1
	Boşanmış	5	4,0
	Toplam	126	100
Yaş	18-25	3	2,4
	26-35	30	23,8
	36-45	72	57,1
	46-55	21	16,7
	56 ve üstü	0	0
	Toplam	126	100
Eğitim	Okuryazar değil	12	9,5
	Okuryazar	20	15,8
	İlköğretim	70	55,6
	Lise	23	18,3
	2. yıllık yüksekokul	0	0
	4 yıllık fakülte/yüksekokul	1	0,8
	Lisansüstü	0	0
	Toplam	126	100
	Emekli	46	36,5

Meslek	Ev hanımı	77	61,1
	İşçi	2	1,6
	İş arıyordum(işsiz)	1	0,8
	Toplam	126	100

Mikrokredi alan katılımcılara ilişkin diğer bazı tanımlayıcı bilgiler Tablo 4.5'te verilmiştir. Bu bağlamda kredi alan katılımcıların çocuk sayısı, aylık geliri, aile bütçesi, sosyal güvence durumu ve oturdukları evin durumu gibi önemli sosyoekonomik ve demografik özellikler ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Tabloya göre 126 katılımcının %47,6'sı 4 veya daha fazla çocuğa sahiptir. Bu veri, katılımcıların büyük bir kısmının çok çocuklu aile yapısına sahip olduğunu göstermektedir. Veri setinde çocuk sahibi olmayan katılımcılar %14,3 iken, 1 çocuğa sahip olanlar %9,5 ile daha küçük bir oranla temsil edilmektedir.

Tablo, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun düşük gelire aralıklarında yer aldığını göstermektedir. Zira katılımcıların %81'i 0-11,402 gelir grubunda yer almaktadır. 20.001 ve üstü TL gelire sahip katılımcı sayısı ise sadece 1 kişidir.

Sizin dışınızda aile bütçesine katkı sunan kişi sayısı için katılımcıların büyük çoğunluğu (94 kişi) "1" kategorisini işaretlemişlerdir. Bütçeye katkı sunan "yok" diyen katılımcılar ikinci büyük frekansı (28 kişi) oluşturmaktadır. Diğer kategoriler ise daha düşük frekanslara sahiptir.

Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (108 kişi) 11,403-16,000 TL arasında bir aile gelirine sahiptir. Diğer gelir aralıkları daha düşük yüzdeler ile temsil edilmektedir. Bu veriler, genel olarak katılımcıların aile gelirinin belirli bir aralıkta yoğunlaştığını ve düşük düzeyde olduğunu göstermektedir.

Tablo katılımcıların sosyal güvenlik durumunun çoğunlukla yeşil kart ve SSK sigortası altında olduğunu göstermektedir. Yeşil kartın genellikle düşük gelirli bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi için verildiği dikkate alındığında bu durum da katılımcıların dar gelirli olduğuna işaret etmektedir.

Son olarak katılımcıların çoğu (%60,3) kira ödediğini belirtmektedir. Kendi evinde kalan katılımcıların oranı ise %38,1'dir. Aslında bu veriler de diğer bazı veriler gibi katılımcıların genel anlamda dar gelirli olduğunun kanıtı şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 4. 5.Mikrokredi alan kişilere ilişkin tanımlayıcı bilgiler-2

Tanımlayıcı Bilgiler		Frekans	Yüzde(%)
Çocuk	Yok	18	14,3
	1	12	9,5
	2	14	11,1
	3	22	17,5
	4 ve üstü	60	47,6
	Toplam	126	100
Aylık Gelir	0-11.402	102	81,0
	11,403-16,000	22	17,4
	16,001-20,000	1	0,8
	20.001 ve üstü TL	1	0,8
	Toplam	126	100,0
Bütçe Katkı sağlayan Kişi Sayısı	Yok	28	22,2
	1	94	74,6
	2	2	1,6
	3	2	1,6
	4 ve Üstü	0	0
	Toplam	126	100,0
Ailenin Aylık Geliri	0-11.402	13	10,3
	11,403-16,000	108	85,7
	16,001-20,000	2	1,6
	20.001 ve üstü TL	3	2,4
	Toplam	126	100,0
Sosyal Güvence	Yok	0	0
	Yeşil Kart	66	52,4
	GSS	0	0
	Bağ-Kur	2	1,6
	SSK	58	46
	Emekli Sandığı	0	0
	Toplam	126	100,0
Oturduğu Evin Durumu	Kendi evimiz	48	38,1
	Kira	76	60,3
	Kirası uygun olan akraba ve tanıdık evi	2	1,6
	Toplam	126	100,0

4.4.1.2. Mikrokredilerin Kullanılmasına İlişkin Bilgiler

Katılımcıların tanımlayıcı bilgilerinden sonra ölçekte mikrokredilerin kullanımına ilişkin bazı genel bilgilere yer verilmiştir. Bu genel bilgiler için frekans ve yüzde dağılımlar hesaplanmış ve Tablo 4.6’da sunulmuştur. Tablo incelediğinde; katılımcıların büyük çoğunluğu (%88,9) mikrokredi hakkında bilgilerini daha önce kredi almış kişilerden edinmiştir. Katılımcıların büyük bir kısmı (%43,7) mikrokrediyi aile bütçesine katkı sağlamak veya mevcut işlerinde nakit sıkıntısı çektiği için (%43,7) kullanmıştır. Bu durum katılımcıların genellikle mikrokredileri ihtiyaçlarını gidermek veya finansal zorlukları aşmak için kullandıklarını göstermektedir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu (%94,4) mikrokredi kullanarak hizmet sektöründe iş yapmaktadır. Bu durum, mikrokredilerin özellikle hizmet sektöründeki girişimciler için popüler bir finansman kaynağı olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%88,1) mikrokredi sistemini 4 kez veya daha fazla kullanmıştır. Bu durum, katılımcıların mikrokredi sistemini uzun vadeli bir finansal strateji olarak benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak, tüm bu veriler mikrokredi kullanımının genellikle gelir artışı, aile bütçesine katkı ve nakit akışı yönetimi gibi finansal hedeflere yönelik olduğunu söylenebilir. Hizmet sektörünün bu kullanımda öne çıkması ise mikrokredilerin özellikle hizmet sektöründeki girişimciler için önemli bir katkı sunduğu şeklinde değerlendirme yapmak mümkündür.

Tablo 4. 6. Mikrokredilerin kullanılmasına ilişkin bilgiler

Tanımlayıcı Bilgiler		Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediyi öğrenme şekli	Yakın Çevre ve Akrabalarından	4	3,2
	Daha Önce Kredi Alanlardan	112	88,9
	Yerel Basından	1	0,8
	Sosyal Medyadan	0	0
	Ofis Çalışanlarından	8	6,3
	İlgili Kurum ve Kuruluşlardan	0	0
	Varsa Diğer..	1	0,8
	Toplam	126	100,0
Mikrokredilerin kullanma nedeni	Kendime yeni iş kurmak için	0	0
	Mevcut işimi büyütmek için	4	3,1
	Aile bütçesine katkı sağlamak için	55	43,7

	Borçlarımı ödemek için	0	0
	Mevcut işimde nakit sıkıntısı çektiğim için	55	43,7
	Varsa Diğer..	12	9,5
	Toplam	126	100,0
Mikrokredilerin kullanıldığı sektör	Tarım	1	0,8
	Sanayi	6	4,8
	Hizmet	119	94,4
	Toplam	126	100,0
4.Mikrokredileri kullanmadan önce yaptığı iş	İşim yoktu (işsizdim)	6	4,7
	Kendi işimde çalışıyordum	55	43,7
	Özel sektörde ücretli çalışıyordum	20	15,9
	Varsa Diğer..	45	35,7
	Toplam	126	100,0
Mikrokredileri kullanma sayısı	1	2	1,6
	2	3	2,4
	3	10	7,9
	4 ve üstü	111	88,1
	Toplam	126	100,0

4.4.1.3. Mikrokredilerin Avantajları ile İlgili Yargılar

Araştırmanın bu kısmında mikrokredilerin avantajları ile ilgili katılımcıların yargıları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda altı tane yargıya yer verilmiş ve her yargıya yönelik verilen “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “ne katılıyorum ne katılmıyorum”, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” şeklindeki cevaplar için tablolar oluşturmuştur.

Katılımcıların mikrokredilerdeki formalitelere ilişkin yargıları Tablo 4.7’de verilmiştir. Tablodaki verilere dayanarak, katılımcıların çoğunluğunun mikrokredilerin hızlıca ulaşılabilir krediler olarak gördüğü söylenebilir. Çünkü “kesinlikle katılıyorum” ve “katılıyorum” seçeneğini tercih edenlerin yüksek oranı (%92,9) mikrokredilerin hızlı ve kolayca ulaşılabilir krediler olarak algıladıklarını göstermektedir.

Tablo 4. 7.Katılımcıların formalitelere ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredi sisteminde formaliteler azdır. Dolayısıyla hızlıca ulaşılabilir kredilerdir.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	8	6,3

Katılıyorum	19	15,1
Kesinlikle Katılıyorum	98	77,8
Toplam	126	100

Formalitelere ilişkin yargılara benzer bir durum bürokratik engeller için de geçerlidir. Zira Tablo 4.8'deki veriler katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredi sistemini hızlıca ulaşılabilir krediler olarak gördüğünü göstermektedir. Diğer bir ifadeyle “*kesinlikle katılıyorum*” ve “*katılıyorum*” seçeneğini tercih edenlerin yüksek oranı (%92,1) mikrokredi sistemindeki bürokratik engellerin az olduğu fikrini desteklemektedir.

Özetle her iki tablo birlikte değerlendirildiğinde; mikrokredilerin hızlıca ulaşılabilir krediler olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum mikrokredi sistemine yönelik genel anlamda olumlu bir algıya neden olmaktadır.

Tablo 4. 8. Katılımcıların bürokratik engellere ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredi sisteminde bürokratik engeller azdır. Bu nedenle hızlıca ulaşılabilir kredilerdir.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	9	7,1
Katılıyorum	18	14,3
Kesinlikle Katılıyorum	98	77,8
Toplam	126	100

Mikrokredilerdeki faiz oranlarına ilişkin yargılara bakıldığında; katılımcıların büyük çoğunluğunun (%74,6) “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih ederek mikrokredi sisteminin düşük faiz oranlarına sahip olduğunu belirtmektedir. Bu oran “*katılıyorum*” seçeneğini tercih edenlerin oranı (%15,9) ile birlikte değerlendirildiğinde katılımcıların çoğunluğunun bu görüşe katıldığını ortaya çıkmaktadır. Ancak, “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” seçeneğini tercih edenlerin oranı (%8,7) dikkate alındığında bazı katılımcıların mikrokredilerin faiz oranları açısından kararsız oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 4. 9. Katılımcıların mikrokredi faiz oranlarına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans	Yüzde(%)
Mikrokredi sisteminde faiz oranları daha düşüktür		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	11	8,7

Katılıyorum	20	15,9
Kesinlikle Katılıyorum	94	74,6
Toplam	126	100

Katılımcılar mikrokredi sisteminde kefalet, teminat, senet ve icra takibi gibi işlemler olmadığı için mikrokredileri avantajlı bir kredi olarak görmektedir. Çünkü Tablo 4.10'dan da görüldüğü üzere katılımcıların çoğunluğu (%90,5) “*kesinlikle katılıyorum*” ve “*katılıyorum*” seçeneğini tercih etmişlerdir. Her ne kadar “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” seçeneğini tercih edenlerin oranı %8,7 ise de mikrokredi sisteminde kefalet, teminat, senet ve icra takibi gibi işlemlerin olmaması mikrokredilere yönelik genel anlamda olumlu bir algıya neden olmaktadır.

Tablo 4. 10.Katılımcıların mikrokredilerdeki kefalet sistemine ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredi sisteminde kefalet, teminat, senet ve icra takibi gibi işlemler olmadığı için bu krediler avantajlıdır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	11	8,7
Katılıyorum	18	14,3
Kesinlikle Katılıyorum	96	76,2
Toplam	126	100

Katılımcıların mikrokredilerin geri ödeme vadelerine ilişkin yargıları için Tablo 4.11 oluşturulmuştur. Buna göre, katılımcıların büyük çoğunluğu (%76,2) “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih ederek mikrokredi sisteminde geri ödeme vadelerinin istenilen düzeyde olduğunu belirtmektedir. Bu oran “*katılıyorum*” seçeneğini tercih edenler (%13,5) ile birlikte düşünüldüğünde katılımcıların mikrokredilerdeki geri ödeme vadelerini genel anlamda memnuniyetle karşıladıklarını göstermektedir. Bununla birlikte “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” seçeneğini tercih edenlerin oranı (%10,3) önceki konulardaki aynı seçeneği tercih edenlerin oranlarına göre daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 4. 11.Katılımcıların geri ödemelere ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde (%)
Mikrokredi sisteminde geri ödeme vadeleri istenilen düzeydedir.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0

Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	13	10,3
Katılıyorum	17	13,5
Kesinlikle Katılıyorum	96	76,2
Toplam	126	100

Son olarak mikrokredilerin avantajları kapsamında kredilerden önce krediler hakkında kurum tarafından verilen eğitimlere yönelik algı ölçülmeye çalışılmış ve buna yönelik cevaplar Tablo 4.12’de sunulmuştur. Tabloya göre, katılımcıların çoğunluğu mikrokredi sisteminde kredilerden önce kurum tarafından verilen eğitimlerin riski azalttığı görüşündedir. Nitekim katılımcıların %77,8’i “*kesinlikle katılıyorum*” ve %11,1’i ise “*katılıyorum*” seçeneğini tercih etmesi mikrokredi sistemine yönelik eğitimlerin risk azaltıcı bir etkiye sahip olduğu konusunda güçlü bir inanç taşıdıklarını göstermektedir.

Tablo 4. 12.Katılımcıların eğitimlere ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredi sisteminde kredilerden önce krediler hakkında kurum tarafından verilen eğitimler riski azaltmaktadır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	14	11,1
Katılıyorum	14	11,1
Kesinlikle Katılıyorum	98	77,8
Toplam	126	100

4.4.1.4. Mikrokredilere İlişkin Problemlerin Belirlenmesi

Araştırmada mikrokredilere ilişkin problemlerin belirlenmesi de hedeflenmiş ve böylece ölçekte konuya ilişkin altı tane yargıya yer verilmiştir. Mikrokredilerin avantajlarında olduğu gibi burada da her bir ifade için ayrı tablo oluşturulmuş ve katılımcıların cevapları bu tablolar üzerinden değerlendirilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak katılımcıların mikrokredilerin miktarlarına ilişkin yargıları Tablo 4.13’te gösterilmektedir. Buna göre, katılımcıların çoğu mikrokredilerin miktarlarını yetersiz görmektedir. Çünkü katılımcıların %68,2’si “*katılıyorum*” ve %17,5’i “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %14,3’ü ise “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Özetle bu veriler, mikrokredilerin mevcut miktarlarının yetersiz olduğunu

göstermekte ve böylece mikrokredi programlarının daha fazla kaynak ayırması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4. 13.Katılımcıların mikrokredilerin miktarlarına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredilerin miktarları yetersizdir.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	18	14,3
Katılıyorum	86	68,2
Kesinlikle Katılıyorum	22	17,5
Toplam	126	100

Mikrokredilerin çeşitlerinin eksikliğine yönelik cevaplara Tablo 4,14 üzerinden bakıldığında mikrokredilerin miktarlarının yetersizliğine ilişkin çıkan sonuca benzer bir sonuç olduğu söylenebilir. Zira %53,2’lik bir oranla katılımcıların çoğunluğu “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih ederken %28,6’sı “*katılıyorum*” diye cevap vermiştir. Yani katılımcıların çoğunluğu mikrokredilerin çeşitliliğinin yetersiz olduğunu düşünmektedir. Bu durum mikrokredi programlarının sunduğu fırsatların ve hizmetlerin çeşitlendirilmesi gerektiği şekilde değerlendirilebilir. Diğer bir ifadeyle mikrokredi programlarının, farklı ihtiyaçlara ve endüstrilere uygun olarak daha geniş bir yelpazede hizmet sunması gerekliliğine bir sinyal olabilir.

Tablo 4. 14.Katılımcıların mikrokredilerin çeşitlerine ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredilerin çeşitliliği yetersizdir.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	23	18,2
Katılıyorum	36	28,6
Kesinlikle Katılıyorum	67	53,2
Toplam	126	100,0

Katılımcıların mikrokredi sisteminde grup kurma zorunluluğuna ilişkin tutumlarında da belirgin bir eğilim görülmektedir. Zira %49,2’lik bir oranla katılımcıların çoğu “*kesinlikle katılıyorum*” derken %33,3’ü “*katılıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Katılımcılardan 22 kişi ise “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” demiştir (Tablo 4.15). Bu sonuçlara göre, mikrokredi sisteminde grup kurma zorunluluğunun bazı katılımcılar için sıkıntılı olduğu

görülmektedir. Bu durum, mikrokredi programlarında daha esnek ve bireysel odaklı yaklaşımların gerekliliğine bir emare olarak değerlendirilebilir. Yani programların, grup kurma zorunluluğu olmayan veya daha az katılım gerektiren alternatif modelleri de göz önünde bulundurması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Tablo 4. 15.Katılımcıların mikrokredi sisteminde grup kurmaya ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokredi sisteminde grup kurma zorunluluğun olması yani bireysel verilmemesi sıkıntılı bir durumdur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	22	17,5
Katılıyorum	42	33,3
Kesinlikle Katılıyorum	62	49,2
Toplam	126	100

Katılımcıların kredi geri ödemelerinin haftalık olmasına ilişkin tutumlarına dair açık bir eğilim gözlenmektedir. Çünkü katılımcıların toplam %80,2'si "*kesinlikle katılıyorum*" ve "*katılıyorum*" seçeneğini tercih etmişlerdir. Bununla birlikte katılımcıların %19,8'i ise "*ne katılıyorum ne katılmıyorum*" şeklinde bir tercihte bulunmuştur. Kısaca bu sonuçlar, haftalık kredi geri ödemelerinin bazı katılımcılar için problem oluşturduğunu göstermektedir. Bu durum, mikrokredi programlarının geri ödeme planlarının, müşteri ihtiyaçlarına ve finansal durumlarına daha fazla uyum sağlaması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Belki daha esnek ödeme planları veya farklı ödeme sıklıkları gibi seçenekler sunularak kredi kullananları daha rahat etmesi sağlanabilir.

Tablo 4. 16. Katılımcıların mikrokredilerin haftalık ödemelerine ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans	Yüzde(%)
Kredi geri ödemelerin haftalık olması problem oluşturmaktadır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	25	19,8
Katılıyorum	38	30,2
Kesinlikle Katılıyorum	63	50,0
Toplam	126	100

Katılımcıların hizmet bedeline ilişkin yargıları Tablo 4.17'de gösterilmiştir. Tablodaki verilere göre %51,6'lık bir oranla katılımcıların çoğunluğu "*kesinlikle*

katılıyorum" seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %27,8'i "*katılıyorum*" derken, %19,8'i ise "*ne katılıyorum ne katılmıyorum*" demiştir. Sadece bir katılımcı "*katılmıyorum*" seçeneğini işaretlemiştir. Bu verilere dayanarak, krediler için hizmet bedelinin alınmasının çoğu katılımcı için sıkıntı oluşturduğu söylenebilir. Ayrıca mikrokredi programlarında sunulan hizmetlerde maliyet etkinliği ve erişilebilirlik konusunda daha dikkatli olması gerektiği şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Belki de kredi ücretlerinin veya hizmet bedellerinin azaltılması veya alternatif ödeme planları sunulması gibi önlemler alınabilir. Böylece programlar daha geniş bir katılımcı tabanına hitap edebilir ve daha fazla fayda sağlayabilir.

Tablo 4. 17.Katılımcıların hizmet bedeline ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde (%)
Krediler için hizmet bedelinin alınması sıkıntı oluşturmaktadır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	25	19,8
Katılıyorum	35	27,8
Kesinlikle Katılıyorum	65	51,6
Toplam	126	100

Mikrokredilerin problemleri kapsamında son olarak katılımcıların danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin yeterliliği ile ilgili yargıları ölçülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamdaki yargılara ilişkin Tablo 4.18 incelendiğinde; katılımcıların danışmanlık ve eğitim hizmetlerine ilişkin tutumlarında belirgin bir eğilim gözlenmektedir. Çünkü katılımcıların toplam %86,5'i "*kesinlikle katılıyorum*" ve "*katılıyorum*" seçeneğini tercih etmiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğun danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin yetersiz gördüğü anlamına gelmektedir. Aslında bu durum, mikrokredi programlarının katılımcılarına sunulan destek ve rehberlik hizmetlerini artırması gerektiğini göstermektedir. Çünkü daha kapsamlı eğitim programları ve daha etkili danışmanlık hizmetleri, katılımcıların başarılı bir şekilde mikrokredi kullanmalarına ve işletmelerini büyütmelerine yardımcı olabilir.

Tablo 4. 18.Katılımcıların eğitim ve danışmanlık hizmetlerine ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Danışmanlık ve eğitim hizmetleri yetersizdir.		

Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	0	0
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	17	13,5
Katılıyorum	47	37,3
Kesinlikle Katılıyorum	62	49,2
Toplam	126	100

4.4.1.5. Mikrokredilerin Yerel Kalkınmaya Etkileri İle İlgili Yargılar

Araştırma kapsamında hazırlanan anketin son bölümünde mikrokredilerin özelde katılımcılara ve genelde Batman ilinin yerel kalkınmasına olası etkileri ölçülmeye çalışılmıştır. Bu nedenle gelirden tasarrufa, sosyalleşmeden yaşam kalitesine kadar birçok açıdan katılımcıların yargılarına yer verilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak katılımcıların gelir artışına katkı sunma durumuna ilişkin yargıları ele alınmış ve bu yargılara ilişkin veriler Tablo 4.19’da sunulmuştur. Verilere göre; %67,5’lik bir oranla, katılımcıların çoğunluğu “kesinlikle katılıyorum” seçeneğini tercih etmiştir. %26,1’i “katılıyorum” derken, %4,8’i “ne katılıyorum ne katılmıyorum” demiştir. Sadece iki katılımcı (%1,6) “kesinlikle katılmıyorum” veya “katılmıyorum” seçeneğini işaretlemiştir. Bu verilere dayanarak, katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin özelde kredi kullanıcıların, genelde ise ilin gelir artışına katkı sunduğuna inandığını söyleyebiliriz. Bu sonuçlar, aynı zamanda mikrokredilerin ekonomik fayda sağlamada etkili olduğuna dair güçlü bir algı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4. 19.Katılımcıların gelir artışına katkı sunma durumuna ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin gelir artışına katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	1	0,8
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	6	4,8
Katılıyorum	33	26,1
Kesinlikle Katılıyorum	85	67,5
Toplam	126	100

Tablo 4.20’de mikrokredilerin tasarrufları artırdığına ilişkin yargılara bakıldığında; gelir artışına katkı sunma durumuna benzer bir durum olduğu görülmektedir. Zira %92,1’i

buna olumlu bakarken sadece 1 kişi olumsuz bakmıştır. Yani katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin tasarruflarını artırmada etkili olduğunu düşünmektedir. Buradan hareketle mikrokredilerin sadece kısa vadeli finansal ihtiyaçları karşılamakla kalmayıp aynı zamanda uzun vadeli finansal güvenlik ve bağımsızlık sağlama potansiyeline sahip olduğu şeklinde bir değerlendirme yapılabilir. Diğer bir ifadeyle mikrokredilerin kullanıcılarına tasarruf alışkanlıkları kazandırarak finansal güçlerini artırma yolunda etkili bir araç olabileceği öne sürülebilir.

Tablo 4. 20.Katılımcıların tasarruf artışına katkı sunma durumuna ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin tasarruflarını artırmıştır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	9	7,1
Katılıyorum	31	24,6
Kesinlikle Katılıyorum	85	67,5
Toplam	126	100

Katılımcıların mikrokredilerin istihdama sunduğuna dair yargıları da genel anlamda olumludur. Zira %70,6'lık bir oranla katılımcıların çoğunluğu “*kesinlikle katılıyorum*” demişken %22,2'si “*katılıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlara göre katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin istihdama katkı sağladığına inanmaktadır. Buradan hareketle mikrokredilerin, iş kurma ve istihdam yaratma konusunda önemli bir araç olduğu ve yerel kalkınmaya katkı sağladığı değerlendirilebilir.

Tablo 4. 21.Katılımcıların istihdam artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin istihdamına katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	1	0,8
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	8	6,4
Katılıyorum	28	22,2
Kesinlikle Katılıyorum	89	70,6
Toplam	126	100

Mikrokredilerin işlerin büyümesi ve sürdürülebilirliğine katkısı ile ilgili yargılar dikkate alındığında; katılımcıların %90,5'inin olumlu baktıkları buna karşın sadece %1,6'sının olumsuz yaklaştığı gözlenmektedir (Tablo 4.22). Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin küçük işletmelerin büyümesine katkı sağladığına inandığını göstermektedir. Böylece mikrokredi programlarının küçük işletmelere finansal destek sağlayarak işletmelerin büyümesine ve iş gücünün genişlemesine yardımcı olabileceği düşünülmektedir. Bu da toplumda işsizlik oranlarının düşmesine ve yerel ekonomilerin canlanmasına katkıda bulunabilir.

Tablo 4. 22.Katılımcıların işlerin büyümesine ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans(N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ildeki küçük işlerin büyümesine ve sürdürülebilirliğine katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	10	7,9
Katılıyorum	22	17,5
Kesinlikle Katılıyorum	92	73,0
Toplam	126	100

Katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin girişimcilik düzeyinin artmasına katkı sağladığını düşünmektedir. Zira 114 katılımcı bu duruma olumlu yaklaşırken sadece 2 katılımcı olumsuz yaklaşmıştır (Tablo 4.23). Bu sonuçlar mikrokredilerin özellikle kadınlar için girişimcilik fırsatı sunmaya ve finansal destek sağlayarak yeni işletmelerin kurulmasına yardımcı olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bu da toplumda girişimcilik ruhunun ve ekonomik aktivitenin artmasına katkıda bulunabilir.

Tablo 4. 23. Katılımcıların girişimcilik düzeyinin artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin girişimcilik düzeyinin artmasına katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	10	7,9
Katılıyorum	21	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	93	73,8
Toplam	126	100

Katılımcıların mikrokredilerin özgürlük ve katılımcılık düzeyinin artmasına yönelik yargıları önceki konularda olduğu gibi genel anlamda olumludur. Katılımcıların büyük çoğunluğu %74,6'lık bir oranla “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %14,3'ü “*katılıyorum*” derken, %9,5'i “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” demiştir (Tablo 4.24). Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin özgürlük ve katılımcılık düzeyinin artmasına katkı sağladığına inandığını göstermektedir.

Tablo 4. 24.Katılımcıların özgürlük düzeyinin artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans(N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin özgürlük ve katılımcılık düzeyinin artmasını sağlamıştır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	12	9,5
Katılıyorum	18	14,3
Kesinlikle Katılıyorum	94	74,6
Toplam	126	100

Tablo 4.25 katılımcıların kültürel faaliyetlerin artışına ilişkin yargılarını göstermektedir. Tabloya göre, %76,2'lik bir oranla katılımcıların çoğu “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %15,9'u “*katılıyorum*”, %6,3'ü ise “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” demiştir. Katılımcıların sadece %1,6'sı “*katılmıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Yani katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin kültürel faaliyetlerin artmasına katkı sağladığını düşünmektedir. Dolayısıyla mikrokredi programlarının kültürel etkinliklere erişimi sağlayarak toplumdaki kültürel faaliyetleri artırabileceği düşünülmektedir. Bu da toplumun kültürel çeşitliliğini ve gelişimini destekleyebilir ve sosyal bağları güçlendirebilir.

Tablo 4. 25.Katılımcıların kültürel faaliyetlerin artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin kültürel faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	8	6,3

Katılıyorum	20	15,9
Kesinlikle Katılıyorum	96	76,2
Toplam	126	100

Mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkileri bağlamında katılımcıların yaşam kalite düzeyine ilişkin yargıları da ölçülmeye çalışılmıştır. Söz konusu konuya ilişkin Tablo 4.26'ya bakıldığında %80,2'lik bir oranla katılımcıların büyük çoğunluğu “*kesinlikle katılıyorum*” ve %11,9'u ise “*katılıyorum*” demiştir. Bu sonuçlar katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin yaşam kalitesinin artmasına katkı sağladığına inandığını göstermektedir. Dolayısıyla mikrokredi programları gerek finansal olanaklar sağlayarak ve gerekse iş kurma fırsatları sunarak bireylerin yaşam kalitesini artırabilmektedir. Bu da toplumun genel refahını artırabilir ve böylece yerel kalkınmayı destekleyebilir.

Tablo 4. 26. Katılımcıların yaşam kalite düzeyinin artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin yaşam kalite düzeyinin artmasını sağlamıştır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	8	6,3
Katılıyorum	15	11,9
Kesinlikle Katılıyorum	101	80,2
Toplam	126	100

Mikrokredilerin sosyal ilişkilerin artmasına katkı sunduğuna dair bir eğilim gözlenmektedir. Zira katılımcılardan 100 kişi “*kesinlikle katılıyorum*” ve 18 kişi ise “*katılıyorum*” seçeneğini tercih ederek konuya olumlu yaklaşmışlardır. Dolayısıyla katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin sosyal ilişkilerin artmasına katkı sağladığına inandığını söyleyebiliriz (Tablo4.27). Buradan hareketle mikrokredi programlarının, bireyler arasındaki sosyal ağları genişleterek ve toplumlardaki dayanışmayı teşvik ederek sosyal ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Bu durum gerçekleştiğinde ise toplumun daha sağlam ve destekleyici bir ağ oluşturmaya yardımcı olabilir.

Tablo 4. 27.Katılımcıların sosyal ilişkilerin artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans(N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin sosyal ilişkilerinin artmasına katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	6	4,7
Katılıyorum	18	14,3
Kesinlikle Katılıyorum	100	79,4
Toplam	126	100

Mikrokredilerin sosyal ilişkilerin artmasına katkı sunduğuna dair eğilim, güven düzeyinin artışında da görülmektedir. Çünkü toplam 117 katılımcı “*kesinlikle katılıyorum*” ve “*katılıyorum*” diyerek konuya olumlu bakmışlardır. Yani katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin güven düzeyinin artmasına katkı sağladığına inanmaktadır (Tablo 4.28).

Tablo 4. 28.Katılımcıların güven düzeyinin artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin güven düzeyinin artmasına katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	7	5,6
Katılıyorum	14	11,1
Kesinlikle Katılıyorum	103	81,7
Toplam	126	100

Katılımcıların mikrokredilerin birlikte hareket etme ve yardımlaşma üzerindeki etkisine yönelik tutumları Tablo 4.29’da verilmiştir. Buna göre %78,6’lık bir oranla katılımcıların çoğu “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %12,7’si “*katılıyorum*” derken, %7,1’i “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” demiştir. Çok düşük bir orandaki (%1,6) katılımcı ise “*katılmıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin birlikte hareket etme ve yardımlaşmanın artmasına katkı sağladığına inandığını göstermektedir.

Tablo 4. 29.Katılımcıların birlikte hareket etme ve yardımlaşma artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin birlikte hareket etme ve yardımlaşma düzeyinin artmasına katkı sunmuştur		

Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	9	7,1
Katılıyorum	16	12,7
Kesinlikle Katılıyorum	99	78,6
Toplam	126	100

Tablo 4.30 katılımcıların mikrokredilerin finansal imkânların artışı üzerindeki etkisine yönelik tutumlarını göstermektedir. Tablodaki verilere göre katılımcıların toplam %90,5’lik kısmı “*kesinlikle katılıyorum*” ve “*katılıyorum*” diyerek mikrokredilerin finansman imkânlarının artırdığına dair fikir belirtmişlerdir. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin finansman imkânlarının artmasına katkı sağladığına inandığını göstermektedir. Buradan hareketle mikrokredi programlarının küçük girişimcilere ve işletmelere uygun finansman sağlayarak finansal büyüme ve kalkınmayı teşvik edebileceği düşünülmektedir. Bu durum ekonomik fırsatların genişlemesine ve toplumun genel refahının artmasına katkıda bulunabilir.

Tablo 4. 30.Katılımcıların finansal imkânların artışına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin finansman imkânlarının artmasına katkı sunmuştur		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	10	7,9
Katılıyorum	14	11,1
Kesinlikle Katılıyorum	100	79,4
Toplam	126	100

Tablo 4.31’de de görüldüğü üzere katılımcılardan toplam 119 kişi mikrokredilerin yoksulluğu azaltmada etkili olduğuna dair görüş bildirmişlerdir. Katılımcılardan sadece 5 kişi “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” derken 2 kişi ise “*katılmıyorum*” seçeneğini işaretlemiştir. Bu sonuçlar, katılımcıların büyük çoğunluğunun mikrokredilerin yoksulluğu azaltmada önemli bir araç olduğuna inandığını göstermektedir. Yani mikrokredi programları düşük gelirli bireylere finansal desteği sağlayarak ve iş kurma fırsatları sunarak yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunabilmektedir.

Tablo 4. 31. Katılımcıların yoksulluğun azalmasına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin yoksulluğunu azaltmada katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	2	1,6
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	5	3,9
Katılıyorum	21	16,7
Kesinlikle Katılıyorum	98	77,8
Toplam	126	100

Mikrokredilerin kadınlarının toplumdaki konumunun güçlenmesine ve dolayısıyla toplumsal hoşgörü ve huzurdaki etkisine yönelik ifadeye katılımcıların büyük bir çoğunluğu olumlu yaklaşmıştır. Zira %77,0’lık bir oranla katılımcıların büyük çoğunluğu “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %15,1’i “*katılıyorum*” derken, %5,6’sı “*ne katılıyorum ne katılmıyorum*” ve %2,4’ü “*katılmıyorum*” demiştir. Bu veriler, mikrokredilerin kadınların toplumda güçlenmesinde, toplumsal hoşgörü ve huzurun artmasında etkili olduğunu göstermektedir (Tablo 4.32). Buradan hareketle mikrokredilerin toplumun daha barışçıl ve uyumlu bir yapıya doğru ilerlemesine katkıda bulunabileceği değerlendirilmesi yapılabilir.

Tablo 4. 32. Katılımcıların kadınların konumunun güçlendirmesine ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler kadınların toplumdaki konumunu güçlendirerek toplumsal hoşgörü ve huzurun artmasını sağlamıştır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	3	2,4
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	7	5,5
Katılıyorum	19	15,1
Kesinlikle Katılıyorum	97	77,0
Toplam	126	100

Kadınların toplumdaki güçlenmesine benzer bir durumun kadınların saygınlığı açısından da geçerli olduğu görülmektedir. Çünkü Tablo 4.33’te görüldüğü gibi katılımcılardan 92 kişi “*kesinlikle katılıyorum*” seçeneğini tercih etmişken, %17,5’i “*katılıyorum*” demiştir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların büyük bir çoğunluğu bu ifadeye

olumlu yaklaşarak mikrokredilerin kadınlara olan saygının ve toplumsal huzurun artmasına katkı sağladığına inanmaktadır.

Tablo 4. 33. Katılımcıların kadınların saygınlığının artmasına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans (N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler kadınlara olan saygınlığı artırarak toplumsal hoşgörü ve huzurun artmasını sağlamıştır.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	3	2,4
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	9	7,1
Katılıyorum	22	17,5
Kesinlikle Katılıyorum	92	73,0
Toplam	126	100

Mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkileri bağlamında son olarak mikrokredilerin kadın ve erkek eşitliği açısından değerlendirilmek istenmiştir. Bu nedenle Tablo 4.34. hazırlanmıştır. Tabloya göre toplam %90,5'lik bir oranla katılımcıların çoğu bu konuya olumlu bakmıştır. Nitekim sadece 3 katılımcı “*katılmıyorum*” seçeneğini işaretleyerek olumsuz yaklaşmıştır. Yani katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin kadın-erkek eşitliğinin artmasına katkı sağladığına inanmaktadır. Dolayısıyla mikrokredi programlarının, kadın girişimcilerin ekonomik faaliyetlere katılımını teşvik ederek ve finansal erişimi artırarak cinsiyet eşitliğine katkıda bulunabileceği değerlendirilmesi yapılabilir. Bu durum toplumda daha adil ve eşitlikçi bir yapı oluşturabilir ve toplumsal cinsiyet normlarını değiştirebilir.

Tablo 4. 34. Katılımcıların kadın erkek eşitliğinin artmasına ilişkin yargıları

Cevaplar	Frekans(N)	Yüzde(%)
Mikrokrediler ekonomik erişim açısından kadın erkek eşitliğinin artmasına katkı sunmuştur.		
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	3	2,4
Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	9	7,1
Katılıyorum	23	18,3
Kesinlikle Katılıyorum	91	72,2
Toplam	126	100

4.4.2. Fark Testleri ve Bulgular

Çalışmanın bu kısmında mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların katılımcıların bazı tanımlayıcı özelliklerine göre istatistiki açıdan farklılık gösterip göstermediği Tablo 4.1’de belirtilen 15 tane alt hipotez ile sınanmıştır. Öte yandan Tablo 4.3’te belirtildiği gibi mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar ve mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar normal dağılım sergilerken, mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar normal dağılım sergilememiştir. Dolayısıyla normallik dağılımları dikkate alınarak **H_{1a}, H_{1b}, H_{1c}, H_{1d}, H_{1e}, H_{2a}, H_{2b}, H_{2c}, H_{2d} ve H_{2e}** hipotezleri parametrik bir test olan Anova testi ile buna karşın **H_{3a}, H_{3b}, H_{3c}, H_{3d}, H_{3e}** hipotezleri ise parametrik olmayan Kruskal-Wallis testi ile sınanmıştır. Bu testlerde anlamlılık düzeyi olarak $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalamasının gruplar arası farklılığını test etmek için oluşturulan “*Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir*” şeklindeki hipotezin Anova sonuçları Tablo 4.35’te verilmiştir. Tablodaki verilere göre mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar medeni durum değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermemektedir ($p = 0,826 > 0,05$). Diğer bir ifadeyle **H_{1a}** hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 4. 35. **H_{1a}** hipotezinin sınanması

Hipotez	Medeni Durum	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova p Değeri
(H _{1a})	Gruplar arası	0,291	0,097	0,300	0,392	0,826
	Gruplar içi	39,541	0,324			
	Toplam	39,832				

Tablo 4.36 “*Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklindeki hipotezin sınanmasına ilişkin bulguları içermektedir. Buna göre mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalamasının yaş değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($p = 0,392 > 0,05$). **H_{1a}** gibi **H_{1b}** hipotezi de reddedilmiştir.

Tablo 4. 36. **H_{1b}** hipotezinin sınanması

Hipotez	Yaş	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H _{1b})	Gruplar arası	0,963	0,321	1,007	0,031	0,392
	Gruplar içi	38,870	0,319			
	Toplam	39,833				

Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalamasının eğitim değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini sınamak için oluşturulan “*Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklindeki hipotezin bulguları Tablo 4.37’de sunulmaktadır. Buna göre mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalamasının eğitim değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği ve böylece H_{1c} hipotezin reddedildiği anlaşılmıştır ($p=0,968>0,05$).

Tablo 4. 37. H_{1c} hipotezinin sınanması

Hipotez	Eğitim	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H_{1c})	Gruplar arası	0,182	0,045	0,139	0,795	0,968
	Gruplar içi	39,651	0,328			
	Toplam	39,833				

Tablo 4.38 “*Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” biçimindeki hipotezin sınanma sonuçlarını göstermektedir. Tablodaki sonuçlara göre mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalamasında meslek değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık bulunmamakta ve böylece H_{1d} hipotezi reddedilmektedir ($p=0,952>0,05$).

Tablo 4. 38. H_{1d} hipotezinin sınanması

Hipotez	Meslek	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H_{1d})	Gruplar arası	0,110	0,063	0,113	0,862	0,952
	Gruplar içi	39,722	0,110			
	Toplam	39,832				

H_1 temel hipotezi bağlamında son olarak oluşturulan “*Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılar gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” Alt hipotezinin sınanmasına ilişkin bulgular Tablo 4.39’da gösterilmektedir. Tablodaki anlamlılık düzeyine göre H_{1e} hipotezi de reddedilmiştir ($p=0,835>0,05$).

Tablo 4. 39. H_{1e} hipotezinin sınanması

Hipotez	Aylık Gelir	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H_{1e})	Gruplar arası	0,116	0,058	0,180	0,213	0,835
	Gruplar içi	39,716	0,323			
	Toplam	39,832				

Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargılardan sonra mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalamasının bazı tanımlayıcı değişkenlere göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediği test edilmiştir. Bu bağlamda ilk olarak “*Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar medeni duru değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklinde oluşturulan **H_{2a}** hipotezi sınanmış ve sonuçlar Tablo 4.40’da verilmiştir. Tablodaki anlamlılık düzeyine göre **H_{2a}** hipotezi reddedilmiştir. Diğer bir deyişle mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalaması medeni duruma göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermemektedir ($p=0,608>0,05$).

Tablo 4. 40. H_{2a} hipotezinin sınanması

Hipotez	Medeni Durum	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H _{2a})	Gruplar arası	0,486	0,162	0,612	0,151	0,608
	Gruplar içi	32,300	0,265			
	Toplam	32,786				

Tablo 4.41 “*Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklindeki **H_{2b}** hipotezin sınanmasına ilişkin bulguları göstermektedir. Bulgulara göre **H_{2b}** hipotezi reddedilmektedir. Yani Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalamasının yaş değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği saptanmıştır ($p=0,502>0,05$).

Tablo 4. 41. H_{2b} hipotezinin sınanması

Hipotez	Yaş	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H _{2b})	Gruplar arası	0,625	0,208	0,790	0,359	0,502
	Gruplar içi	32,162	0,264			
	Toplam	32,787				

Mikrokredilerin problemlerine ilişkin yargıların ortalamasının eğitim değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla oluşturulan “*Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklindeki **H_{2c}** hipotezi sonuçları Tablo 4.42’deki gibidir. Bu sonuçlara göre söz konusu hipotez reddedilmiştir. Bu durum mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalamasının eğitim değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği anlamına gelmektedir ($p=0,134>0,05$).

Tablo 4. 42.H_{2c} hipotezinin sınanması

Hipotez	Eğitim	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H _{2c})	Gruplar arası	1,838	0,459	1,796	0,646	0,134
	Gruplar içi	30,949	0,256			
	Toplam	32,787				

Konunun meslek değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek için “*Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklindeki hipotez oluşturulmuştur. Hipotezin sınanmasına ilişkin bulguların yer aldığı Tablo 4.43 incelendiğinde mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalamasının meslek değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği anlaşılmıştır ($p=0,375>0,05$).

Tablo 4. 43.H_{2d} hipotezinin sınanması

Hipotez	Meslek	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H _{2d})	Gruplar arası	0,822	0,274	1,045	0,349	0,375
	Gruplar içi	31,965	0,262			
	Toplam	32,787				

Son olarak H₂ temel hipotezi altında oluşturulan “*Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargılar gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklindeki H_{1e} hipotezi sınanmış ve sonuçlar Tablo 4.44’de gösterilmiştir. Tabloya göre söz konusu hipotez reddedilmiştir. Böylece mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalamaları gelir değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. ($p=0,463>0,05$).

Tablo 4. 44. H_{2e} hipotezinin sınanması

Hipotez	Aylık Gelir	Kareler Toplamı	Ortalama Kare	F	Levene Testi	Anova P Değeri
(H _{1e})	Gruplar arası	0,408	0,058	0,776	0,149	0,463
	Gruplar içi	32,378	0,323			
	Toplam	32,786				

Fark testleri ile sınanmak üzere oluşturulan H₃ temel hipotezinin alt hipotezleri parametrik olmayan Kruskal-Wallis testi ile sınanmıştır. Çünkü daha önceden de ifade edildiği gibi mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamaları normal dağılım sergilememiştir. Bu bağlamda “*Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklinde

oluşturulan alt hipotezin bulguları Tablo 4.45’de verilmiştir. Tablodaki bulgulara göre söz konusu hipotez reddedilerek mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamasının katılımcıların medeni durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediğine karar verilmiştir ($p=0,485>0,05$).

Tablo 4. 45.H_{3a} hipotezinin sınanması

Hipotez (H_{3a})	Evli	Bekâr	Dul	Boşanmış	Test P Değeri
Ortalama	64,56	67,75	45,72	62,90	0,485

Kruskal-Wallis $p>0,05$

Tablo 4.46 “*Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” hipotezine ilişkin bulguları içermektedir. Buna göre $p= 0,671>0,05$ olduğu için söz konusu hipotez reddedilmiştir. Diğer bir deyişle mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalaması yaş değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Tablo 4. 46. H_{3b} hipotezinin sınanması

Hipotez (H_{3b})	18-25	26-35	36-45	46-55	Test P Değeri
Ortalama	79,00	59,23	65,85	59,31	0,671

Kruskal-Wallis $p>0,05$

Tablo 4.47 “*Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar eğitim değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” hipotezinin sınanmasına ilişkin sonuçları içermektedir. Tablodaki verilerde $p=0,262>0,05$ olduğu için H_{3c} hipotezi reddedilmiştir. Böylece mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar ortalamasının eğitim değişkenine göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır

Tablo 4. 47. H_{3c} hipotezinin sınanması

Hipotez (H_{3c})	Okuryazar Değil	Okuryazar	İlköğretim	Lise	4 Yıllık Fakülte	Test P Değeri
Ortalama	67,12	67,58	65,90	49,20	99,50	0,262

Kruskal-Wallis $p>0,05$

Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamasının meslek değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek için oluşturulan “*Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar meslek değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” hipotezine ilişkin bilgiler Tablo 4.48’de sunulmuştur. Buna göre p değeri 0,05’ten büyük olduğundan söz konusu hipotez reddedilmiştir.

Tablo 4. 48. H_{3d} hipotezinin sınanması

Hipotez (H_{3d})	Ev Hanımı	İşçi	İş Arıyordum (İşsiz)	Test P Değeri
Ortalama	62,56	63,92	58,75	0,966

Kruskal-Wallis p>0,05

Son olarak mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamasının aylık gelir değişkenine göre anlamlı farklılığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle “*Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargılar gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir.*” şeklinde oluşturulan hipotez sınanmıştır. Sınanma sonuçlarının yer aldığı Tablo 4.49’a bakıldığında H_{3e} hipotezi reddedilmektedir. Böylece mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamasının aylık gelir değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p=0,492>0,05).

Tablo 4. 49. H_{3e} hipotezinin sınanması

Hipotez (H_{3e})	0-11,402	11,403-16,000	16,001-20,000	Test P Değeri
Ortalama	65,24	56,27	43,50	0,492

Kruskal-Wallis **p>0,05

4.4.3. Korelasyon Testleri ve Bulgular

Araştırmanın bu kısmında ise mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamalarının katılımcıların tanımlayıcı bazı özellikleri ile ilişkili olup olmadığı korelasyon analizleri ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalaması ve mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalaması normal dağılım sergiledikleri için analizde parametrik test olan Pearson korelasyon testi kullanılmıştır. Normal dağılım sergilemediği için mikrokredilerin yerel

kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamasında da parametrik olmayan Spearman rho korelasyon testi uygulanmıştır. Ayrıca testlerden önce Tablo 4.50’de görüldüğü üzere söz konusu değişkenlere ait bazı betimleyici istatistikler hesaplanmıştır.

Tablo 4. 50. Değişkenlere ait betimleyici istatistikler

İstatistik	Yaş	Eğitim	Gelir	Aile Gelir	MAO	MPO	MYKO
Ortalama	2,8810	2,8571	1,1905	1,9841	4,6693	4,2765	4,6523
Medyan	3,0000	3,0000	1,0000	2,0000	5,0000	4,3333	4,8125
Std Sapma	0,6998	0,88285	0,41404	0,57944	0,56450	0,51215	0,47477
Minimum	1,00	1,00	1,00	1,00	3,00	3,00	2,00
Maksimum	4,00	6,00	3,00	5,00	5,00	5,00	5,00
MAO; Mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalaması MPO; Mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalaması MYKO; Mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalaması							

Değişkenlere ait betimleyici istatistiklerden sonra normal dağılım sergileyen mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların ortalaması (MAO) ve mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ortalaması (MPO) değişkenleri ile bazı tanımlayıcı değişkenler arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile test edilmiş ve bulgular Tablo 4.51’de sunulmuştur. Tablodaki verilere göre tüm değişkenlere ait p değerleri 0,05’ten büyüktür. Bu nedenle söz konusu değişkenler ile MAO ve MPO arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 4. 51. Pearson korelasyon analizi bulguları

Değişkenler		Yaş	Eğitim	Gelir	Aile geliri
MAO	r	-0,087	0,038	0,009	0,069
	p	0,333	0,671	0,918	0,440
MPO	r	-0,034	0,000	-0,011	-0,048
	p	0,706	0,996	0,899	0,594

Analizler kapsamında son olarak mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalaması (MYKO) ile değişkenler arasında ilişki olup olmadığı sınanmıştır. Spearman rho korelasyon analizi bulgularının yer aldığı Tablo 4.52 incelendiğinde tüm p değerlerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. Böylece MYKO ile söz konusu değişkenler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo 4. 52.Spearman rho korelasyon analizi bulguları

Değişkenler		Yaş	Eğitim	Gelir	Aile geliri
MYKO	r	-0,005	-0,130	-0,103	0,079
	p	0,958	0,145	0,251	0,377

SONUÇ VE ÖNERİLER

1970’li yılların başında Bangladeş’te yaşanan yoksulluk ve sefalet durumunu azaltmak için Prof. Dr. Muhammed Yunus tarafından uygulamaya konulan mikrokredi programı bu tarihten sonra giderek diğer ülkelere de yayılmıştır. Diğer bir deyişle modern geçmişi 1970’lerin başına dayanan mikrokredi programlarından sosyoekonomik açıdan birçok şey beklenilerek özellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde giderek yaygın hâle getirilmiştir. Nitekim mikrokredi uygulaması başlatan ülkeler, bu kredilerin başta yoksul kesimlerin gelirini artırma ve onları istihdam etme olmak üzere yoksulluk ve sefaleti azaltma, kadın iş gücünü artırma, kadın girişimciliğini artırma, kadının toplumdaki konumunu güçlendirme ve saygınlığını artırma benzeri birçok konuda etkiye bulunmasını öngörmüşlerdir. Hatta öyle ki mikrokredilerin özelde birey ve ailelerinin sosyoekonomik açıdan güçlenmesinde ve genelde ise uygulanan yerin kalkınmasında etkili bir araç olarak görmüşlerdir.

Mikrokredilerin dünyada yaygın hâle gelmesi konu ile ilgili ampirik çalışmaların da artmasına neden olmuştur. Böylece yukarıda zikredilen mikrokredilerin bu etkileri nicel ve nitel araştırmalarla ölçülmeye çalışılmıştır. Ampirik çalışmaların çoğunda beklenen bu pozitif etkiler görülmüşse de bu çalışmaların bazılarında beklenen olumlu etkiler tespit edilememiştir. Bu nedenle mikrokredilerin etkileri bağlamında ampirik çalışmalarda tam bir konsensüs sağlanamamıştır. Aslında konsensüsün sağlanamaması mikrokredilerin her zaman ve her durumda/koşulda sosyoekonomik değişkenleri olumlu etkilemeyeceğini göstermektedir. Ayrıca bu durum bir taraftan mikrokredi programları için daha çok araştırma yapılmasına diğer taraftan mikrokredilerin daha etkin ve verimli kullanılmasına ilişkin politikaların gerekliliğine işaret etmektedir. İşte buradan hareketle bu çalışmada da Batman’da TGMP kapsamında verilen mikrokredilerin özelde kredi kullanan kadın ve ailelerine genelde ise ilin kalkınmasına olan etkileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada Batman’ın yeğlenmesinde temelde iki faktör etkili olmuştur. Bunlardan ilki ampirik literatürde Batman için yapılmış böyle nicel bir çalışmaya rastlanılmamasıdır. İkinci neden Batman’ın sosyoekonomik birçok göstergede nispeten geri kalmışlığıdır. Dolayısıyla nispeten az gelişmiş bir il olan Batman’da bu kredilerin olası etkilerini ortaya koymak alan yazına katkı sunmanın yanı sıra merkezi ve yerel otoritelerin uygulayacakları politikalar açısından da önemli görülmektedir. Giriş bölümüyle birlikte dört bölümden

oluşan çalışmanın ikinci bölümünde yerel kalkınma ve mikrokrediler konusu kavramsal ve teorik çerçevede ele alınmıştır. Bölümde söz konusu konulara ilişkin kavramların yanı sıra mikrokredilerin geçmişi, TGMP kapsamında verilen mikrokredilerin miktarları ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ve gibi konular da detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Teorik çerçevedeki sonuçlara göre mikrokrediler yoksulluğu azaltmada, istihdam ve girişimciliği artırmada etkili olmaktadır. Bu nedenle olacak ki TGMP kapsamındaki mikrokredilerin miktarları yıllar bazında sürekli artmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde mikrokrediler ve yerel kalkınma ilişkisine yönelik yerli ve yabancı bazı ampirik çalışmalar irdelenmiştir. Bu çalışmalar örneklem ülke/şehir, metodoloji ve özellikle bulgular bağlamında detaylı olarak incelenmiştir. Söz konusu çalışmalarda mikrokredilerin yoksulluğu azaltmadan istihdama, kadınların oluşturduğu sosyal çevreden girişimciliğe kadar birçok açıdan ele alındığı görülmektedir. Ancak hemen yukarıda da ifade edildiği gibi mikrokredilerin etkilerinin pozitif olması ile ilgili tam bir konsensüs sağlanamamıştır.

Çalışmanın dördüncü bölümünde mikrokredilerin yerel kalkınmaya olası etkilerini ortaya koymak için TGMP Batman şubesinde kredi kullanan 126 kadın katılımcıdan alınan anket verileri ile uygulama yapılmıştır. Bu bağlamda frekans ve yüzde dağılım analizleri, parametrik ve parametrik olmayan fark ve korelasyon testleri uygulanmıştır. Uygulanan testlerin sonucunda elde edilen bulgular aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- Örneklemde tüm medeni durumları temsil eden katılımcılar olmakla birlikte evli olanların oranı (%77,8) belirgin bir şekilde yüksektir. Katılımcıların büyük bir kısmı 36-45 yaş aralığındadır. Bu da mikrokredi alan kişilerin genellikle orta yaş grubuna mensup olduğunu göstermektedir. Katılımcıların çoğunluğu ilköğretim düzeyinde eğitim almıştır. Yani mikrokredi alan katılımcıların genelinde eğitim düzeyi düşüktür. Katılımcıların çoğunluğu ev hanımıdır. Emekli katılımcılar ikinci büyük meslek grubunu oluşturmaktadır.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu (%94,4) mikrokredi kullanarak hizmet sektöründe iş yapmaktadır. Bu durum, mikrokredilerin özellikle hizmet sektöründeki girişimciler için popüler bir finansman kaynağı olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%88,1)

mikrokredi sistemini 4 kez veya daha fazla kullanmıştır. Bu durum ise katılımcıların mikrokredi sistemini uzun vadeli bir finansal strateji olarak benimsedikleri şeklinde yorumlanabilir.

➤ Anket formunda mikrokredilerin avantajları ile ilgili yer alan 6 adet yargıya katılımcıların büyük çoğunluğu olumlu yaklaşmıştır. Böylece mikrokredilerde formalite ve bürokratik engellerin azlığı, düşük faiz oranları, kefalet, teminat, senet ve icra takibi gibi işlemlerin olmaması bu kredileri avantajlı duruma getirdiği değerlendirilebilir.

➤ Anket formunda mikrokredilerin problemleri ile ilgili yer alan 6 adet yargıya katılımcıların büyük çoğunluğu olumlu yaklaşarak bu kredilerde bazı problemlere işaret etmişlerdir. Özellikle mikrokredilerin miktar ve çeşitlilik açısından az görülmesi önemli bir konu olarak değerlendirilmektedir. Zira bu kredilerin miktar ve çeşitlilik bakımından artışı özelde bireylere genelde ise ilin yerel kalkınmasına daha fazla fayda sağlayacağı anlamına gelmektedir.

➤ Anket formunda mikrokredilerin yerel kalkınmaya olan etkileri ile ilgili yer alan 16 adet yargıya katılımcıların büyük çoğunluğu olumlu yaklaşarak bu kredilerin yerel kalkınmaya pozitif bir etkide bulunduğunu ifade etmişlerdir. Buna göre mikrokredilerin ilin yoksulluk düzeyinin azaltılmasından istihdama, kadınların toplumdaki konumunun güçlenmesinden girişimciliğe kadar birçok açıdan katkı sunmaktadır.

➤ Araştırmada mikrokredilerin avantajları ile ilgili yargıların, mikrokredilerin problemleri ile ilgili yargıların ve mikrokredilerin yerel kalkınmaya etkileri ile ilgili yargıların ortalamasının katılımcıların tanımlayıcı değişkenlerine göre istatistiki açıdan farklılık gösterip göstermediği sınanmak istenmiştir. Bu bağlamda toplam 15 hipotez oluşturulmuş ve verilerin normal dağılımına göre parametrik ve parametrik olmayan fark testleri ile sınanmıştır. Ancak sınanan tüm hipotezler anlamlılık düzeyine göre reddedilmiştir. Yine verilerin normal dağılımı esas alınarak yapılan korelasyon analizlerinde de değişkenler arasında herhangi bir ilişki tespit edilmemiştir.

Sonuç olarak, yapılan bu saha çalışmasına göre TGMP kapsamında verilen mikrokredilerin Batman ili yerel kalkınmasına katkı sunduğu tespit edilmiştir. Ancak bununla birlikte katılımcıların büyük çoğunluğu mikrokredilerin çeşitlilik ve miktar bakımından yeteriz olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle söz konusu kredilerin miktar ve çeşitlilik bakımından artırılması ve daha fazla yoksul kişilerin bu kredilere ulaşması özelde bireylerin ve ailelerinin güçlenmesine genelde ise Batman ili yerel kalkınmasına daha fazla katkı sunması öngörülmektedir. Ayrıca çalışmanın Batman için yapılmış ilk nicel çalışma olması dikkate alındığında konunun farklı yöntem ve analizlerle araştırılabileceği söylenebilir.

KAYNAKÇA

Ağdaş, L. (2009). Kalkınmanın Finansmanında Grameen Bank Örneği ve Türkiye İçin Uygulanabilir Bir Mikrofinansman Modeli Önerimi. (*Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü*).

Akbulaev, N., Ahmedov, T., ve Aliyev, Y. (2017). Yoksulların Bankası: Grameen Bank. *Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 56-70.

Al-Shami, S. S. A., Razali, M. M., Majid, I., Rozelan, A., ve Rashid, N. (2016). The Effect of Microfinance on Women's Empowerment: Evidence from Malaysia. *Asian Journal of Women's Studies*, 22(3), 318-337.

Altinkaya-Özmen, C. (2007). Yerel Ekonomik Kalkınma Girişimi ve Etkileri Beypazarı Örneği. (*Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*).

Altunöz, U. (2018). Türkiye’de Mikro Kredilerin Kadınların İş Gücüne Katılımı ve Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisinin Ölçümü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(41), 207-232.

Alüftekin, N. (2007). Yerel Düzeyde Ekonomik Kalkınmada Tarımsal Ürün İşleyen KOBİ'lerin Rolü: Karaman İli Araştırması. (*Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*).

Apaydın, S. (2015). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi: Muş İli Örneği. (*Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

Arı, S., ve Diner, Ç. (2012). Batman’da Mikro Kredi Programı ve Sosyal Girişimcilik Meselesi. 7. *Karaburun Bilim Kongresi Bildiri Metni*, İzmir.

Arı, S., ve Diner, Ç. (2016). Neoliberal Ahlak ve Yoksulluk Kıskaçında Batmanlı Kadınların Mikrokredi Deneyimleri. *Kadın/Woman 2000*, 17(2), 1-26.

Aşkın, E. Ö., ve Barış, S. (2015). Kadın İstihdamının Artırılmasında Mikro Kredi Uygulamasının Etkisi: Tokat İli Örneği. *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 3(46), 63-94.

Atalay, E., ve Çayın, M., (2020). KOBİ’lerin Finansman Sıkıntılarının Giderilmesi ile Yerel Ekonomik Kalkınma İlişkisi: Batman İli Örneği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 27(1), 35-49.

Atmaca, Y. (2020). Kalkınma Ajanslarının Yerel Kalkınma Politikalarına Katkısı Üzerine Bir Değerlendirme. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 1(2), 66-81.

Ay, B. (2015). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi Uygulamalarının Etkinliği: Gaziantep İli Örneği. (Yüksek Lisans Tezi, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Aydın, B. (2012). Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredinin Türkiye Uygulamasının Ekonomik Açından Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Badem, H. (2023). Küreselleşme, Yerelleşme ve Yönetişim Perspektifinden Bölgesel Kalkınma Ajansları. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(45), 691-716.

Bağcı-Doğan, T. B. (2019). Kırsal Kalkınmada Mikro Kredinin Rolü: Karaman İlinde Mikro Kredi Kullanan Kadınlar. (Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Balkaya, D., Kutluay-Tutar, F., ve Tutar, N. F. (2022). Küresel Düşün Yerel Davran: Mikro Temelli Sürdürülebilir Yerel Kalkınma. *International Academic Social Resources Journal*, 7(35), 299-309.

Balkız, Ö. I., ve Öztürk, E. (2013). Neo-Liberal Gelişme Anlayışı ve Kadın: Mikro Finans Uygulamaları Kadınları Güçlendiriyor Mu?. *Akdeniz İnsanî Bilimler Dergisi*, 3(2), 1-21.

Berber, M. (2019), İktisadi Büyüme ve Kalkınma, *Ekin Yayınevi*, Bursa.

Berber, M., ve Çelepci, E. (2005). Türk Bölgesel Kalkınma Politikalarında Yeni Arayışlar: Kalkınma Ajansları ve Türkiye’de Uygulanabilirliği. *Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, 13(14), 145-157.

Boekel, G.V., ve Logtestijn, M.V. (2002). *Applying The Comprehensive LED Approach: The Case of Mozambique*. Geneva: ILO. ISBN 92-2-112961-6.

Çelik-Efşan, N., ve Yılmaz, V. (2021). Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyelerin Kentlerin Yerel Kalkınmasındaki Etkilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir İnceleme. *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 6(1), 96-113.

Çetin, B. (2014). Eğitim ve Kalkınma İlişkisi: Türkiye Örneği. (*Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

Çiftçi, N., Haşit, G., Arı, M., Gönüllüoğlu, S., ve Kocaman, R. (2020). Kadın Yoksulluğuyla Mücadelede Mikro Kredi: Bilecik Örneği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 9(2), 122-141.

Çolakoğlu, C. (2016). Yapabilirlikten Yoksunluk Bağlamında Mikro Kredi Uygulaması: Grameen Bankası Sakarya İli Örneği. (*Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

Datta, S., ve Sahu, T. N. (2017). An Empirical Study on The Impact of Microfinance on Women Empowerment: Evidence From West Bengal. *Indian Journal of Commerce and Management Studies*, 8(3), 53-62.

Demir, Ö. (2016). İstihdam Yaratmada Mikrokredi Uygulamalarının Etkinliği. *İş ve Hayat*, 2(3), 57-75.

Döşeyen, A. (2007). Yoksullukla Mücadele Programlarından Mikrokredi ve Türkiye Diyarbakır Örneği Başarı Değerlendirmesi. (*Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

Dunn, E. (2005). Impacts of Microcredit on Clients in Bosnia and Herzegovina. *Impact Assessment/Research and Development Component Local Initiatives (Microfinance) Project II-LIPII*-. Foundation for Sustainable Development of the Federation of Bosnia and Herzegovina and Republika Srpska Development and Employment Foundation.

Erdem, M., ve Sakarya, Ş. (2021). KOBİ'lerin Finansman Problemlerinin Çözümünde KOSGEB, Kredi Garanti Fonu (KGF) ve Kalkınma Ajansı Desteklerinin Etkisi: Balıkesir İlinde Bir Araştırma. *Verimlilik Dergisi*, (2), 81-94.

Erten, R. (2019). Bir Yoksullukla Mücadele Aracı Olan Mikro Kredinin Kadın Girişimciler Açısından Önemi: Manisa İli Örneği. (*Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

Ghalib, A. K., Malki, I., ve Imai, K. S. (2011). The Impact of Microfinance and Its Role in Easing Poverty of Rural Households: *Discussion Paper Series DP2011-28 Estimations from Pakistan. Kobe University*, 9(1), 1-37.

Goldschmidt, R., Behr, P., Zucco, C., Lenz, A. K., Gonzalez, L., ve Valdivia, M. (2022). Microcredit Impacts: Evidence from A Large-Scale Observational Study in Brazil. *The European Journal of Development Research*, 34(4), 1940-1966.

Güdelci, E.N. (2019) BOBİ FRS'ye Geçiş Süreci ve Bağımsız Denetçiler Üzerine Bir Araştırma. Ankara: *İmaj Yayınevi*.

Gürak, H. (2016) Ekonomik Büyüme ve Kalkınma Kuramlar, Eleştiriler ve "Alternatif" Bir Büyüme Modeli, *Nobel Yayıncılık*.

Han, E., ve Kaya, A. A. (2021). Kalkınma Ekonomisi: Teori ve Politika. Nobel Akademik Yayıncılık.

Hietalahti, J., ve Linden, M. (2006). Socio-Economic Impacts of Microfinance and Repayment Performance: A Case Study of The Small Enterprise Foundation, South Africa. *Progress in Development Studies*, 6(3), 201-210.

Https1:Erişim Bilgisi <https://www.medhesap.com/orneklem-boyutu-hesaplama/> (Erişim Tarihi:12.12.2023)

Kabakçı, E., ve Günsoy, G. (2012). Mikro Kredinin Kadın Yoksulluğunu Azaltmadaki Rolü ve Eskişehir Uygulaması, Türkiye Ekonomi Kurumu, İzmir, <http://teacongress.org/papers2012/KABAKCI-GUNSOY.pdf>.

KAGFR (2022). Kalkınma Ajansları 2022 Yılı Genel Faaliyet Raporu: <https://www.sanayi.gov.tr/bolgesel-kalkinma-faaliyetleri/raporlar-ve-yayinlar/01145b> (Erişim Tarihi:03.02.2024)

Karadaş, H. A., ve Arslan, N. (2022). Mikrokrediler ve Kadınların İşgücüne Katılımına Etkisi. *Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi*, 7(Özel Sayı), 140-155.

Kasper, W. (2007). Ekonomik Özgürlük ve Gelişme, *Liberte*, Ankara.

Kaynak, M. (2014). Kalkınma İktisadi, *Gazi Yayınevi*, Ankara.

Kılıc, S. (2016). Cronbach'ın Alfa Güvenirlik Katsayısı. *Journal of Mood Disorders*, 6(1), 47-48.

Korkmaz, S., ve Çobanoğlu, F. (2018). Mikro Kredi Kullanımının Tarım Sektörü Açısından Değerlendirilmesi: Aydın İli Örneği. *Researcher: Social Science Studies* 6(4), 310-339.

KOSGEB (2023). *KOSGEB 2023 Yılı Faaliyet Raporu*: https://webdosya.kosgeb.gov.tr/Content/Upload/Dosya/Mevzuat/2024/KOSGEB_2023_Y%C4%B1l%C4%B1_Faaliyet_Raporu.pdf (Erişim Tarihi:03.02.2024)

Kubar, Y. (2016). Az Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerin Kalkınma Göstergeleri İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Bir Panel Veri Analizi (1995-2010). *Ardahan Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(4), 65-99.

Lal, S., Kumar, D., ve Murtaza, G. (2023). Impact of Microfinance on Poverty Reduction: A Case Study of Khushhali Bank District Mirpur Khas, *Pakistan Journal of Humanities and Social Sciences*, 11(2), 933-942.

Mancı, E. (2022). Şanlıurfa İlinde Kadın Yoksulluğu ile Mücadelede Mikro Kredi Uygulamasının Etkisinin Değerlendirilmesi. (*Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü*).

Modi, A.G., Patel, K. J., ve Patel, K. M. (2014). Impact of Microfinance Services on Rural Women Empowerment: An Empirical Study. *IOSR Journal of Business and Management*, 16(11), 68-75.

Nanor, M. A. (2008). Microfinance and its Impact on Selected Districts in Eastern Region Of Ghana (Master of Philosophy Faculty of Social Sciences, College of Art and Social Sciences).

Nawaz, S. (2010). Microfinance and Poverty Reduction: Evidence From A Village Study in Bangladesh. *Journal of Asian and African Studies*, 45(6), 670-683.

Olu, O. (2009). Impact of Microfinance on Entrepreneurial Development: The Case of Nigeria. *In the International Conference on Economics and Administration*, Faculty of Administration And Business University of Bucharest, Romania.

Özcan-Korkmaz, Z., ve Öztürk, M. (2023). “City Break” Hareketi Yerel Kalkınmada Etkili Bir Kamu Politikası Olabilir mi? Isparta İli Örneği. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 15(29), 471-494.

Pişkinsüt, E. (2011). Girişimciliğin Türkiye'deki Ekonomik Kalkınmaya Etkileri: KOBİ Örneği. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 94-116.

Sakarya, Ş. (2008). Yerel Kalkınmanın Finansal Dinamiği: Mikro Finans ve Türkiye'deki Gelişmeler. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (37), 98-107.

Sancak-Baktır, N. (2014). Yoksulluk Sorunun Çözümünde Mikro Finans Sistemi ve Mikro Kredi Uygulamaları: Türkiye'de Kadın Yoksulluğu Üzerine Bir Araştırma. (Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü).

Sultakeev, K., ve Bayrak, M. (2018). Mikro Finans Uygulamasının Yoksulluk Üzerindeki Etkisi: Kırgızistan Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 255-266.

Şiriner, İ. (2015). Mikrokredilerin Makro Ekonomik Etkileri: Türkiye ve Dünyadaki Çalışmaların Katkısı Üzerine Bir Literatür Araştırması. *İş, Güç Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 17(1), 51-77.

Taşpınar, Ç. (2013). Yoksulluğun Azaltılmasında Mikro Kredi Uygulamalarının Yeri: Afyonkarahisar Örneği. (Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

TGMP (2024a). <https://www.tgmp.net/bizkimiz/>(Erişim Tarihi:05.06.2024

TGMP (2024c). <https://www.tgmp.net/hizmetlerimiz/>(Erişim Tarihi:05.06.2024)

TGMP(2024b). <https://www.tgmp.net/tgmp-bilgi-notlari/>(Erişim Tarihi:05.06.2024)

Thibbotuwawa, R. M. M. I., Printhika, B. L. D. S., Jayasinghe-Mudalige, U. K., ve Udugama, J. M. M. (2012). Impact of Microfinance on Household Welfare: Assessing the Case of Samurdhi Program in Sri Lanka. *Research in Agricultural & Applied Economics*, 1-11.

Tıraş, H. H. (2012). Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(2), 57-73.

Topkaya, Ö. (2015). Yerel Kalkınma Stratejilerinin İstihdamı Arttırma ve Kayıtdışı İstihdamı Azaltmadaki Rolü. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(4), 645-658.

Tömen, G., ve Savran, F. (2015). Mikrofinans Programlarının Kadın Yoksulluğu ve Girişimciliği Üzerine Etkileri: Bir Araştırma ve Bir İşbirliği Modeli Önerisi. *Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi*, 5(1), 343-369.

TÜİK (2023). <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr> (Erişim Tarihi: 12.12.2022)

TÜİK (2024). <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Isgucu-Istatistikleri-Ocak-2024-53525> (Erişim Tarihi: 04.04.2024)

Umar, T. (2021) Yoksullukla Mücadelede Mikro Kredi: Elazığ Örneği. (*Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*).

UNDP (2023). <https://www.undp.org/tr/turkiye/press-releases/15-yil-icinde-25-ulke-cok-boyutlu-yoksullugu-yari-yariya-azaltti-ancak-11-milyar-insan-hala-yoksul> (Erişim Tarihi: 05.15.2024)

Yıldız, A., ve Özbey, M. D. (2022). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınmada Mikro Kredinin Kadın Girişimciliğine Etkisi: İzmir Örneği. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 121-142.

Yıldız-Sağlam, G (2023). Mikro Kredilerin Kadın Girişimciliğine ve Sosyo-Ekonomik Hayatına Etkisi: Eskişehir İli Örneği. (*Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Eğitim Enstitüsü*).

Yılmaz, B. (2022). Türkiye'deki Mikro Finans ve Mikro Kredi Uygulamaları (*Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü*).

Yılmaz, V., ve Çelik-Efşan, N. (2019). Yerel Kalkınma Aktörlerinin Yerel Kalkınma Yaklaşımı Perspektifinde İncelenmesi. *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 2(7), 342-359.

Yu, J., Han, X., Chen, B., & Ren, J. (2020). Estimating the Impact of Poverty Alleviation Microcredit on the Income of Poor Households Using the Propensity Score Matching Method: Evidence from China. *Agriculture*, 10(7), 293.

EKLER

EK-1

BATMAN ÜNİVERSİTESİ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ ANKET

Değerli Katılımcı

Bu anket, Batman Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü öğrencisi Mehmet Melih KOÇ tarafından hazırlanan "Mikro Ölçekli Kredilerin Yerel Kalkınmaya Etkisi: Batman İli Örneği" isimli yüksek lisans tezi kapsamında oluşturulmuştur. Çalışmanın ana kütlesi Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP) kapsamındaki mikrokredilerin Batman ilindeki kullanıcılarıdır. Bu nedenle anket formu, daha önce Apaydın'ın (2015) Muş, Ay'ın (2015) Gaziantep, Çolakoglu'nun (2016) Sakarya, Bağcı-Doğan'ın (2019) Karaman, Umar'ın (2021) Elazığ ve Yıldız-Sağlam'ın (2023) Eskişehir ilindeki Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP) kapsamındaki yararlanıcılar için yapmış oldukları çalışmalardan faydalanılarak hazırlanmıştır. Ayrıca anket için sayı ve karar numarası ile Batman Üniversitesi Etik Kurulu onayı alınmıştır. Sizden alınan bu birincil veriler sadece söz konusu tez ve tezden çıkartılacak yayınlarda kullanılacaktır. Kısa bir zaman aralığında vereceğiniz katkıdan dolayı teşekkür ederiz.

Araştırmacı (Yüksek lisans Öğrencisi) Mehmet Melih KOÇ
Danışman Doç. Dr. Mücahit ÇAYIN

1. Katılımcı ve Ailesine İlişkin Bilgiler

1. Medeni durumunuz?	(1) Evli (2) Bekâr (3) Dul (eşi ölmüş) (4) Boşanmış
2. Yaş aralığınız?	(1) 18-25 (2) 26-35 (3) 36-45 (4) 46-55 (5) 56 ve üstü
3. Eğitim durumunuz?	(1) Okuryazar değil (2) Okuryazar (3) İlköğretim (4) Lise (5) 2 Yıllık yüksekokul (6) 4 Yıllık fakülte /yüksekokul (7) Lisansüstü
4. Mesleğiniz?	(1) Emekli (2) Ev hanımı (3) İşçi (4) İş arıyordum (İşsiz) (1) Yok
5. Çocuk sayınız?	(2) 1 (3) 2 (4) 3 (5) 4 ve üstü
6. Aylık geliriniz?	(1) 0-11.402 TL (2) 11.403-16.000 TL (3) 16.001-20.000 TL (4) 20.001 ve üstü TL
7. Sizin dışında aileye bütçeye katkı sağlayanlar?	(1) Yok (2) 1 kişi (3) 2 kişi (4) 3 kişi (5) 4 ve üstü kişi
8. Ailenizin aylık geliri ne kadardır?	(1) 0-11.402 TL (2) 11.403-16.000 TL (3) 16.001-20.000 TL (4) 20.001 ve üstü TL
9. Sosyal güvenceniz?	(1) Yok (2) Yeşil Kart (3) GSS (4) BAĞKUR (5) SSK (6) Emekli sandığı
10. Oturduğunuz evin durumu?	(1) Kendi evimiz (2) Kira (3) Kirası uygun olan akraba ve tanıdık evi

2. Mikrokredinin Kullanılmasına İlişkin Bilgiler

1. Batman'da mikrokredi verildiğini nasıl öğrendiniz?	(1) Yakın çevre ve akrabalarından (2) Daha önce kredi alanlardan (3) Yerel basından (4) Sosyal medyadan (5) Ofis çalışanlarından (6) İlgili kurum ve kuruluşlardan (7) Varsa Diğer (.....)
2. Mikrokrediyi hangi nedenle kullandınız?	(1) Kendime yeni iş kurmak için (2) Mevcut işimi büyütmek için (3) Aile bütçesine katkı sağlamak için (4) Borçlarımı ödemek için (5) Mevcut işimde nakit sıkıntısı çektiğim için (6) Varsa Diğer (.....)
3. Kullandığınız mikrokrediyle hangi sektörde iş yapmaktasınız?	(1) Tarım (2) Sanayi (3) Hizmet
4. Mikrokredi kullanmadan önce ne iş yapıyordunuz?	(1) İşim yoktu (işsizdim) (2) Kendi işimde çalışıyordum (3) Özel sektörde ücretli çalışıyordum (4) Varsa Diğer (.....)
5. Bugüne kadar kaç defa mikrokredi sisteminin kullandınız?	(1) 1 (2) 2 (3) 3 (4) 4 ve üstü

3. Mikrokredilerin Avantajları ile İlgili Yargılar

1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4-Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum					
1. Mikrokredi sisteminde formaliteler azdır. Dolayısıyla hızlıca ulaşılabilir kredilerdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Mikrokredi sisteminde bürokratik engeller azdır. Bu nedenle hızlıca ulaşılabilir kredilerdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Mikrokredi sisteminde faiz oranları daha düşüktür	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Mikrokredi sisteminde kefalet, teminat, senet ve icra takibi gibi işlemler olmadığı için bu krediler avantajlıdır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Mikrokredi sisteminde geri ödeme vadeleri istenilen düzeydedir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Mikrokredi sisteminde kredilerden önce krediler hakkında kurum tarafından verilen eğitimler riski azaltmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

4. Mikrokredilere İlişkin Problemlerin Belirlenmesi

1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4-Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum					
1. Mikrokredilerin miktarları yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Mikrokredilerin çeşitliliği yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Mikrokredi sisteminde grup kurma zorunluluğun olması yani bireysel verilmemesi sıkıntılı bir durumdur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Kredi geri ödemelerin haftalık olması problem oluşturmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Krediler için hizmet bedelinin alınması sıkıntı oluşturmaktadır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Danışmanlık ve eğitim hizmetleri yetersizdir.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

5. Mikrokredilerin Yerel Kalkınmaya Etkileri İle İlgili Yargılar

1-Kesinlikle katılmıyorum, 2-Katılmıyorum, 3-Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum, 4-Katılıyorum, 5- Kesinlikle Katılıyorum					
1. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin gelir artısına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
2. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin tasarruflarını artırmıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
3. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin istihdamına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
4. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ildeki küçük işlerin büyümesine ve sürdürülebilirliğine katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
5. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin girişimcilik düzeyinin artmasına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
6. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin özgürlük ve katılımcılık düzeyinin artmasını sağlamıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
7. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin kültürel faaliyetlerinin artmasını sağlamıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
8. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin yaşam kalite düzeyinin artmasını sağlamıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
9. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin sosyal ilişkilerinin artmasına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
10. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin güven düzeyinin artmasına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
11. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin birlikte hareket etme ve yardımlaşma düzeyinin artmasına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
12. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin finansman imkânlarının artmasına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
13. Mikrokrediler özelde kredi kullanıcıların ve ailelerinin genelde ise ilin yoksulluğunu azaltmada katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
14. Mikrokrediler kadınların toplumdaki konumunu güçlendirerek toplumsal hoşgörü ve huzurun artmasını sağlamıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
15. Mikrokrediler kadınlara olan saygınlığı artırarak toplumsal hoşgörü ve huzurun artmasını sağlamıştır.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
16. Mikrokrediler ekonomik erişim açısından kadın erkek eşitliğinin artmasına katkı sunmuştur.	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)

T.C. BATMAN ÜNİVERSİTESİ ETİK KURUL KARARI			
Toplantı Tarihi		: 19.09.2023	
Toplantı Sayısı		: 2023/05	
Toplantıda Alınan Karar Sayısı		: 34	
Üniversitemizin Etik Kurulu, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Rohat CEBE Başkanlığında toplanarak aşağıdaki karar alınmıştır. Karar 2023/05-14 Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde görev yapan Doç. Dr. Mücahit ÇAYIN'ın danışmanlığını yürüttüğü Tezli Yüksek Lisans Programı 2161071015 numaralı öğrencisi Mehmet Melih KOÇ ile "Mikro Ölçekli Kredilerin Yerel Kalkınmaya Etkisi; Batman İli Örneği" başlıklı araştırma (anket) yapma talebine ilişkin 28.07.2023 tarihli ve 120746 sayılı yazı görüşüldü; Yapılan görüşmeler sonucunda; Üniversitemiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde görev yapan Doç. Dr. Mücahit ÇAYIN'ın danışmanlığını yürüttüğü Tezli Yüksek Lisans Programı 2161071015 numaralı öğrencisi Mehmet Melih KOÇ ile "Mikro Ölçekli Kredilerin Yerel Kalkınmaya Etkisi; Batman İli Örneği" başlıklı araştırma (anket) yapma talebinin uygun görüldüğüne toplantıya katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.			
BAŞKAN (İmza) Prof. Dr. Rohat CEBE			
ÜYE Prof. Dr. Hamit ADIN	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Bilal ŞEKER	(İmza)
ÜYE Prof. Dr. Filiz AKBAŞ	(İmza)	ÜYE Prof. Dr. Ömer Faruk ERTUĞRUL	(İmza)
ÜYE Prof. Dr. Yıldız DEMİRHAN	(İmza)	ÜYE Doç.Dr. Ümit DİLEKÇİ	(İmza)
ÜYE Doç.Dr. Veyssel ERATİLLA	(İmza)	ÜYE Doç.Dr. Yusuf ÇINAR	(İmza)
ÜYE Doç.Dr. Reşat ARICA	(İmza)	ÜYE Dr.Öğr.Üyesi Özlem BEZEK GÜRE	(İmza)
		Raportör Erkan ZENGİN	(İmza)